

ליקוט

מענות קודש

~ ה'תשי"ב - ה'תשי"ט ~

פתח דבר

לקראת יום הבהיר כ"ח סיון הבע"ל,

– בו ימלאו **שמונים שנה** להצלת כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע מעמק הבכא האירופאי וביאתם צלחה לארצות הברית –

הננו מוציאים לאור בזה **"ליקוט מענות קודש – תשי"ב-תשי"ט"**, הכולל את מענות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א שכתבם במשך העשור הראשון לנשיאות.

*

"פון איין תורת נשיא דורנו גייט מען צו נאך א תורת נשיא דורנו" (שיחת ש"פ תז"מ תנש"א – בלתי מוגה). כמה "חלקים" ישנם לתורת נשיא דורנו כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בין החלקים השונים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א, "חלק" מיוחד ישנו, והוא: **"מענות קודש"**, הם אלפי המענות אשר כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א במענה להשואלים:

החל מהשנים הראשונות לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א, הנה לצד ה"אגרות" ששלח להפונים אליו, נענו רבים מהמכתבים ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתב יד קדשו על מכתב השואל, כאשר לאחר מכן נמסרים הדברים להנמען.

בשנים הראשונות הי' זה באופן מצומצם לפי-ערך, כאשר אלו שהיו נמצאים בסמיכות מקום קיבלו את מענה קדשו על גליון מכתבם.

וככל שעברו השנים – הלך הדבר והתרחב יותר ויותר, עד שהי' לאופן העיקרי בו עונה כ"ק אדמו"ר שליט"א להכותבים אליו.

על אף היותו של "חלק" זה בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א – חלק **עיקרי**, נדמה, כי חלק זה אין מוסבת תשומת הלב אליו ככל הדרוש.

טעם העיקרי לדבר הוא, ככל הנראה, כיון שמפוזרים מענות הקודש על פני כמה וכמה מקומות שונים, ועד עתה לא נמצא להם גואל שילקטם לפונדק אחד.

צורך זה באנו למלאות בליקוטים אלו.

עד עתה הופיעו חוברות "ליקוט מענות קודש" דשנים ה'תש"מ – ה'תשנ"ב¹,

ובתכניתנו להוציא ליקוטים נוספים בסדרה זה, להרוות צמאון אנ"ש והתמימים.

*

תודתנו נתונה לכל אלו שהואילו למסור את מענות הקודש שבידם לפרסום בליקוט זה, וזכות הרבים תלוי' בהם.

במיוחד תודתנו נתונה למערכת אפליקציית "מפתח" על עזרתם.

וכאן המקום לבקש בבקשה כפולה ומכופלת מכל מי שיש בידו מענות קודש שטרם פורסמו, למוסרם לידי המערכת על מנת לפרסמם, ויהיו בזה ממזכי הרבים.

כתובת הדוא"ל של המערכת: likkutkatyak@gmail.com.

*

---

1) "ליקוט מענות קודש – ה'תש"מ" (יום הבהיר יו"ד שבט, ה'תשפ"א); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"א" (יום הבהיר ר"ח כסלו, ה'תשפ"א); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"ב" (וא"ו תשרי, ה'תשפ"א); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"ג" (כ"ף מנחם-אב, ה'תש"פ); "ליקוט מענות קודש – ה'תשד"מ" (יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תש"פ); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"ה" (י"ג אייר, ה'תש"פ); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"ו" (יום הבהיר י"א ניסן, ה'תש"פ); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"ז" (יום הבהיר יו"ד שבט, ה'תש"פ); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"ח" (יום הבהיר ר"ח כסלו, ה'תש"פ); "ליקוט מענות קודש – ה'תשמ"ט" (הוצאה ראשונה – כ"ג סיון ה'תשע"ח; הוצאה שני' – יום הבהיר יו"ד שבט ה'תשע"ט); "ליקוט מענות קודש – ה'תשנ"ג" (יום הבהיר י"א ניסן, ה'תשע"ט); "ליקוט מענות קודש – ה'תשנ"א" (יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשע"ט); "ליקוט מענות קודש – תשנ"ב" (וא"ו תשרי, ה'תש"פ); "ליקוט מענות קודש מילואים ח"א (ה'תשמ"ט-ה'תשנ"א)" (ה' אלול, ה'תשע"ט). "ליקוט מענות קודש מילואים ח"ב (ה'תש"מ-ה'תשנ"ב)" (יום הבהיר י"א ניסן, ה'תשפ"א).

ליקוט מענות קודש - ה'תשי"ב-ה'תשי"ט

ויהי רצון שיחוס וירחם השי"ת עלינו, ונזכה להתראות עם כ"ק אדמו"ר שליט"א תיכף ומיד ממש, ותחזינה עינינו בהתפשטות מלכותו על כל באי עולם, תיכף ומיד ממש!

מערכת "ליקוט כתבי יד קודש"

ערב יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשפ"א
ברוקלין, נ.י.

צילומי כתי"ק

— פרסום ראשון —

המלך אביציה בנה כי בן ישיבת המלך
1077 קבלה השיחה
והיה מלך ישיבת בנה בוגאז ישיבה

עמיתים
~~המלך אביציה בנה כי בן ישיבת המלך~~
לענין השיחה מלכותית
המלך אביציה בנה כי בן ישיבת המלך
המלך אביציה בנה כי בן ישיבת המלך
המלך אביציה בנה כי בן ישיבת המלך
המלך אביציה בנה כי בן ישיבת המלך

לקמן מענה קבט

צעירי אגודת חב"ד
TZEMREI AGUDAS CHABAD

חתום והחתימה כותב ומוציא לפועל כ"ק אדמו"ר שליט"א

770 Eastern Parkway, Brooklyn 11, N. Y.

כ"ה, מוס"ק פ"ח מולרום, ספי"א

כ"ק אדמו"ר שליט"א

שלום וברכה

כטס הנאמרים בהמוערה מלוח מלכה של צעירי אגודה חב"ד במוצאי
 א"ק ג' מולרום אנו מנבים בזה כ"ק אדמו"ר שליט"א בבקשתו להכבית לקבל
 לידו י"ד כטלו, תשי"ב - יום מלאות שלושים שנה לחסונה כ"ק אדמו"ר שליט"א עם
 היובל שליט"א לאריות"א - אה מהנתינו, והיא: החלטהינו להוציא לאור על
 השבוננו את:

- א) הוצאת התנועה השלימה - אה מוכנת לדפוס.
- ב) באמרו רדופי התנועה הרש"א וחלק משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בענין נטואין; א) ביאור לר"ה לכת דודי הרש"א - י"ג אלול תשי"ד. ב) מנהגי
 נטואין - י"ד כטלו תשי"ד, נצירוף עוד מנהגי נטואין הנשארים משיחות שונות.
 ג) חלק משיחות הנשארים רכבי ההנהגה קודם ואחרי הנישואין. ד) חלק משיחות
 בעניני נטואין קודם כבו כליקותים לפרשיות חסודי. (כל זה לבר מה שנדפס
 גבר) טווי"א כ"ק אדמו"ר שליט"א (דאבעל-פשי"א) לפרק.
- ג) ליקוטי שיחות נטואין לאור לפרשיות חסודי - רנה"ש רעה"ו-הנה"ש
 תשי"ב.

ספרים

- באה קשה לה"ק אדמו"ר שליט"א חדר אלה בזה להוציא לאור את
 כל הנ"ל, יוצאל כ"ק אדמו"ר שליט"א לבחור דבר אחר מהנ"ל או קנין אחר אשר יספיק
 לנכרך ולהוציא לאור על השבוננו -

יחד עם זה מביצים אנו אה החלטהנו כי יתכן השי"ת אה נליטותם
 ויאריך ימיהם ושנחיהם בחובה ופתיקות וינהיג אה כל ישראל בכלל ואנשי
 בפרט בהצלחה סרובה עד גוא מטיח דקנו בב"א.

ברור הדבר אשר רבים מאנ"ש שלא נזכרו בהחלטהנו משהתבאר ג"כ
 בלקח ז"ל.

כטס הנאמרים
 ספה ספה כן חתם נאלפתמן
 דוד בן דודיא ראסקין

אדמו"ר שליט"א

לקמן מענה קמו

Tel. HYacinth 3-9251

ב"ה

צעירי אגודת חב"ד

TZEIREI AGUDAS CHABAD

תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש

770 Eastern Parkway. Brooklyn 13. N. Y.

ליל ג' דחנוכה תשי"ט.

10/19

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בקשר עם הדפסת ספר "ליקוטי שיחות", אנו שואלים, אם אפשר להתחיל בהדפסת השיחות (שכבר יצאו לאור) כמו שהם, ולסדרם בשני סורים.

משה פסח גאלטמאן
דוד ראסקין

רבי צבי אליעזר
פ"ק - וואו
עבדתיך כמלך יודי רפ"ו אר"ק
א"א ונהיה (הס"ק) ב"ה אב"ש

לקמן מענה קמב

ליקוט מענות קודש

– ה'תשי"ב-ה'תשי"ט –

ליקוט מענות קודש

– תשי"ב –

א

[בדרי"ח כסלו, תשי"ב]

מענה לר' נפתלי יוניק שכתב ע"ד הצעת פרנסה שקיבל (תשורה יוניק ג'
סיון תשי"ס ע' 12):

כיון שיש נדנוד השגת גבול אין כדאי הדבר, והשי"ת יזמין לו בטח מקור
פרנסה כשר לגמרי וגם מרווח יותר.

ליקוט מענות קודש

– תשי"ג –

ב

[מנ"א, תשי"ג]

מענה לשאלה במאמר ד"ה למען דעת שנאמר בהתועדות י"ב תמוז (מיוסד כנראה על ד"ה זה דשנת תשי"ז): "בענין הוי' ואלקים באורות וכלים שהאור צריך להכלי שבלא זה א"א להתקבל, והכלי צריך להאור שכוונתם (של הכלים) בשביל לגלות – ולכאוי היינו, שכל ענין הכלי שהאור יוכל להתגלות וכנ"ל בענין האור – ומסיק שבשביל זה צריך להאור שישפיע ע"י. ולכאוי מספיק במה שאומר "שכוונתם לגלות" ובמילא חד, וממה שמוסיף "צריך להאור" משמע שיש ענין נוסף בכלי בפ"ע, א"כ מהו הפי' "שכוונתם לגלות", מנין אנו יודעים זאת?" (תשורה התועדות חסידים כ"ח סיון תשמ"ז ע' כט-ל. תו"מ התועדויות ח"ט (תשי"ג ח"ג) ע' 24):

[1] על מה שכתב "שכוונתם (של הכלים) בשביל לגלות", כתב:

שכוונת בריאתם (של הכלים) בשביל לגלות]

[2] על כללות הענין, כתב:

ב' ענינים באור – שמתדמה ומתקרב בהם להכלי: א) ענין ותכונה בעצמו שדומה בה להכלי.

ב' ענינים בכלי – שמתדמה ומתקרב בהם להאור: א) ענין ותכונה בעצמו שדומה בה להאור.

והיינו זה שהאור – כאלו נאמר – שנושא בעצמו מח' ע"ד מקבל האור, היינו מח' מצומצמת כיון שהיא ע"ד דבר מצומצם ומוגבל.

שהכלי – כאלו נאמר – שנושא בעצמו מח' ע"ד גילוי, היינו מח' דגילוי.

ב) שהאור כביכול חסר, וא"א לו להשלים תפקידו כ"א ע"י הכלי המשלים את האור.

ב) שהכלי כביכול חסר וא"א לו להשלים תפקידו כ"א ע"י האור המשלים את הכלי.

ליקוט מענות קודש

– תשי"ד –

ג

[חורף, תשי"ד]

מענה לא' ששאל מדוע לא הוזכר בירחון "שמועסן מיט קינדער און יוגנד" היו"ל ע"י ה"מרכז לעניני חינוך" – ע"ד פטירת א' מגדולי התורה (מצילום כתי"ק – "צדי"ק למלך" חוברת ג ע' 124-125. אגרות-קודש חכ"א ע' רנה):

אם קורא הוא בשימת לב הראוי' את ירחונינו בטח כבר הי' יכול לראות שבאופן פרינציפי אין הוא דן אלא ע"ד תומ"צ ומאורעות דזמן העבר ולא ע"ד המאורעות דזמננו זה, (וע"ז יש די מכ"ע יום יומיים). והטעמים מובנים לכל המתבונן בהמצב דזמן ההוה – (יוצא מן הכלל יחידי הי' המאמר ע"ד הסתלקות נשיא המל"ח ומיסד עתוננו – הרבי מליובאוויטש זצוקלה"ה)

ד

[תחלת קייץ, תשי"ד]

מענה להתי' משה לאזאר שכתב: "הנני בזה לבקש עצת כ"ק אד"ש באשר הנהלת מחנה אגודה בקשו מאותי לבוא גם בשנה זו בתור מנהל רוחני, הגם שאשתקד לא הייתי שוה בשוה עם המדריך כללי שהוא יהיה שם גם בשנה זו, בנוגע הקרירות שגורם שם בכלל, ועוד באיזה פרטים בהסדר. וכאשר הצעתי טענותי לפניהם אמרו לי שסדר זה אינו בהסכמתם, ויעשו כל מה שבידם לתקנו, ואיזה דברים שתיקנו לעת עתה. הזמן יומשך מי"ח תמוז עד י"ב אלול, ויתר הפרטים בנוגע לשכירות וכו' יהיה כמו בשנים שעברו. ואבקש מכ"ק אד"ש ליתן לי עצתו הק' האם אקבל או לא"י (תשורה אבערלאנדער ח' תמוז תשע"ו ע' ו-ז):

באם יקבל רשות מהנהלת תו"ת.

ובאם יתקנו מה שהבטיחו לתקן.

(ובטח יפעול ג"כ אשר יהי' כאן לההתועדות די"ב-י"ג תמוז)

ה

[כ"ח אייר, תשי"ד]

מענה לר' מאיר איטקין על מכתבו בקשר להסתדרותו בעיר פילדלפיה
(תשורה איטקין כ"ח תשרי תשס"ח ע' 24):

מה שיזדמן קודם בתנאים מתאימים.

ו

[י"ד אלול, תשי"ד]

מענה להחתן הת' יהודה ליב גראנער שכתב: "היות שישנם דברים
שאינם ברורים איך נוהגים, כי יש חילוקי דעות בזה, הנני לבקש שיואיל
נא כ"ק אדמו"ר שליט"א להורות איך לעשות. " (תשורה חדקוב כ"ט
סיון תשס"א ע' 54. תשורה ליסון כ"ד אד"ש תשס"ה ע' 12):

[1] במכתבו כתב: "אם מברכים שהחינו על הטלית גדול בפעם
הראשון".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

**לא ראיתי נוהגין כן. ולכל היותר יכול לצרף לאכילת פרי חדש, אבל לא
בלא זה.**

[2] במכתבו כתב: "איך נוהגים בהפסק טהרה אם ביום ה' לראייתה או
ביום ו'. הרבנים מחולקים בזה איך הוא מנהג חב"ד".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ישאל את רבני זקני אנ"ש.

[3] במכתבו כתב: "בימי הסליחות, אם – חתנים – אומרים תחנון בסדר
הסליחות, ואיך נוהגים המניין".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לרגעים אלו יהי' החתן בחדר אחר.

[4] במכתבו כתב: "בהנוגע לעמידת המטות אם מדייקים שיהי' בין צפון
לדרום".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "אם מדייקים".

[5] במכתבו כתב: "אם יש מנהג קבוע למספר הטבילות ואימתי אומרת הברכה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ישאל את רבני זקני אנ"ש.

ז

[כ"א אלול, תשי"ד]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 6):

[1] במכתבו כתב – בקשר לא' ממקורביו: "אביו בתור תודתו עבור תעמולתי עם בנו כתב לי המחאה על סך הגון. ואף שנסיון גדול הי' לי, מ"מ מיאנתי לקבלו בכדי שלא יחשוב שיש לי שום אחיזה וכו"ו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "שיש לי שום אחיזה", וכתב:

נכון גם להבא לנהוג כן.

[2] במכתבו כתב: "ובזה להודיע לכ"ק אד"ש שכל מחשבותיי והצעותיי הם רק בדרך אפשר, ואני כותב ומציע רק שאני יודע שכך רצונו הק' של כ"ק אד"ש, ואחרי כל הדברים האלה לא נעשיתי יש ומציאות מכל זה יותר ממה שהייתי מקודם כ"ז. ובאם שדבר מה לא ישר בעיני ק' נא להודיעני, כי כ"ז אך למען עשות נח"ר לכ"ק אד"ש, וכמבואר בדא"ח שבשמחת האדון ישמח גם העבד וכו"ו".

על מה שכתב: "כי כ"ז אך למען עשות נח"ר לכ"ק אד"ש" – כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "לכ"ק אד"ש", וכתב:

להשי"ת.

[3] במכתבו כתב: "וכן אולי חפץ שאפסוק מלכתוב עד אחרי החגים ומועדים".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "וכן אולי", וכתב:

אינו [חפץ שאפסוק מלכתוב עד אחרי החגים ומועדים]

ח

[כ"ב אלול, תשי"ד]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 6-7):

[1] במכתבו כתב: "על חתונתו של רי"ל גראנער השתדלתי ש... ישתתף עכ"פ בהקביעות החדשה עם... וכו', וכמעט שהסכים אך לפועל לא יצא. ובאמת איז ער זעהר פארקראכען, עד שגם בעזרת נשים מדברים אודות זה שהנהגתו והנהגת זוגתו נשתנה הרבה. ואני, בין איהם שוין אזוי פיל אריינגיקראכן אין די ביינער אז ער מיידט מיר אויס".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יחפשו בשכונתו אברכים שיכולים להשפיע עליו.

[2] במכתבו כתב: "כמו"כ סדרנו אז שמרדכי שארפשטיין יעשה בביתו מלוה מלכה קודם סליחות בתור שבע ברכות עבור אחיו זעליג. והוזמנו לשם כל החברה כמו מנחם מינץ, ליכטנשטיין, נתן קלאהר, סיימאן מפיטסבורג שכעת לומד בישיבה אוניברסיטי וכו'. ולקחתי משקה ובאתי לסליחות אח"כ מעט מבושם, ואחר הסליחות המשיך הענין מעט בביהמ"ד של כ"ק אד"ש. ובאם האמת הוא שהי' מהומה ובלבל את כ"ק אד"ש, יואיל נא לסלוח באשר כוונתי היתה רצוי'. דברתי הרבה אל מנחם מינץ, גם אל מארלא דברתי, שאם מזמינו השי"ת לבית... ולהיפגש שם גם עם... עליו לדעת שבתור תל' בתו"ת, עליו להשפיע שם ולהאיר ולא לקבל ח"ו וכו'. והוא שמע הכל ברצינות. כל מה שדיברתי אינני זוכר, לפי שהמשקה הי' מניעה ואקוה שלא דברתי ח"ו אויס פון וועג. ובלי משקה רעט זיך ניט כלל ווי מיט משקה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "הי' מניעה", וכתב:

ובמילא להשתמש בזה רק בתור יוצא מן הכלל לגמרי.

[בהמשך לזה כתב הנמען: "א"כ אולי אפשר טוב יותר שלא להתכנס, מכיון שבלי משקה איז שווער צו שטעלין דעם ריכטיגען טאן און עס וועט זיין דברים של מה בכך". – ועל זה ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וויבאלד עס וועלן זיך צונויף קלייבן צען אידן, איז דאך שכינתא שריא, וועט דער אויבערשטער העלפן ומסתמא אויך אן משקה".

וראה לקמן מענה ט].

[3] במכתבו כתב: "דברתי שם ל... אודות שתלבוש א שייטל, ומתחילה הייתי זהיר בדיבורי שמא יהי' קטרוג אבל ראיתי אז די זאך לאזט זיך רעדען, הגם שאינה מסכמת – כי כשדברתי קרא לה... שתשמע ג"כ

ונכנסה ושמעה ובפיי לא הסכימה – ומ"מ ראיתי שיכולים לדבר, ואין פגע ואין רע ואולי גם במדה ידועה יכולים לפעול".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "יכולים לפעול", וכתב:

וצריך שגם נשים צעירות ידברו עמה.

ט

[כ"ח אלול, תשי"ד]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 7-8):

[1] במכתבו כתב: "אינני מבין כוונת כ"ק אד"ש בתשובתו האחרונה אלי [ראה לעיל מענה ח]: האם הפיי שנשב ונשוחח יחדיו מבלי משקה כלל וממילא לא יהי אף כמראה התוועדות חסידותי, או האם הפיי שיהי משקה על השלחן און מען זאל צוביסלעך נעמען רק לא הרבה?".

על מה שכתב: "האם הפיי שיהי משקה על השלחן און מען זאל צוביסלעך נעמען רק לא הרבה?" – כ"ק אדמו"ר שליט"א תיקן: "און מען זאל ביסלע נעמען לא הרבה", וכתב:

וכל הממעיט ביותר יעשה רושם טוב יותר על המתועדים ובמילא ה"ז משתבח.

[2] במכתבו כתב – בקשר לא' ממקורביו: "והנה אני החזקתיו ואמרתי שאחרי אשר כבר קיבל את המשרה עליו לנצל את כל הזמן והאפשרות לפעול עליהם כ"מ דאפשר, ושיראה לעמוד בתקיפות נגד ההשתמשות עם המייקראפאן ושאחרת בזה אי אפשר, ואדרבה באם האלקים אנה לידו ענין זה מסתמא יש לו הכח והעוז והיכולת לפעול עליהם. והצעתי, שבתור חיזוק וסגולה להצלחה ישכים לסליחות בער"ה, ויאמרם אצל כ"ק אד"ש ויתפלל עמנו שחרית וזה ישמש בתור אינספיראציע לשני הימים (כוונתי ג"כ שהוא ילך למקוה או קודם לסליחות או קודם התפילה לפי שאין בדעתו לטבול עד עיוהכ"פ הבעל"ט). והגם שזוגתו אינה שבעת רצון מזה, מ"מ נשאר שקרוב לודאי יקבל הצעתי".

על תיבת "המייקראפאן", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יכול להסבירם שזהו היפך השכל של איש נארמאלי לבוא לביתו של מי שהוא, אפילו לבקש ממנו איזה דבר שיהי ולבקש באופן שהוא היפך פקודתו ורצונו של המתבקש ועאכו"כ בנדו"ד.

ליקוט מענות קודש

– תשט"ו –

,

[מוצש"ק בראשית, כ"ו תשרי, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב :

"ביום שלפני ערב חג הסוכות נסעתי למעונם של הגוטקינס למסור להם את הלעייקיד של עיוהכ"פ של כ"ק אד"ש. והענין מצא הרבה חן בעיניהם. ביארתי להם הענין, והוספתי שזכות גדול הוא עבורם במאוד שעולים במחשבת כ"ק אד"ש בזמן היותר מקודש בכל השנה. שהיתי שם שעה ארוכה, לפי עס האט ניט גיפאסט תיכף אוועקגיין, ודברנו הרבה.

דרשו ממני ביאור על המאמר ש"במקום שבע"ת עומדים גם צדיק גמור אינו יכול לעמוד", שלכאורה מי שמעולם לא חטא ופגם הריהו במעלה יותר עליונה? ואמרת שיש בזה ב' פירושים: הא' שמי שכבר ניסה בזה וכבר טעם טעם החטא ואח"כ מתאפק מזה, באמת הנהו במעלה עליונה יותר מכמו שלא טעם טעם זה מעולם, וכ"ז הוא כשהתשובה היא בשלימות כדבעי. אך כשהתשובה אינה בשלימות, אז הפי' מפני מה צדיק גמור אינו יכול לעמוד שם, לפי שהמקום עדיין מלוכלך מרושם החטא. והחילוק בין תשובה שלימה לשאינה שלימה, ביארתי מהרמב"ם החילוק בין מי וכו' . . .".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 8):

מחק את התיבות: "כשהתשובה אינה בשלימות, אז הפי' מפני מה צדיק גמור אינו יכול לעמוד שם, לפי שהמקום עדיין מלוכלך מרושם החטא", וכתב:

לחודי ואינו אמיתי וחבל שאמר זה להני"ל.

[וראה לקמן מענה יא].

יא

[ועש"ק נח, ב' מרחשון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 8-10):

[1] במכתבו כתב: "כ"ק אד"ש סימן לי "חבל שאמר זה להני"ל" [לעיל מענה י]: האם כוונתו הק' שאסע לשם ואתקן מה שקלקלתי?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לא "קלקל" אבל כדאי ניט אויפועקין די זאך ואם יעורר הנ"ל יאמר בדרך אגב שזהו לחידודי.

[2] במכתבו כתב – בקשר לא' ממקורביו: "נתרחק מחצרות קדשינו משום: שבהיותו תל' תו"ת בחיי כ"ק אדמו"ר נבג"מ, עלה בדעתו להיטיב דרכיו ולהכנס ליחידות לתקן העבר ולקבל הוראות אלהבא. ולמטרה זו התדבר עם המשפיע שלו וגילה לו כל נגעי לבבו, והמשפיע כתב לו צעטיל וכשנכנס וקרא כ"ק אדנ"ע את הפתקא פנה אליו ואמר: "מיט דעם קומט מען צו מיר? דאס האט מען גידארפט מתקן זיין איידער מיגייט אריין צו מיר". ומאז והלאה פילט ער א קרירות צום ענין, לפי שהוא אומר שגילה מצפונות לבבו, לא רק לכ"ק אדנ"ע כ"א גם להמשפיע, והר"א סימפסאהן נכנס עמו, וממילא גם הוא יודע מענייניו והי' ללא הועיל וכו'. והנה לפענ"ד על המשפיע צו ליגען כ"כ בענייני מושפעיו, שיסדר ענייני עמהם כ"כ שלא יקבלו מענות כאלו, ובאם שאירע כך אז על המשפיע צו פארגלעטען ולבאר שגם מענה כזו לתיקון תחשב, או שמסתמא לא נכנס כדבעי מיט אן אמת וכו', או לדרוש סידור ענינים מהאדמו"ר עבור המדובר, ולא לעזוב הענין כך באויר ולדחות ח"ו נפש מישראל. אקוה שברצות ה' ובברכת וסיוע כ"ק אד"ש יחזור גם . . לאיתנו הראשון וביתר שאת וביתר עז כמקדם".

על מה שכתב: "שבהיותו תל' תו"ת בחיי כ"ק אדמו"ר נבג"מ כו" – על תיבת "שבהיותו", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כנראה אינו רוצה לזכור כלל על היאוש של אימו ושלו – ל"ע – לאחרי האקצידענט – ל"ע ול"ע – ואמרתו לאמו אז שלא תבכה וכו' ויהי' בריא וכו' ותשתדל שיהי' יר"ש וכו'. ולאחרי נפלאות השי"ת שראה בזה גם בעיני בשר מפתהו היצה"ר שליוס ב' אינו כדבעי.

[וראה לקמן מענה יב].

[3] במכתבו כתב – בקשר לא' ממקורביו: "מתאונן אשר אין לו טעם בהדא"ח ואומר שאין לו שייכות לדא"ח בכלל; ושמואל פאגעלמאן הציע לי אולי נְשָׁנָה מקונטרס ומעין למצות האמנת אלקות שבדרך מצותיך או

לשער היחוד והאמונה שבתניא, ולי נראה שיותר טוב עבורם עבודה'דיגע כמו ה"ומעיין", אף שבסעמינאר לפני שנה הי רצון כ"ק אד"ש שנלמוד דוקא הנ"ל ולא עבודה'דיגע. ואולי אין מדמין מילתא למילתא, בודאי יש שינוי בין תמימים לתלמידי מוסד אפיקורסי, והאמת הוא ששמואל פאגעלמאן מכירם יותר ממני ובכלל הנהו בר-דעת און מען קען זיך רעכענען מיט זיין מיינונג. ויואיל נא כ"ק להורות".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "און מען קען זיך רעכענען מיט זיין מיינונג".

[4] במכתבו כתב: "והנה מעת התעסקותי עם הנ"ל, ווילט זיך מיר אליין ווערען אנדערש, מ'קען דאך ניט לערנען מיט אנדערע. ומעניין איך שתאוות היתר מגשם ואיך ששלוש יהי' לי כי בשרירות לבי אלך וכו', און אליין בלייבן פארגרעבט בהנהגה כזו איז מען דאך פשוט א שקרן, וממילא הנני משתדל אליין אמאל צו דאוונען כדבעי. אך מה אעשה גם מה שציווני כ"ק אד"ש ביום כ"ד מנ"א [בעת "יחידות" – נדפסה בתשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 13-14] אויס'חזרין בע"פ ב' מאמרי דא"ח ואיזה פרקים תניא והמאמר והדרת שבלקו"ת, למרות כל הארעוואניע שלי גם ה"והדרת" אינני יודע בע"פ, עס קריכט פשוט ניט אין קאפ, ומזה יכול כ"ק אד"ש לידע מצב".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יגעתי ולא מצאתי אל תאמין.

יב

[מוצש"ק לך, יו"ד מרחשון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 10-11):

[1] במכתבו כתב – בקשר לשיעור שמוסר: "והנה עלה בדעתי להיות שיכולים הם להבין דף גמרא בטוב גם עם פ"י רש"י – לפי שבחנתי את בנימין בהדף וחצי שלמד וידעם היטיב, גם כיוון ושאל איזה קושיות שבתוסי – , אולי נכון ללמוד עמהם בליל ש"ק איזה דא"ח אף שאינני יודע מה ללמוד, נכון הי' ללמוד עמהם לכתחילה איזה ענין יסודי, כמו האמנת אלקות שבדרך מצותיך או הביאור ולא תשבית שבלקו"ת פ' ויקרא, או להבין מ"ש באוצ"ח בתחלתו כאשר עלה ברצונו להאציל הנאצלים וכו' שבהוספות ללקו"ת; אבל כל הנ"ל הם בכתב רש"י ויתארך הזמן אצלם בזה, שלא הורגלו היטיב בזמן בכתב רש"י וכו', ושער היחוד שבתניא אולי עמוק ביותר עבורם. ויואיל נא כ"ק אד"ש להוריני בהנ"ל אם נכון ללמוד עמהם דא"ח ואם כן מה ללמוד".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "אם נכון ללמוד עמהם דא"ח", וכתב:

וכל הנדפס מהקונטרסים וכיו"ב באותיות מרובעות

[2] במכתבו כתב: "מה שכתב כ"ק אד"ש [ראה לעיל מענה יא] אודות . . שטרענגע ווערטער לא הבנתי כוונתו הק', האם שעלי למסור זאת לו – וגם בשם כ"ק אד"ש, או שנכון שלא לגלות זה לו, רק שכ"ק הודיעני שמזמן לזמן בעת רצון בעת התועדות אדבר אודות זה. כי ראיתי אני בעצמי שכל התהלוכה עם . . אלו רק תנועה של קירוב, ובד"כ קשה עלי להגיד "שאינו כדבעי" כ"א שהנחו כדבעי אך זה חסר וזה חסר, ובודאי מיט דער צייט כשיאריך ללמוד דא"ח וועט אלץ נתתקן ווערען; באופן כזה דברתי עד עכשיו. ואולי כוונת כ"ק אד"ש במענתו על מה שכתבתי אודות היחידות שלו אצל כ"ק אדמו"ר נבג"מ זי"ע והביטוש שקיבל. ובכל אופן לא הבנתי כוונתו הק' בזה . . ע"כ יואיל נא כ"ק אד"ש להוריני בחסדו ובטובו עוד הפעם בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על מה שכתב: "לא הבנתי כוונתו הק', האם שעלי למסור זאת לו – וגם בשם כ"ק אד"ש, או שנכון שלא לגלות זה לו, רק שכ"ק הודיעני שמזמן לזמן בעת רצון בעת התועדות אדבר אודות זה" – סימן קו תחת התיבות: "שמזמן לזמן בעת רצון בעת התועדות אדבר אודות זה", וכתב:

אבל דעת עצמו

(ב) על מה שכתב: "ואולי כוונת כ"ק אד"ש במענתו על מה שכתבתי אודות היחידות שלו אצל כ"ק אדמו"ר נבג"מ זי"ע והביטוש שקיבל" – סימן קו תחת התיבות: "במענתו על מה שכתבתי אודות היחידות שלו אצל כ"ק אדמו"ר נבג"מ זי"ע והביטוש שקיבל".

[3] במכתבו כתב: "ובד"כ כמה מעלות טובות ראיתי באופן הנהגת ביתו, עד"מ עניני כשרות ושבת הם עצהיו"ט. הצריך את זוגתו להדר בעניני אכילה ושתי; ראיתי שם תלוי אצל התנור בשיעור הקמח וכו' לענין חלה, ולענין ברכה להפריש חלה כשתאפה מעט תדע על בורי' הדין וכו'. וכמו"כ בעניני הכנסת אורחים וכו' ולהתאסף בביתם ללמוד או להתועד אין שום מניעה ועיכוב ואדרבה. ובפי' אמרה שכאשר בעלה ידרוש שייטיל וכו' תמלא רצונו תומ"י בלי שום אמתלאות וכו'".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "ובפי' אמרה", וכתב:

ולכן יסבירו – מבלי לצחוק עליו – שיכולים שניהם לקדה"ש בכל הסביבה עי"ז ויפה שעה א' קודם

[4] במכתבו כתב: "רחמ"א הראה לי מכתב מכ"ק אד"ש לז. בביאור ב' השאלות של נוי סוכה והשינה בסוכה. והנה עד עכשיו הי' המדובר בינינו אשר אינני בא לקרבו וללמוד עמו כאשר באיזהו מקומן אחרינא, כי הריהו א חסידישער יונגערמאן וכו' כ"א אנו לומדים יחד וכו', ואינני מוסר עניינו לכ"ק אד"ש. ולהיות שבזה מוכחא מילתא בפ"י שמסרתי השאלות לכ"ק אד"ש, אוכל להגיד לו שהשאלות הי' שאלות אצלי גם טרם ששאלם הוא (והאמת הוא כך), רק אחרי ששאלם שאלתים מאת כ"ק אד"ש. או אולי כוונת כ"ק אד"ש אדרבה בזה שידע מכאן ולהבא שלא כהנ"ל".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "שמסרתי השאלות לכ"ק אד"ש, אוכל להגיד לו שהשאלות הי' שאלות אצלי", וכתב:

ראיתי שאין מענה בפיו, אפילו לא בתור דחי' בקש, ובמילא כנראה גם אצל שאר אנ"ש צ"ע הדבר, וכיון שז[.]. [הראשון שעורר – המענה על שמו.

יג

[מוצש"ק וירא, י"ז מרחשון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 11-13):

[1] במכתבו כתב: "בצאת . . מאת פני הקודש הביע התפעלות עצומה ואמר שבכמה דברים נצחו כ"ק אד"ש ואף שבכמה דברים אינו מסכים. מ"מ בכלל עשה היחידות עליו רושם עז, ושבע רצון הנהו מכניסתו. ולהיות שהי' אז שעה ג' בבקר לא הארכנו בשיחתינו והלכנו כ"א לבתינו – אך למנחם סיפר עוד דברים ומהם אשר כ"ק הסכים עמו על הליכתו להפסיקא-אנאלאסיסטקע ומסופקני בזה. ואם כנים הדברים אז עלי להפסיק מתעמולתי לבטל זה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "להפסיק מתעמולתי", וכתב:

לא יפסיק (אך לא בשמי, כיון שהנ"ל לא שאלני אם הוא ילך).

[2] במכתבו כתב:

"אבי שיחי' מצד שהעבודה שלו בבית החרושת הי' קשה עבורו, ולהיותו ב"ק וב"ת ובעת"פ וכו' בקש לו משרת שמשות באיזהו מקומן. והגם שקשה הי' למצוא בביהכנ"ס כשרה ושיהי' לו גם פרנסה, מ"מ כפיה"נ מצא ביהכנ"ס בני ישראל בשיפסעהד ביי . . ולהיות שעוד טרם שמצאו

שם דירה, הנהו מתארח אצל הוריו של . . . ביום הש"ק הם אמרו שעשו קנין חליפין, קנוהו בחליפין עבור בנם דובער, שזה איזה שנים שמתארח אצלינו ביום הש"ק.

והנה בכל עניני אכו"ש אצלם בהידורים, קונים בשר ועופות אצל יחזקאל בראד, משתמשים רק בחלב ישראל, על התנור עומד טס כדת וכדין והיא מדקדקת בכל הענינים בהידור ועצהיו"ט; ולרגלי רעספעקט עבור אבי הנה כשבא מר . . . הביתה בליל ש"ק, מקדש ונוטל ידיו לסעודה ומברך ברכה מ"ז, ואינם מביטים אל הטעלעוויזשאן כל יום הש"ק, גם אין שומעים להראדיא, אך הטעלעפאן עונים. וכן מר . . . אינו מפסיק לחלל שבת, אזוי ווייט האט נאך דער רעספעקט ניט דערלאנגט. דובער אמר על דרך הלצה להיות שענינם של הבוימגארטעניס הי' לקרב את הוריו ולא עשו בזה כדבעי ע"כ הולכים השי"ת שם בשלשלאות – בחסד וברחמים .-

אך אבי ש"י פילט זיך אומבאקוועם כשמתארח בבית אשר בעה"ב נוסע לעבודתו ושעונים שם הטלפון ביום הש"ק. ולהיות שהתיישב עמדי, איני יודע וואס פאר א שטעל צו נעמען בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על מה שכתב: "דובער אמר על דרך הלצה להיות שענינים של הבוימגארטעניס הי' לקרב את הוריו ולא עשו בזה כדבעי ע"כ הולכים השי"ת שם בשלשלאות – בחסד וברחמים" – סימן בעיגול תיבת "הלצה", וכתב:

מפני מה "הלצה"?

(ב) על כללות הענין, כתב:

ישתדל בנעימות לבטל כל הדיבור בטליפון.

[3] במכתבו כתב – בקשר למשרתו בנהיגת ילדי בת-ספר עממיים לשיעורי תורה אחר הצהריים (בניהולו של ר' מיכאל טייטלבוים): "גם אינני יודע האם עבור סך קטן כזה לוינט זיך לקנות אינשורענס חדשה ולייסענס חדשה ורעגיסטרישאן חדשה, כי עבור להנהיג ילדים לביה"ס צריכים כ"ז, וזה עולה לסך הגון, ואולי עדי אדע אם יש ממש בזה אנהיגם כך בלתי כל הדברים הנצרכים".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) מחק תיבת "אנהיגם", וכתב:

אין לעשות בזה.

(ב) על כללות הענין, כתב:

זאל ער ניט מאכען קיין קונצען ניט מיט די קאר ער זאל ארויסנעמען אלץ וואס מען דארף: אינשורענס, וכו'.

[וראה לקמן מענה טו].

יד

[אור לד' כסלו, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' כסלו תשס"ג ע' 13-14):

[1] במכתבו כתב: "רצוף כאן מכתב שקבלתי מהתל' מנחם מענדל ב. וחשבתי שנכון שכ"ק אד"ש יקראהו. וחבל שאין שם בבאלטימור א' שילמוד עמו דא"ח".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לברר אם הר"ד שי"פ. שייך לזה.

[2] במכתבו כתב – בקשר לא' ממשפחות המקורבים שלו: "רעייתו שגם היא מלומדת קצת יש להם שאלות וספיקות וכו' אף שאין הזמן גרמא לענותם – אך אקוה שיהי' בידי גלייך צו מאכען די אלע ספיקות ששמעתי, ולשום זה חשבתי שיהי' נכון שאשבות אצלם ש"ק אחת ואז בליל ש"ק וביומו יהי' די זמן ובמנוחה להתעסק בזה, ובאם אסדר זה חפצי לשמוע הוראת כ"ק אד"ש בזה".

על התיבות: "ובאם אסדר זה חפצי לשמוע הוראת כ"ק אד"ש בזה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

נדאי הדבר

[3] במכתבו כתב – בקשר לא' ממקורביו: "הנהו מעט ענטוישט על שכתב איזה מכתבים לכ"ק אד"ש בשאלות אחדות ולא קיבל שום מענה עליהם וכפה"נ זה גרם ריחוקו מחצרות קדשנו. אך כעת מתכוון להכנס ליחידות".

על התיבות: "על שכתב", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מתי?

[4] במכתבו כתב – בקשר לשיעור שמוסר: "בקונטרס ומעיין הננו עומדים כעת במאמר ה' באמצע פרק ב' וחסר אני אותיות ההסברה להסביר עניני הקבלה בטוב טעם; עד"ז במאמר ה' פ"א כנס"י למעלה שהוא בחי' מל' היא נש"י שלמטה . . . בחי' מלכות היא מקור המהווה

ומחי' עולמות וכו' שזהו בחי' הארה לבד וכו' . . יואיל נא כ"ק אד"ש להורות האם לגמור וללמוד הלאה בס' קונטרס ומעיין או יותר נכון להפסיק ולהתחיל ענין אחר – ואולי במאמרים ופרקים דלקמן יהי' בנקל ההסברה".

על התיבות: "לגמור וללמוד הלאה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

להמשיך הלאה, אבל – אם יועיל, אפשר לדלג איזה פרקים, או עכ"פ לקצר בהם בביאור שמתבארים בארוכה במק"א וכאן אין ענינים אלו עיקר המרוצה בקונטרס זה.

טו

[ה' כסלו, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב – בקשר למשרתו בנהיגת ילדי בתי-ספר עממיים לשיעורי תורה אחר הצהריים (בניהולו של ר' מיכאל טייטלבוים): "בענין הנהגת הילדים של ר"מ ט. הנה נודעתי שזהו כשהמנהיג נוטל שכר עבור הנהגתו, אבל כשאינו נוטל שכר אז אי"צ לכל הני"ל. וממילא כשגמרתי עם רמ"ט הני"ל על חודש, גמרתי עמו שהנני מקבל את הכסף קעש וגם זה בתור הוצאות הקאר-גאזעלין, אויל וכו'. ולפי"ז הרי אני מנהיג בלתי שכר. ועל סמך זה התחלתי ביום ג' דשבוע שעברה לנהוג את הילדים. ואתמול לילה קבלתי מענה מכ"ק אד"ש לשלילה על שאלתי דמוצש"ק וירא [ראה לעיל מענה יג]. ובאם שגם ביאור זה דלעיל הנה נשאר גם כן דעת קדשו לשלילה, אז אוכרח להפסיק מחר בקר ולתשובת כ"ק אד"ש הנני מחכה" (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 14):

השלילה היא רק על הני"ל בניהוג האוטו שאינו מתאים להחוק.

טז

[מוצש"ק ויצא, ט' כסלו, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 14-15):

[1] במכתבו כתב: "יצחק . . ומנחם . . שניהם התחילו לדקדק בנידון להיות לבושים בט"ק תמיד, במה שהי' מתרשלים לפעמים. וכמו"כ התחילו לרחוץ את ידי בנס שניאור זלמן בבוקר בקומו משינתו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בנוגע לעצמו שאינו רוצה בחפזון אין למהרו.

[2] במכתבו כתב: "והנני בזה רוצה לכתוב אודות ענין המעיק לי זה זמן רב אשר הרבה חסידים ובפרט האברכים תמהים במאוד אודות זה: וזהו בלתי סידור הגשמיות של התלמידים הרוסים בפרט. .", וכתב בארוכה ע"ד ההזנחה בכל הקשור לארוחות המוגשות לתלמידים.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מפני מה אין התל' תובעים זה?

[וראה לקמן מענות יט, כח].

יז

[מוצש"ק וישלח, ט"ז כסלו, תשט"ו]

ממענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 15-16):

[1] במכתבו כתב: "גיסתי נחמה אשת אחי נבחרה להיות היושבת ראש של נשי חב"ד הצעירות. וכבר הדגשתי לה וגם לבעלי אחדות שאר החברות, נחיצות הענין לשתף בזה אותן שעדיין הן בבחי' רחוקות, כמו אשת. . וכו' מלבד להמשיך פשוט נשים "מהחוצה".

על התיבות: "נחיצות הענין", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

נחוץ במאד מאד.

[2] במכתבו כתב – בהמשך לדיבורו בהשפעה על משפחה מסויימת: "מובן שזה מכנסיים הנעשים מתחילת ברייתן רק עבור נשים – כי לא אוכל צופיל צו כאפען אויף איין מאהל, וגם הכל צ"ל בקירוב גדול בכדי שנשאר גם גוטע פריינד גם להבא וד"ל".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "הכל צ"ל בקירוב גדול".

[3] במכתבו כתב: "מיכל פאזנער נתמנה לטשעפליין כללי של כל הבוי-סקאטס היהודים בברוקלין. ויש ב' מיני פרסים שחולקים להסקאוטס המצטיינים ונמסר זה לידו לחלק, היינו לאשר הוא יאמר שהצטיין, לזה ימסר הפרס. ועי"ז ישנם בידו. וכבר יש מהם ט"ו בחורים בין שנות י"ג-וטי"ז אשר הסכימו ללמוד פעם בשבוע לימוד תורני. ובבית שהנהו דר בו, דר שם ג"כ רב א' ושמו בעריש ערליך שאומר שמשתייך לכ"ק אד"ש ושהוא רוצה להתעסק עמהם, ואם זה אמת שיכולים למסור הדבר לידו טוב יהי במאד כי אני אין לי עוד פנאי לקחת עלי יותר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

אולי אפשר לסדר שהפרסים יהי' עניני קדושה (סי' תנ"ך וכיו"ב עטה"ק) כמובן בכריכה יפה וכו' מנורת חנוכה, תיק למזוזה.

[וראה לקמן מענה יח].

[4] במכתבו כתב: "יואיל נא כ"ק אד"ש לענות על כל הצריך מענה במכתב זה וגם אודות הגבלת זמן היחידות עבור אברהם י.ג.".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

כבר כתבתי שאין למהר.

יח

[כ"ד כסלו, ערב חנוכה, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 16-17):

[1] במכתבו כתב: "שלום דובער שמטוב ביקש שאזכיר עוד הפעם אודות הכניסה של התלי' הלומדים דא"ח בבעלקינס-אינסטיטוציע, וכעת יש לו ב' . . .".

על תיבת "שאזכיר", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מהו החפזון.

[2] במכתבו כתב: "שמעתי שבליל אור ליום ועש"ק יחלק כ"ק אד"ש דמי חנוכה מידו הקדושה, ולהיות שבשנה העברה זכיתי אשר כ"ק אד"ש נתן לי אף מבלי התעוררות שלי, מסתמא גם השתא כדאשתקד. ולהיות שבאותה הלילה הקביעות עם האברכים, לפ"ד אין נכון לי להעדר ועי"ז שלא לקבל מידו הק' (אף שעיי אחר יוכל כ"ק למסור לי), כי הרי זה כל חלקי מכל עמלי. ומ"מ להיות שהנני יודע נחיצות הענין של הלמוד הנ"ל, הריני שואל עבור הוראת כ"ק אד"ש בזה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "נחיצות הענין של הלמוד הנ"ל", וכתב:

ויקבל אח"ז.

[3] במכתבו כתב: "אודות הפרסים של הבאי-סקאוטס [ראה לעיל מענה יז]: הנה מהצנטעראלע של הבאייסקאוטס נותנים הפרסים, והפרסים המה טראדיציאנאלע וא"א להחליפם. ואולי כוונת כ"ק אד"ש שיוסיפו

למקבלי המעדאלען גם שום עניני קדושה; או אולי כוונתו שיוסיפו איזה פרסים נוספים, עד"מ עד עכשיו קיבלו ב' מצטיינים פרסים ומעתה יהי ד'. וזה לא יהי טוב לפ"ד כי הרי מקבלי המעדאלען יהי להם המעדאלען חשיבות יתירה ומקבלי התשמישי קדושה לא כן, ובוזה הרי ח"ו נעשה מקדושה – חולין".

על תיבת "טראדיציאנאלע", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מה?

יט

[בדר"ח טבת, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 17-18):

[1] במכתבו כתב – בהמשך להמענה שקיבל בקשר למצב הגשמי של תלמידי ישיבת תו"ת המרכזית (לעיל מענה טז): "המצב דסעודת יום ועש"ק הוטב מעט... והנה יש בזה עוד כמה וכמה ענינים, אבל התדברתי עם ר"ז קאזיניץ והחלטנו אשר נייסד בעצמנו קאמיטע אשר תחקור ותדרוש את כל החסרונות ולהגישם לפני הרש"ג שי' ולפני ועד המצמצם שיתקנו המה את הדברים כי אין הצר שוה בנזק המלך. ואם כ"ז לא יועיל אח"כ באין ברירה נגיש את הדברים לכ"ק אד"ש".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "והחלטנו אשר נייסד בעצמנו קאמיטע אשר תחקור ותדרוש את כל החסרונות ולהגישם לפני הרש"ג שי' ולפני ועד המצמצם", וכתב:

מה נעשה בזה.

[וראה לקמן מענה כח].

[2] במכתבו כתב – בקשר לא' מתלמידי ישיבת תו"ת המרכזית:

"עם... נעשים עוולות גדולות אשר השי"ת יעזור שלא יגיע למדריגת מעוות לא יוכל לתקון. הנה כתב איזה מכתבים לכ"ק אד"ש. על מכתב א' אחר מקבל המענה את המענה כג' שבועות כמו שכבר הודעת. ואח"כ קיבל מענה מכ"ק אד"ש שלהיות שהמשפיעים יש להם ערפארונג יותר ממנו, ע"כ עליו לסור למשמעתם.

והנה נתנו לו בשביל חברים ב' או ג' כאלו אשר אין באים לדא"ח בזמן... לא די להם במה שאין עוזרים לו כלום כ"א מען שטערט בפו"מ. והמכה בפטיש האחרונה הי' בליל אור ליום ועש"ק העבר, כאשר שאל מאת

המשפיע שיגיד לו הטעם האמיתי מדוע הריהו מוסר נפשו בכדי שלא ידע דא"ח ושלא יהי לו שום געשמאק בדא"ח, ועי"ז ענה לו ווייל ער וויל ניט אז ער זאל אויספירעהן, וזה גרם לו שבירה כללית, שערות הראש שלי עמדו בשמוע זלזוליו על ההנהלה ועל המשפיעים . .

והנה אחרי אשר הודעתי את כ"ז, רוצה אני לדעת אולי כוונת כ"ק שאסלק ידי מכ"ז ובל אתערב בריב לא לי. ואבקש שכ"ק אד"ש יענה מענה ברור ע"ז ואני מסור ונתון וברמיזה א' אפסיק מכל וכל".

על מה שכתב: "אולי כוונת כ"ק שאסלק ידי מכ"ז ובל אתערב בריב לא לי" – כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "שאסלק . . אתערב . . לא"; ועל תיבת "שאסלק", כתב:

לא

אבל בדרכי נועם

כ

[ה' טבת, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב – בקשר לא' ממשפחות המקורבים שלו: "כל הענינים וההידורים שבביתם כמו טבילת כלים, אך ורק חלב ישראל, בשר ועופות דוקא גלאטע, מעשה אופה מנחתום שומר תומ"צ וכו' בכ"ז יזהרו גם הלאה, בכדי אז די קינדער דובער ורעיתו יוכלו לבקר אצלם ושיהי' מצב הכשרות כמו אצלם ממש. גם אמר לכל הבחורים שביתו פתוחה לרווחה בכל זמן שירצו לבוא ולהתוועד בביתו למלוח מלכה והדומה, זיינען זיי זייער ווילקאמען וכו'. ומובן שאנחנו מצידנו ג"כ שבחנהו והודינו לו, והי' הוא והיא מאד שבעי רצון מכל הנעשה" (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 18-19):

על מה שכתב: "שביתו פתוחה לרווחה בכל זמן שירצו לבוא ולהתוועד בביתו למלוח מלכה והדומה" – על תיבת "שביתו", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לעשות זה בזמן מתאים כדי שלא יאמרו שרק בשביל בנם עמדו בקישור אתם ע"ע

כא

[מוצש"ק ויגש, ז' טבת, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 19-20):

[1] במכתבו כתב: "רצוף כאן מכתב מאברהם פ. מארץ ישראל שכתב לבית דודו, כבר הודעתי אודות המברק ששלח, ובהיות שחושבני שהפ"ש הזה יגרום ענג ושביעת רצון לכ"ק אד"ש ע"כ הנני שולחו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על תיבת "מכתב", כתב:

מש"כ ע"ד ההרצאות "השבתאות והחסידות" מחרפים בהם את הבעש"ט ותלמידיו – אבל יש לחשוש שאם יכתוב לו זה – יגרה בו את היצר לשמעם בדוקא.

(ב) סימן קו תחת התיבות: "יגרום ענג ושביעת רצון לכ"ק אד"ש".

[2] במכתבו כתב: "באסיפת הנשי חב"ד השתתפו גם מרת חנה אשת ר"מ שארפשטיין וגם מרת רויזע אשת רמ"א מינץ, אך הן טוענות אשר רעבעצין. . נואמת פסוקים ומאמרי רז"ל בלתי תרגום וביאור שעפ"י רוב הכל ממעל להשגת רובן".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יבקשו להסביר ותעשה כך (אולי מחפשות אמתלאות להשתמט מהשתתפות, אבל יש להשתדל שישתתפו וכן פרענקיל – וביותר.

[וראה גם לקמן מענה כד].

[3] במכתבו כתב:

"התל' . . משיל"ה הנהו ת"ל לומד בטוב בישיבת ר"ח יוסף. הנני מקבל גירוסען טובים ממנו מראמ"מ פלדמאן ומר"א בארנעטסקי, גם ביר"ש ובהנהגה וואקסט ער בטוב. ע"ד משל ביקש ממני שאשיג עבורו מזוזות, כי המזוזות בביתו זה יותר מעשרים שנה שלא בדקום וגם אז כשקנום אפשר שהיו נדפסים ולא נכתבים וכו'. כמו"כ היום בלמדנו (עכשיו הנני מסיים המכתב במוצש"ק) בקיצשו"ע הלכות מליחה, אמר שעכשיו הנו רואה שזה מה שמונע מלאכול בשר בביתו זה כשנתיים, דבר טוב עשה, כי עפ"י מה שלמדנו בשו"ע הרי אין המאכלי בשר שבביתו כדבעי. כמו"כ למדתי עמם המא' אין הקב"ה בא בטרונ"י ואח"כ ב' מאמרים מקונטרס י"ט כסלו שנה זו.

והנה הוא משתדל להבין את הענינים ומתענג כשמשגיג איזה ענין, ובפרט המא' השני הי' עמוק מאוד עבורו ומי"מ השתדל במאד להבינו. אבל מה אעשה עמו שאין לו שום חפץ ורצון לבוא לחצרות קדשינו ולהשתתף בהתוועדות עם כ"ק אד"ש ואין לו שום התענינות בענינינו, וכל מה שהוא נוטל חלק בכ"ז הנו אך ורק בשבילי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

אין ללחצו בזה וסו"ס מתוך שלא לשמה כו'.

[4] במכתבו כתב: "בשבוע זו סידר חיים צימענד אשר יוסף ט. יאמר הדא"ח מן הספר וכן הי'. הוא אמר ותרגם, ואני בארתי. והנה הוא זוכר הרבה ממה שלמד מה שהכניס לתוך הלמוד".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "אשר יוסף ט. יאמר הדא"ח", וכתב:

טוב במאוד ויקרבו יותר מכמה הסברות ושקו"ט.

[5] במכתבו כתב: "והנה בעצם הלמוד שואלים תמיד מדוע יש כ"כ כפל הלשון. עד"מ למדנו מאמר ו' פרק א' ובי', ובד"כ הענין שספ"י המל' היא צמאה מצד ירידתה שירדה ונתלבשה בבי"ע, ושהיא המקור לבי"ע וכו'. ענין זה נאמר ע"כ כו"כ פעמים ובפרט בה' פרקים אלה מדמים הנשמות לספ"י המלכות וספ"י המלכות להנשמות, והענין נכפל ונשלש כו"כ פעמים, ובפ"ב עצמו בתחי' אומר וכן הוא גם בנשמות ואח"כ מבאר אודות הנשמות ואח"כ שוב אומר וכמו"כ הוא בחי' המלכות, וממילא שואלים למה חזרת כל הענינים הללו? ולכאורה הי' יכולים – כביכול – לקצר הרבה בזה. וחסרים לי אותיות לתרץ שאלותם אלו. וכמו"כ מקודם כשמדבר מהרוח שטות דאפי' כו"כ פעמים אשה המנאפת וכו' היתה מושלת ברוח תאוותה וכו' ענין זה ג"כ נכפל ונשלש וכו' כו"כ פעמים, וכל החזרה נראה כמיותר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

1) א"א לביהמ"ד בלי חידוש

2) כו"כ פרשיות בתושב"כ וסוגיות בתושבע"פ הוכפלו וכו' (נשיאים)

3) כשיזדככו ויזכו להרגיש שזהו חכ' אלקית והאלקות עיקר לגבי שכל כמובן אפילו לפשוטים יתמהו ע"ע שהי' קשה מעיקרא

כב

[ט' טבת, תשט"ו]

מענה לר' יצחק זלמן פויזנער שהכניס להגהה מכתב שכתב בהמשך להמדובר ב"יחידות" שלו (בקיץ תשי"ד) ע"ד כינוס התמימים מערי השדה, "לתועלתם הרוחנית . . . להתועד יחדיו ולהתדבר על דברים העומדים על הפרק, בעיות הזמן המטרידות, להודיע ולהודע מהנסיונות – עקספיריננס – וללמוד". כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להגי' את המכתב (ראה "בית משיח" גליון 250 ע' 32-30), ועל מעטפת המכתב כתב (מצילום כתי"ק – "בית משיח" גליון 254 ע' 77):

מהיר ונכון במאד

לעורר גם את הרמ"ז שי' שעכטער המכיר את המנהל ד"הלל"

כג

[אור לי"ב טבת, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען ששאל האם לנסוע לבריזשפארט עבור הברית-מילה של בנו של ר' יהושע ווילענסקי (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 21):

עס איז זעהר א גלייכע זאך. ובהיות שהיום פ' ויחי ידברו שם מש"כ בהיום יום שגם בארמ"צ הי' הויחי יעקב וארץ מצרים ואמריקא משתוים בזה אשר בשניהם יש ערות הארץ ומיטב הארץ וע"י הלהורות לפניו קען מען אויסארבייטען דעם מיטב הארץ שיהי' יותר טוב גם מאר"י.

כד

[מוצש"ק שמות, כ"א טבת, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 21-23):

[1] במכתבו כתב:

"גיסתי מרת נחמה אמרה לי אשר בהיות שהסעריע לעקציעס של רעבעצין . . . עומדים להסתיים, ואשר מרגשת שעבור הנשים המשתתפות באסיפות הנשי חב"ד שעל ידה צריכים להכניס בתוכן א ווארימקייט. למשל מדברות ביניהם אשר בעליהם אמרו שדבר זה לא יאכלו ולא

כניסו להבית על הכלים, וממילא אין עושים ככה כ"א שלא בידיעת בעליהן, ובאמת צריכות להבין שמה שנגד רצון בעליהם לרגלי התומ"צ אסור להן אף בעת שבעליהן אינם יודעים כלל מזה.

ולדעתה צריכים, אשר אברך חסיד מסור ונתון וכו' צריך לבוא ולהרציא לפניהם להכניס להן א חסידישען געפיל שיהי' להן ויגבה לבן בדרכי ה', ולא שיהי' להם כל ענין לעול ולמס"נ וכו'. וזה א"א לקבל מרביצין . . כל עיקר, ראשית שאין לה בעצמה כל געפיל, כי אצלה הכל במדידה והגבלה "יעקיש" ובכלל היא מחזקת עצמה למעלה הרבה מכל הנשים ואינה חברה עמהן כ"א שמדגשת בפירוש שה"ה "המשפיעה" והן המקבלות".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "ולהרציא לפניהם להכניס להן א חסידישען געפיל שיהי' להן ויגבה", וכתב:

מי הוא המתאים? ולא דוקא מאנשים. ולהנשים צ"ל, שכבר הגיע הזמן שהרגש הלב לא יהי' צריכות להתעוררות מבחוצ

[2] במכתבו כתב: "בענין ז. : הנה בש"ק פ' ויחי שְׁבַת כאן ז., וז. אצל הוריו. וטרם בואו לכאן אמר שמתארח אצלם רק בתנאי שחנותם תהי' סגורה, והיתה סגורה. והי' להם ענג שבת רב שישבו כולם יחד אצל השולחן וזמרו זמירות וכו'. אף שדוב אומר ששמירת שבת כפוי' כזה אין לה קיום ומתחרט על הכפוי' הנ"ל, ואני הסכמתי עמו. אבל אינני יודע האם הסכמתי נכונה היא, אפשר שבנידון זה טוב כפי?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "טוב כפי", וכתב:

ג"כ וכלשון אדה"ז (תניא ספכ"ה: ויחוד זה כו' נצחי כו').

[3] במכתבו כתב: "אבל אחיו שמואל כפה"נ אינו עדיין שבע רצון אף מלמודו בכאן, הגם שלומד טוב נגלה עם קהת ווייס, וכפיה"נ יודע לפי"ע בטוב את למודיו, מ"מ כאשר מתבונן בטוב בקהת ווייס וביהודה מארלא, איך שהם יר"ש און אזוי אפגעהיט בכל הענינים, הנה פאלט ער ביי זיך אראפ שיודע בבירור שאינו כמותם ולא יהי' כמותם, וא"כ הריהו "איפוקריט" וכו', ומשו"כ בוער בו התשוקה ליכנס לצבא. ואחיו דוב הנה אמר לי שדעתו שבצבא וועט ער זיך אויסמענשלען, ואני אמרתי שגם "אויסאיידלען" פי' שח"ו יהי' שם אויס-איד היל"ת, כי הוא מכאלו אשר נתפעלים במאד מהסביבה ולפי שמעודו לא הי' לו שום חוש חזק עבור אידישקייט, וגם אין לו שום תקיפות באידישקייט והן ולא רפיא בידו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "אבל אחיו שמואל כפה"נ אינו עדיין שבע רצון אף מלמודו בכאן", וכתב:

להתאמץ שלמודו כאן יומשך ככל האפשרי, וכל יום ויום – מציאה גדולה

[4] במכתבו כתב:

"עוד טרם שהייתי אצל נתן ק. עוד הפעם, וכעת אשתו אינה בקו הבריאות וממילא אי אפשר הדבר עד שתבריא. ובכלל בתעמולה עם מנחם מ. וכת דילי לפעמים פאל איך אראפ, כי רואה הנני שהם מאוד רחוקים. למשל בשבוע זו דברתי עם יצחק פ. בארוכה קודם הלימוד בעת הנסיעה לשם שבהיות שהוא כעת באמצע "אויסגיינטיץ", מסתמא יראה שהעזר שיבחר תהי מבית יהודי ושתלבש שייטיל וכו' וענה לי בשלילה לכל הענינים האלו, שאינו סובר שצריכים דוקא שייטיל וכו', וכל דיבורו ואופן דיבורו הי' כזה שקשה הי' לשמוע דבורו, ועי"ד "שהשומע צריך לקרוע בשמעו". והגם שרוב דיבוריו הי' בכדי להקניטני, לפי שראה אז איך נעם זיך צום הארצען מתחילת דיבוריו, וממילא הוסיף עוד בכדי לראות היאך איך וועל דאס אויפנעמען, מ"מ הרגשתי שבתוך דיבוריו יש מעט שאומר באמת.

וכן השאר, ט. בא רק פ"א לב' או לג' שבועות וגם מ. לא ראיתי עליו פעולה גדולה. והגם שמה שלומדים דא"ח ומעט שו"ע זה בעצמו הנהו פעולה, ובפרט שהוריו אמרו לשמואל פאגעלמאן שמכירים לי טובה שמעת שלומדים אנו ביחד התחיל שלא לנסוע לבית חמיו על ש"ק, באמרו שאינו חפץ שבנו יתרגל לראות את החילול ש"ק של אביו זקנו שם, ובד"כ שונה יחסו לחצרות קדשינו וכו', אבל הזזה אפי' כלשהיא לא נראית עליו בפו"מ, אפי' בנוגע להעמדת מים אצל מטתו כמו שכתבתי כבר. ואפי' . . שהנהו א חסיד וכו' מ"מ ליגט ער ניט באמת אינעם ענין אויף לראות שזוגתו תשתנה לטובה במשך הזמן – ואדרבה – , יש דברים שהיא צריכה לפעול עליו. עדי"מ, קרא ספר כזה אשר היא אמרה פע ס'איז א שאנדע אזעלכעס צו ליינען וממילא אח"ז קשה לו לפעול, מה שתאמר לו טול קורה וכו'".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "פאל איך אראפ", וכתב:

נפילת רוח מזה – מחלישה התעמולה ובמילא מקורה בלעומת זה ובמילא צ"ל תנועה לקצה השני. ותוספת התעמולה באופן דיפלומטי ומן הקל אל הכבד.

[5] במכתבו כתב:

"וכן בנוגע לעצם הלימוד: עד"מ למדנו בשבוע זו שיניקת החיצונים היא בב' אופנים: א' בדרך אחוריים וכו' מכלים חיצוניים דמל', וב' ממקיף העליון. והנה מקיף העליון נתבאר שם בארוכה שזהו ענין ארך אפים ורב חסד וכו' אבל אופן האי' לא נתבאר שם. וחפצים המה ניט אנדערש שאבאר מה זה בכלל כלים דמלכות ומה זה כלים חיצוניים דמל'. והגם שאמרתי להם כאשר הורה לי כ"ק אד"ש שכו"כ דברים אכמ"ל בהם, ושנבארם בזמן אחר, מ"מ אמרתי זה בשם עצמי ולא בשם כ"ק אד"ש,

כי תפסתי שכך כוונתו; וממילא לא יועיל, כי הם רוצים ביאור מספיק על אתר. ויש כמה ענינים שכבר ביארתי להם לשביעת רצונם אבל לפי שידיעתי בדא"ח קלושה היא במאד – מטעמים ידועים – יש כו"כ דברים אשר גם לי אינם ברורים וממילא א"א לי לבארם להזולת".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "היא בב' אופנים", וכתב:

הוספות לתו"א קב, ב. דרמ"צ ע"ז ב.

כה

[כ"ד טבת, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב – בקשר למצב פרנסתו: "לפי הידיעות שקבלתי מקרינסקייס יש עבור מה לנסוע לשם לגמור הדברים בכי טוב, ונחוץ ג"כ להיות בוואוסטער, ספרינגפילד, ניו הייווען, ברידזשפארט שבכל מקומות הללו יש דיסטריביוטערס המעוניינים עבור סחורתינו על חג הפסח הבעל"ט, ובשנה שעברה איחרתי המועד כי עכשיו הוא העת שקונים סחורה עבור פסח. ובדעתי לקבוע נסיעתי להנ"ל אי"ה מוצש"ק מברכים או יום א', ולהיות בחזרה יום ד' צלחה. והנני אשתדל למצוא מי שהוא ללמוד עם תל' שילה בימי בי-גי הבעל"ט, ולהסכמתו ולברכתו הק' אחכה. הייתי היום בקאמפאני מאזערס, ואמרו שבשבוע הבאה אי"ה יש יגמרו הדבר. יברכני נא כ"ק אד"ש בנסיעה טובה בהצלחה מרובה בפרנסה טובה בגו"ר בטוב הנראה והנגלה" (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 27):

תהי' הנסיעה בהצלחה בגו"ר

ואין למהר בחזרה

וממה שישתכר בזה יתן חלק לזוג' תי' על ההוצאה.

[וראה לקמן מענות כו, לד].

כו

[מוצש"ק וארא, כ"ח טבת, תשט"ו]

מענה לר' דובער בויגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 22-23):

[1] במכתבו כתב: "אברהם י.ג. דיבר אתי הרבה במשך היותו בכאן ביום הש"ק כי יש לו שאלות ופראבלעמען ואינו פותרם בעצמו והוחלט אצלו

שאני אשאל את כ"ק אד"ש עברו. בהיותו מאד מוצלח בהדרכה ופעדאגוגי שבמשך איזה שנים הי' המדריך הראשי במחנות הקיץ של הסעמינאר והי' אצלו בהצלחה מרובה, והנה המנהל דשם הציע לו שיקח ע"ע להיות המסדר הראשי של המחנה היותר גדול שלהם בקאנטיקאט סטייט, ומלבד משכורת הגונה עברו נותן לו עקספענס אקאונט. ובהיות בתור מסדר הראשי Program Director בכוחו לסדר אשר בזמן של Arts & Crafts יתלו הנערים ציציות בבגד ארבע כנפות, ושיעשו סוכות ויוכל להכניס ענין של קדושה בכל ענין וענין דשם. גם התנה עמהם שבימי תחילת חודש אב לא יתגלח, ושביום הש"ק יהי ע"פ שו"ע בכל הפרטים וכו' און זיי גיין איין אויף אלע זיינע תנאים. ובקיצור חפצים המה במאד שיקבל עליו המשרה הזאת".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "להכניס ענין של קדושה בכל ענין וענין דשם", ותחת התיבות "און זיי גיין איין אויף אלע זיינע תנאים", וכתב:

ועוד יותר יוכל גם למנוע אחרים ויודיע עד"ז מקודם.

[2] במכתבו כתב: "והוא מסופק בזה מצד כו"כ סיבות. ראשית כל, מסופק הנהו שבוזה יהי' "נותן יד לפושעים". וכן קרה כבר, אשר המחלקה שהי' תחת ידו והשגחתו הי' במאוד מצויין ובמילא כל הבעה"ב האמידים הובאו לשם לראות, ובהיותם מאד שבעי רצון נתנו ממון הרבה. ובפרט בכאן אשר יהי' כמעט הבעה"ב האחד ובמילא יהי' הוא הסיבה להטבת מצבם החומרי. גם כעת הנהו מקיים כל דין ודין משו"ע שיודע ממנה, ובכלל זה אין לו שום ענין של אויסגייעכץ של מה בכך, כ"א כשמציעים לו שידוך בזה מתענין, ואינו רוקד בריקודי תערובת וכו', ומתיירא ששם במחנה הקיץ שיהי' שם בחורים ובתולות גם יחד, שמא לא יוכל לעמוד בתקיפות כמו בהיותו בעיר. גם יש לו שוועריקייטן בנוגע למאכלי בשר, אך יוכל להכין בעצמו כמו שעושה בכאן שאוכל בחדרו ממה שמכין בעצמו ואינו אוכל בהתמחוי שלהם. ובכלל מסופק הוא האם להשאר שם שרואה שאין זה עברו ומחשב חשבונות אולי להכנס לשיבה ללמוד לזמן הבא, או ליסע הביתה ללאס אנדזשעלעס מקום שיש שם ישיבה (כמדומני מתורה ודעת)".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "יוכל לעמוד בתקיפות כמו בהיותו בעיר".

[נראה לקמן מענות כז, מד].

[3] במכתבו כתב: "נסיעתי צלחה תתחיל איה"ש יום א' ער"ח בערב ובדעתי להתעסק יום א' שלם בבאסטאן ובוואסטער ואח"כ יום א' בספרינגפילד, ואח"כ יום א' בניו הייווען ובריזשפארט. האם זה אינו כפי הוראת כ"ק אד"ש שכתב שלא למהר בחזרה?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

מהו החפזון?

[וראה לקמן מענה לד].

כז

[מוצש"ק בא, ו' שבט, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 23-34):

[1] במכתבו כתב:

"נסעתי לבוסטון עם . . . וחפצתי תומ"י ליסע לוואסטער, אך שהם החליטו שבלילה יהי התוועדות בבית רי"פ קרינסקי וכן הי'. בלילה התוועדנו בביתו, במשך היום בקרתי בהישיבה שם, והזמינוני לבקר את ב' הכיתות של ר' חיים צימענט ושל ר"מ דובינסקי. ומאוד נתפעלתי מהכתה של ר' חיים צימענד, לפי דעתי הנהו מלמד ככוונתם של מייסדי תו"ת, הנהו מסור ונתון לתלמידיו, רואים בחוש התמסרותו אליהם ואהבתם אליו.

הוא מוסר את חושי החסידים עד"מ למדם שפֶתַח תחת חיי"ת בסוף תיבה אומרים בלי אַח וכו', וע"ד דוגמא כתב על הלוח תיבות: כוח, רוח, לוח, משיח. ובבארו תיבת כח, שאל את התי' מה היו עושים באם הי' להם כח? ולמדם שכשיש כח אז צריכים ללמוד יותר ולקיים מצוות יותר ולהתפלל יותר וכו'. ובהגיעו לתיבת משיח שאלם מה זה משיח, וכולם ידעו ענין משיח שהוא יגאל את ישראל כולם ויביאם לא"י, והשי"ת יבנה את ביהמ"ק מאש, בכדי שאם גוי א' ירצה עוד הפעם להחריבו כבתחילה אז יכוה את ידיו. תענוג מאוד גדול הי' לשמוע הדברים האלו מפי הקטנטנים. מלבד מה שר' חיים צימענד פועל חוץ מהישיבה היינו שלומד דא"ח באיזהו מקומן ונגלה ג"כ וכו'. ובד"כ עוסק בעניני כ"ק אד"ש, ואחכ"ז בלאזט ער זיך ניט וכו'.

וכפה"נ אין כ"ק אד"ש מודע מכ"ז בידיעה שלמטה (וכ"ק אדמו"ר נבג"מ זי"ע הודה לי פעמים אחדות כשמסרתי לו פ"ש מהתמימים שבערי השדה שקרבוני ועזרו לי במכירת היין, ואמר: "א טאטע איז זעהר צופרידעהן ווען מען דערציילט איהם גוטס אויף זיינע קינדער, ומכש"כ אני" – וגם קרה שלאחדים כתב שנהנה במאוד לשמוע איך שעזרו לי, ושכך צ"ל ההתגברות דאהבת ישראל אצל החסידים), וע"כ מצאתי לחוב לי להודיע מכ"ז לכ"ק אד"ש בכדי שעכ"פ אכתוב איזה דבר טוב לפעמים. כמו"כ הנה ר"מ דובינסקי מתעסק בטוב".

על התיבות: "לפי דעתי הנהו", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ידוע בקיצור אבל לא בפרטיות ות"ח על ההודעה.

[2] במכתבו כתב: ". . . בקשני בהיות שיש לי התקרבות עם גיסו . . . מדוע לא אוכיחו אודות התנהגותו עם זוגתו בימי . . . ועורר אותי על שבתמונת חתונתם הריהם ביחד ואוחזים זא"ז בידיהם ממש, ומלבד שזה אינו נאה אפילו אם הכל כשורה, ועכ"פ כשהי' חופת נידה הי' אסור כ"ז, והוא בהיותו מהמשפחה יודע בבירור שהי' חופת נדה, ואני הייתי נוכח על החופה ובפרט אצל הייחוד שאחר החופה ולא אמר אז שום דבר לאף אחד והתנהגו כמו בחופת טהורה, ומסופקני אף אם ידעו אז שהוא צריך לישן בין האנשים והיא בין הנשים ושאסורים להתייחד עד אחרי טהרתה וכו'. ובאמת הרי כ"ז הוא הפקירות נוראה לפי"ד וכו', והיו צריכים לתקן כ"ז מעיקרו".

על תיבת "בקשני", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

נחוץ שזוגתו תי' תקרב את אחותה תי'.

[3] במכתבו כתב – בקשר לשיעור שמוסר: "וכמו"כ האם נכון לשנות הקונטרס ומעין עבור מצות האמנת אלקות או תניא או לימוד אחר?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

במקום שלבם חפץ.

[4] במכתבו כתב – בקשר למצב פרנסתו: "ממר מ. קבלתי תשובה שלילית, וממ. עוד טרם שקבלתי תשובה חיובית וכו'. ולהיות העת העכשווי עת רצון ביותר, אפיל תחינתי לפני כ"ק אד"ש שיואיל ליעצני יותר בפרטיות היאך להסתדר בפרנסה . . .", וכתב בפרטיות ע"ד מצבו הכלכלי הדחוק.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ילוה ממחנ"י 250,00 בתשלום לשנתיים.

[5] במכתבו כתב: "כבר דברתי בטלפון עם אברהם י.ג. ומסרתי לו הענין [ראה לעיל מענה כו] ומאוד מתפלא על תשובתו של כ"ק אד"ש. איה"ש ביום א' בשלח כשיבוא ללמוד עם שד"ב בוטמאן, אחר הלמוד נדבר יותר בענין הלזה. ואני הבנתי שתשובת כ"ק אד"ש היו בין על הודעת מחנה הקיץ ובין על הענין בכללותו. הנכון זה?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מה שעניתי – שתתייעץ עם רבנים.

כח

[מוצש"ק בשלח, י"ג שבט, תשט"ו]

ממענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: "אודות המצב בשיבה [ראה לעיל מענות טז, יט]: עוד טרם שמצאתי האיש המתאים לזה, והגם שראיתי שוועד המצמצם כבר התעניינו בזה וחקרו ודרשו בזה, אבל כל חקירתם הי' אצל . . . והוא כפה"נ הינו אויסגעטאהן פון וועלט וממילא הכל אצלו כשורה, ופי"א עירו הרבה מלח בקערתו ולא הרגיש כלום. אבל בין כך ובין כך התערב בזה ג"כ רב"צ שמטוב כי הוא ראה ג"כ איך שהמצב הוא במאוד גרוע וכו' וכשדברתי עמו אמר לי שמוכן הוא להכנס לזה, אך שבקרוב נוסע הוא ליוראפ. ובכן יורה נא כ"ק אד"ש האם יכנס לזה. כי כשהוא ידבר עמם ידבר כדבעי, און זיי וועלען האבען גאר אנאנדערע דרך ארץ" (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 26-27):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות: "ובכן יורה נא כ"ק אד"ש האם יכנס לזה", וכתב:

אבל לא ידעו שממני יצא הדבר.

כט

[כ"ד שבט, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען על מכתבו בו כתב: "כעת הנני נוסע לסעמינאר, אבל לבי בל עמי און איך פאר ווייל מי דארף פארעהן. ויואיל נא כ"ק אד"ש לחוס ולרחם עלי ולהביט עלי בעין טובה" (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 27-28):

על התיבות: "בעין טובה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

פלא שחושד אותי שרצוני לא כן ולמה ארצה לעשות היפך הוראות כ"ק מו"ח אדמו"ר!?

ל

[אור לועש"ק משפטים, כ"ו שבט, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען על מכתבו בו כתב: "ובמילא לסיבת כהנ"ל הנני במבוכה, כי כ"ז אינו ברור כלל וכלל ובפועל איני יודע מה לעשות. ונפשי מאד עלי עגומה ובפרט שגם השער נסגר עבורי, כי קווייתי שאוכל להכנס ולשמוע. ואי"ז שהנני מחולק ח"ו. בודאי אמר לי כ"ק אד"ש

הוראה ברורה כ"פ, אבל הנני בודאי כ"כ מטומטם שלא זכיתי לשמוע ולהבין" (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 27):
 על התיבות "נסגר עבורי", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:
ח"ו, ואי"ז אלא מ"ש של מוסרניקעס ומה לי ולהנהגתם!?

לא

[כ"ח שבט, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען על מכתבו בו כתב: "הנני שואל כעת מאת כ"ק אד"ש שיואיל לענות על הענינים דלעיל. וגם אם גם עכשיו שאינני בעצמי ממלא הכוונה האם נכון לי בכלל לעסוק עם אחרים?" (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 27):
 כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "בכללי", וסימן בחץ ובעיגול את התיבות "נכון לי לעסוק עם אחרים".

לב

[ער"ח אדר, תשט"ו]

מענה להתי' יהודה ליב ראסקין שכתב: "הנה ע"פ בקשת הת' שמואל פאגעלמאן שאסע על הקישו"ת שלו למאנטרעאל עם עוד כמה בחורים, והוא כבר שאל את כ"ק שליט"א בזה, ואמר לנו שמענת כ"ק שליט"א בזה שבתנאי שבמשך שבע או עשר ימים ימלאו אחרי הסדר את השעות הלימוד של הסדר מה שיחסרו במשך הנסיעה הזאת, וכן שידברו עם הנהלת הישיבה בזה. הנה כבר דיברו עם הרב מענטליק שיחי' בזה, והוא נותן רשות. ע"כ הנני מבקש מכ"ק שליט"א את ברכתו הק' שיהי הנסיעה הלוד וחזור בהצלחה ושאוכל במשך השבע או עשר ימים להשלים את השעות הלימוד שיחסרו במשך הנסיעה בלי שום מניעות ועיכובים" (תשורה מטוסוב י"א טבת תשס"ח ע' 37-36. תשורה לברטוב כ"ג שבט תשע"ט ע' 82):

ויה"ר שכהנ"ל יהי' בהצלחה ובטח יפעלו כל הנוסעים בעניני הפצת המעיינות ג"כ (במאנטרעאל, בדרך)

לג

[ה' אדר, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 28-30):

[1] במכתבו כתב: "איה"ש בליל ד' אור ליום ה' שבוע זו יהי התוועדות שם בסעמינאר, להיותינו כעת בכלל בחודש דמרבים בשמחה וגם ט' אדר הוא יום בוא כ"ק אדמו"ר נבג"מ זצוקלה"ה לכאן, וממילא יהי טעמע טובה ע"מ לדבר. (בעת שסדרתי זה שכחתי שבליל זה הוא חתונת משה לברטוב יחי' אבל גם עכשיו שנודעתי, כבר סודר הדבר ואין מן הראוי לשנות, הגם שעייז' לא אוכל להיות נוכח בעת שכ"ק אד"ש יסדר הקידושין ויברך את הז' ברכות). אחפוץ לקחת עמדי עוד אחד להסעמינאר להתוועדות שיעזור בניגון וכו' כי בעת שר"ל יחי' זאלמאנאוו הי' שם עמדי, הי' הענין הרבה יותר בהצלחה מכמו שכאשר אני לבדי. ויואיל נא כ"ק אד"ש להורות הנכון זה?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "הנכון זה", וכתב:

לפרקים ולא תמיד.

[2] במכתבו כתב: "לומדים אנו שם כעת תניא ובשבוע העברה גמרנו פרק יו"ד וחסרים לי אותיות להבינם בטוב טעם ענין "עם קן דילי ליחדא קב"ה ושכינתי בתחתונים", וכמו"כ בסוף הפרק מה שבתוך החצאי ריבוע [ושניהם וכו' כמ"ש במ"א] חסר לי אותיות ההבנה מה זה בירורים שמבררים מנוגה, מיין דכורים שהם מימי החסדים שהם יורדים ומיין נוקבין הם עולים, ואולי אם הייתי יודע איפה הוא המקום אחר הי' זה מועיל. ביארתי כ"ז: שמ"ע לגבי מל"ת הנה זהו כחסד לגבי גבורה, ומים להיותו דבר לח היורד ממקום גבוה למקום נמוך ע"ד נתדמה לענין ההשפעה, ומשו"ז הנה ע"י מ"ע מעוררים את מימי החסדים וכו' ועד"ז ביארתי. אך לדעתי צריך ענין זה ביאור יותר טוב וברור יותר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על מה שכתב (מס' התניא): "עם קן דילי ליחדא קב"ה ושכינתי בתחתונים", כתב:

[עם קן דילי] היינו [ליחדא קב"ה ושכינתי בתחתונים]

ע"י ס"פ ל"ה פמ"א.

(ב) על מה שכתב: "חסר לי אותיות ההבנה", כתב:

פל"ז ומצות אחה"ש.

[3] במכתבו כתב: "התלי' . . יצא ביום הש"ק מהלמוד לאיזה רגעים וכשחזר נדמה לי שהנני מריח את ריח הטאבאק מסיגרטה, ולא סמכתי על דמיוני ושמעתי שגם התלי' רובם חוששים כן. ויש לי חשש חזק שהנהו יוצא באמצע הלמוד ביום הש"ק ומעשן. לא דיברתי עמו מאומה אודות זה עדיין, כי אינני יודע וואס פאר א צוגאנג צו נעמען לזה. ואולי יותר טוב לגרשו ולהפטור ממנו בכדי שלא יקלקל את האחרים. אביו הוא אנערליכער איד ופרומער, ואחיו לומד במירער ישיבה, וממילא האחריות שלו ועוונו יותר גדול וכו'. ויואיל נא כ"ק אד"ש להורות בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

עיין אבות דר"נ פי"ב מ"ג.

[4] במכתבו כתב:

"בהיות שכמה פעמים תיאר כ"ק אד"ש את . . בתואר ווילד, ולפעמים בענינים אשר קשה הי' לי להבין מדוע ענין זה ווילד הוא. וכעת אחר חתונתו הנהו מתנהג בהנהגה כזו אשר לפי"ד מאוד ווילד הוא. ראשית דבר הנה בכל ש"ק וש"ק אוכל הוא ביחד עם ד-ה-ו מתלי' הישיבה, וכ"פ בשבוע לוקח הוא הביתה עמו ג-ד-ה מתלי' הישיבה לביתו לארוחת הערב, והיום שמעתי אשר חמותו הרבה צרות גרמה, מתאוננת שמעביד הוא את בתה בעבודת פרך בהרבה אורחים וכו'. כמו"כ בענין כיסוי הראש הנו קיצון שאיזה פעמים ראיתי את זוגתו לובשת מין כובע אשר הי' באמצע בזמן לפני ג' מאות שנה שמכסה לא רק את השערות כ"א גם את המצח עד החטם. גם בענין אריכות הזמן בתפילה לפי"ד הנהו מהדר ביותר מדי וכו'.

והנה בהנ"ל כבר דברתי עמו בזה ויודע הוא חוות דעתי שאינני מסכים להנהגה כזו כל עיקר, לפי דעתי אין מן הראוי איינצושפאנען יונגע ווייבעל תומ"י אחר חתונתה לעשות שבת עבור עולם גדול כזה, אף כשהיא מסכמת. ואולי מסכמת מפני שסוברת שמבלעדי זה אינה חבירה טובה בחב"ד וכו', וכן מה שחובשת כובע כנ"ל קען זיך שלעכט אפרופען אם לא עלי' בעצמה הנה על מכרי' וידידותי'. עדי"מ בליל ש"ק באים ר"מ ש. וזוגתו צו גאסט לה. ובד"כ טוב – לפי"ד – ההתחברות הזאת, ובליל ש"ק העבר באם גם מרת לאה ס. ממונטריאל עמהם, והנהגה קיצונית לא טובה לפניהן ג"כ, ויואיל נא כ"ק אד"ש להוריני האם הנחותי אלה נכונים המה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על מה שכתב: "לובשת מין כובע אשר הי' באמצע בזמן לפני ג' מאות שנה", כתב:

לא טוב

(ב) על מה שכתב: "לפי דעתי אין מן הראוי איינצושפאנען יונגע ווייבעל תומ"י אחר חתונתה לעשות שבת עבור עולם גדול כזה, אף כשהיא מסכמת" – סימן קו תחת התיבות "אין מן הראוי".

(ג) על מה שכתב: "וכן מה שחובשת כובע כנ"ל", כתב:

אינו נכון.

[4] במכתבו כתב: "מה שכתבתי בשבוע הקודמת אודות . . וכ"ק אד"ש לא ענה מאומה ע"ז, הנני תופס שבאם הי' חו"ד הק' שטעיתי אזי בפ"י הי' אומר לי והשתיקה פ"י שנכון יעצתי".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות: "בפ"י הי' אומר לי", ואת התיבות: "פ"י שנכון יעצתי".

[5] במכתבו כתב: "יואיל נא כ"ק אד"ש להורות בכהנ"ל: . . אודות סדר פרנסתי".

על תיבת "פרנסתי", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כמנהג סוחרים יר"ש אבל במרץ ככל יכולתו.

לד

[י"ב אדר, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 30-31):

[1] במכתבו כתב: "עוד טרם שאבין בהנוגע לפועל פ"י דברי כ"ק אד"ש "בלא חפזון" [ראה לעיל מענה כו]. כי כשהנני נוסע לאיזהו מקומן, הכוונה שלי היא לרכוש לי דיסטריביוטער ותומ"י כאשר הנני מתקשר עם דיסטריביוטער הרי עבודתי נגמרה ויכולני לנסוע למקום אחר או בחזרה, ובכן מהו הפ"י של בלא חפזון. ועד"מ בגמרי בניו הייוען וחפצתי לנסוע חזרה לניו יורק, חשבתי האם זהו כוונת כ"ק אד"ש הלא אמר בלא חפזון, אבל מה אעשה עוד בכאן, ובכן נסעתי בפחדים שלא יארע לי ח"ו דבר מה בדרך וכו".

על התיבות "עם דיסטריביוטער", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כשישאר אח"כ עוד זמן בעיר אפשר שיזדמן עוד פרנסה – גשמית או רוחנית

[2] במכתבו כתב: "וכמו"כ האם לדחות הקביעותין מפני הנסיעות או איפכא דגם את זה אינני יודע. כ"ק אד"ש ענה לי "כמנהג סוחרים יר"ש

אבל במרץ ככל יכולתו" [לעיל מענה לג], אבל גם זה קצרה דעתי מלהבין".

על התיבות "את זה אינני יודע", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ע"פ רוב – די זמן בשביל שני העינים

[3] במכתבו כתב: "אודות ענינו הפרטי של . . הנה הפסיק מלהתבונן בהם כי כל ההתבוננות בזה מביאו לידי מרה שחורה ועצבות נוראה, און וואס מער שהננו משתדל אריינטראכטן לאמתו של דבר יותר, ניתוסף אצלו השנאה וממילא הנהו נופל לעצבות. ובחוש ראה שלמה שעצבות יכול להביא, קען קיין שום עבירה ניט ברענגען. ועדיין לא נתרפא מזה למרות מה שכי"ק אד"ש כתב וגם אמר לו פא"פ במשרד המל"ח, כ"א מעט מעט הנהו שב לאיתנו. וגם בזה הנהו חושב ששב ואל תעשה עדיף ומה שיעשה הזמן . . ובפרט שכי"ק אד"ש אמר לו ביחידות אז ס'קען נאך פארנעמען צייט".

על התיבות "מביאו לידי", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אינו – כי מבואר בדא"ח שישנה התבוננות המביאה לקירוב. ודוקא התבוננות זו היא מצד היצ"ט.

לה

[מוצש"ק תשא, ח"י אדר, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 31-32):

[1] במכתבו כתב: "בהלמוד וההתעסקות עם האברכים: הנה ראשית להודיע שיצחק פ. ויוסף ט. כבר מתענינים עם שידוכים, ושמעתי ששניהם הולכים עם אידיש גיזאנענע מיידלאך – אינני יודע אויך ווי ווייט ערענסט דער התענינות איז – אך ברור שהולכים. ג"כ אינני יודע אויף ווי ווייט האידישקייט איז, ולפי"ד אין מן הראוי לדבר עם ט. כל עיקר אודות שייטעל והדומה ווייל ער האלט גאנץ ווייט עדיין מכל זה, משא"כ פ. עמו הנני יכול לדבר אודות כ"ז והדומה. וזה שאם הענין כך צריכים לדבר עמו, כי כשאני לעצמי לא הייתי מדבר עמו כלום, כי שמח הנני ככל שמתענין בזה, ועוד חזון למועד כאשר יתגלה אז עס האלט טאקע ביי עפעס".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "כי שמח הנני ככל שמתענין בזה, ועוד חזון למועד".

[2] במכתבו כתב – בקשר לא' התמימים: "דיבר עמי איזה פעמים שיש לו שוועריגקייטן בעניניו עמה, וכמו"כ גיסתי סיפרה אשר דיברה עמה, והיא גם סיפרה ל . . . שנחמה בוימגארטען כיבדה מיט א פארציע מוסר וכו' אך כפיה"נ כ"ז לא פעל עדיין מאומה. והגם שכתבתי שמבלעדי מענת כ"ק אד"ש לא אתעסק, מ"מ איז אויסגעקומען אך לא אמרתי לו דבר ברור בזה הענינים, כי אינני יודע וכו' כמו שכתבתי זה ב"פ".

על התיבות "שיש לו שוועריגקייטען", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מה הם?

[וראה לקמן מענה לו].

לו

[כ"ג אדר, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 32-33):

[1] במכתבו כתב – בהמשך להמענה שקיבל (לעיל מענה לה): "השוועריגקייטן של . . . יח"י: הנה הוא להיותו זעהר א חשוביער חסידישער בחור, חפץ להסתדר כרצון כ"ק אד"ש עם כל הענינים היינו שייטיל והלבשה כראוי ארבעל וכו'. וכבר דיבר עמה נידון כ"ז, חוץ ממה שנתן לה את הר"ד מר"ח אלול לא' [נדפס בלקו"ש ח"ג ע' 188 ואילך] ששם מדובר בארוכה ומאד שארף כל הענין. גם בהיות שהיא ארצישראלית ויודעת קרא בעברית, נתן לה ג"כ ב' המכתבים מכ"ק אדנ"ע למאנטרעאל (והנני מצרף ב' העתקות מהם בכאן) שהם בעברית וכתוב שם בפ"י שא' הדברים שצריכים להתדבר אודותם הנהו ענין הפארוק. ואחכ"ז הגיד לי באנחה שכ"ז ללא הועיל".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על התיבות "והנני מצרף ב' העתקות מהם בכאן", כתב:

אינן מצורפות כאן

(ב) על התיבות "שכ"ז ללא הועיל", כתב:

בטח יהי' בסדר אם רק לא תראה חלישות בזה בו

[2] במכתבו כתב: "הנה בנסיעותיי רכשתי לי מעט קונים – ואין דמיון משנה זו לשנה שעברה. אבל בהנוגע לפרנסה אין זה נוגע, שעדיין אין לי פרנסה וימי הפסח ממשמשים ובאים, וגם מה שמכרנו בערי השדה אינם

משלמים כי אם לאחר זמן מה, וגם מכרנו בזול ובכדי להתפרנס צריכים למכור עשר פעמים ככה עכ"פ".

על התיבות: "וימי הפסח ממשמשים ובאים", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יקח גמ"ח ממחנ"י ע"ח זה

[3] במכתבו כתב: "הלמוד עם תל' הסעמינאר אתמול עלה בטוב מאד (רק שגם אנ"ש והתמימים גם הם אינם יודעים אם מי שעבר עבירה מימיו ושנק' לו שם רשע פ"א בימי חייו יכול להיות בינוני, או שרק למדת הבינוני ימשוך אבל בינוני ממש הריהו מי שלא עבר עברה מימיו ולא יעבור לעולם). ומבלעדי זה הענין שנשאר בספק הרי הם במאוד מאוד שבעי רצון מהלימוד דא"ח ושמעתי איך שהתל' . . מסר לתל' אחד חדש שנכנס קיצור מ"א הפרקים הראשונים ובאנגלית וקולע אל השערה כמו מי שמבין בטוב מה שלמד".

על התיבות: "יכול להיות בינוני", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כן מוכרח מתניא ר"פ י"ד שכל אדם . . . בכל עת ובכל שעה – ומש"כ ברפ"ב: ולא עבר . . . ולא יעבור לעולם – פי' שמצבו עתה הוא כזה שלא עבר כו' (שאינ כל רושם בנפשו כו'), אף שדוחק קצת ומוכרח גם מדוד המע"ה שחטא בשנים – כמארז"ל – ועליו נא' צדיקים יצ"ט שופטן כו' (תניא פ"א).

לז

[אור לכ"ז אדר, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב – בקשר למצב פרנסתו: "בענין הנסיעות לערי השדה כעת אשר על חגה"פ כבר כולם קנו, ועל אחרי חג הפסח אולי אין הזמן גרמא כעת כי אם לחכות עד אחרי הפסח, או אפשר לנסוע לאיזהו מקום ולראות ומשם לעשות בנין אב לשאר המקומות. ובהיות ש . . פנוי הוא כעת ממלאכה האט ער זיך מיר אנגישלאגין בהיות שאוהב לנסוע בנסיעות וזהו עונג גדול אצלו ומומחה בדרייווען וגם מעכאניק לתקן אוטו כשמשתברת חפץ הוא לנסוע עמדי. וחשבתי שמוזה יהי' לי טובה גדולה בגשמיות כי מנוע הנני מלנסוע למקומות הרחוקים עם הקאר יחידי. ולנסוע ברכבת הנני מוציא הרבה הוצאות ושם קשה להיות בכל המקומות בלי קאר משא"כ כהני"ל, וגם לו אולי יהי' לו מזה טובה ברוחניות. ויואיל נא כ"ק אד"ש להורות בזה" (קובץ "עיוני תורה" חוברת כה ע' 135-134. תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 15-14):

– נכון – ובטח ישנם בהקאר גם איזה ספרים להורות שחסיד בכל מקום שהוא ס' אלו עמו וכן כאלו שיכול ליתנם במתנה לאלו שנפגש אתם בנסיעותיו.

לח

[לאחר אחש"פ, תשט"ו]

מענה להמניחים שכתבו "איזה ספיקות בד"ה ונגלה כבוד הוי' תשט"ו" (מצילום כתי"ק – "יחי המלך" גליון תתיא ע' 14-15):

[1] במכתבם כתבו: "נתבאר דלכאורה אפשר לתרץ איך אפ"ל גילוי אור הבל"ג בהשתל', אף שההשתל' הוא מצד הצמצום שהוא תנועה הפכית מהגילוי, לפי שהצמצום הי' רק באור הגבול אבל לא באור הבל"ג, דאור הבל"ג הוא רק שנתעלם במקורו (אם זהו הענין דנגע בו הצמצום) ולכן אי"ז ענין הפכי כמו קי"ס חיבור עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא, או כמו נשמות דאצילות בגוף גשמי ובעיקר בענינים גשמיים כמו יוסף שהי' נשמה דאצי' ועביד בכיתבא דחושבנא, משא"כ באור הבל"ג שהוא למעלה מהצמצום לגמרי, אי"ז ענין הפכי ולכן הוא יכול להיות גם בהשתל', כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[נתבאר דלכאורה אפשר לתרץ איך אפ"ל גילוי אור הבל"ג בהשתל'] **בעולם** [אף שההשתל'] **שהמצואות** [הוא מצד] **ע"י** [הצמצום] **דוקא** [שהוא תנועה הפכית מהגילוי, לפי שהצמצום הי' רק באור הגבול אבל לא באור הבל"ג, דאור הבל"ג הוא רק שנתעלם במקורו (אם זהו הענין דנגע בו הצמצום) ולכן אי"ז ענין **חיבור של** [הפכיס, [כמו קי"ס] – [חיבור עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא, או כמו] א] [נשמות דאצילות בגוף גשמי], [ובעיקר] **ב**] **אלו מהם שעסקו** [בענינים גשמיים כמו יוסף שהי' נשמה דאצי' ועביד בכיתבא דחושבנא, משא"כ באור הבל"ג שהוא למעלה מהצמצום לגמרי] **שאינ הצמצום שייך אליו כלל** [אי"ז ענין] **חיבור** [הפכיס] [ולכן הוא יכול להיות גם בהשתל'] **בעולם** [כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא]

[2] במכתבם כתבו: "שאלה: איך הוא הראי' מיוסף. אם הראי' הוא לפי שהפלא הוא ביוסף דוקא ולא בהשבטים, לפי שהיו רועי צאן, או שהראי' הוא מיוסף גופא, שהרי הפלא ביוסף הוא דוקא מזה מה דעביד בכיתבא דחושבנא, ואם הי' יוסף רועה צאן לא הי' פלא".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

[שאלה: איך הוא הראי' מיוסף אם הראי' הוא לפי שהפלא הוא ביוסף דוקא ולא בהשבתים לפי שהיו רועי צאן, או שהראי' הוא פ] וב[יוסף גופא, שהרי הפלא ביוסף הוא דמק] **בעיקר** [מזה מה דעביד בכיתבא דחושבנא, ואם הי' יוסף רועה צאן לא הי' פלא] **כ"כ**.

ב' ראיות הנ"ל

[3] במכתבם כתבו: "אח"כ נתבאר דא"ל כן, לפי שסוכ"ס הרי מצד הרצון בהצמצום פעל גם על אור הבל"ג שיתעלם, והעבודה דועבדתם את ה"א הכוונה הוא שיהי' האור בגילוי, דבהעלם הרי גם מצ"ע ישנו כמ"ש השוה"א אני מלא, ובענין הגילוי ה"ה הפכי מהצמצום. וגם א"א לתרץ שלגבי העצמות וכמו"כ אפילו גם לגבי אור הבל"ג אין שום מונע ומעכב, ולכן ביכולתו להיות גם בהשתל' בגילוי, הנה א"ל כן, לפי שאז הי' מתבטל הצמצום ולא יהי' מציאות. – בביאור הענינים הובא ראי' מהעבודה דתורה ותשובה שהוא גילוי אור הסובב בעוה"ז."

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

[אח"כ נתבאר דא"ל כן, לפי שסוכ"ס הרי מצד] ש[הרצון ב] ד[הצמצום פעל] על אור הבל"ג שיתעלם, והעבודה דועבדתם את ה"א הכוונה הוא שיהי' האור בגילוי, דבהעלם הרי גם מצ"ע ישנו כמ"ש השוה"א אני מלא, ובענין [וגילוי ה"ה הפכי פ] **יבטל** [הצמצום. וגם א"א לתרץ] אף [שלגבי העצמות דכמו"כ אפילו] ו[גם לגבי אור הבל"ג אין שום] **הצמצום** [מונע ומעכב, ולכן ביכולתו] **(משא"כ אור המצומצם)** [להיות ב] בהשתל' ו[בגילוי, הנה א"ל כן, לפי ש] **אבל** [אז הי' מתבטל הצמצום ולא יהי' מציאות. – בביאור הענינים הובא ראי' מהעבודה דתורה ותשובה שהוא גילוי אור הסובב בעוה"ז]

[4] במכתבם כתבו: "שאלה: אם הראי' מתורה ותשובה שייך לתירוץ הגי', שלגבי אין שום מונע, או שהראי' הי' בתירוץ הבי', דלהיות שהצמצום אינו הפכי מאור הבל"ג, לכן הוא נמצא גם בהשתל'. וראי' זו מתורה ותשובה היא ראי' נוספת על הפסוק ראה השמוה"א אני מלא."

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

[אם הראי' מתורה ותשובה שייך לתירוץ הגי', שלגבי אין שום מונע, או שהראי' הי' בתירוץ הבי', דלהיות שהצמצום אינו הפכי על] אור הבל"ג, לכן הוא נמצא גם בהשתל'. וראי' זו מתורה ותשובה היא ראי' נוספת על הפסוק ראה השמוה"א אני מלא]

היינו הך

לט

[לאחר ש"פ שמיני, כ"ד ניסן, תשט"ו]

מענה להמניחים שכתבו "איזה ספיקות בד"ה ביום השמיני תשט"ו" (מצילום כתי"ק – ריש תו"מ התועדויות חי"ד (תשט"ו ח"ב)):

[1] במכתבם כתבו: "נתבאר מהמאמר הקודם דאפשרות גילוי אור הבלי גבול בהשתל' הוא לפי שהעבודה הוא לאהפכא חשוכא לנהורא, שהצמצום יהי כלי לאור, ונתבאר להיות שהעבודה הוא להפוך את הצמצום, צריך לבאר תחילה הענינים מה שפעל הצמצום בכדי לידע מה שצריך לתקן ולהעלות. גם נתבאר שמצד הצמצום מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות, מצד התעלמות אור הבלי"ג, משא"כ מצד האור שקודם הצמצום, אור הבלי"ג, הוא להיפך. וכמו בקרי"ס, בית המקדש, ובפרט לעתיד שיהי' אז האור בפנימיות, וע"ד גילוי הנבואה דנבאו בניכם גו' עבדים ושפחות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[נתבאר מהמאמר הקודם דאפשרות גילוי אור הבלי גבול בהשתל' הוא לפי שהעבודה הוא לאהפכא] **שמהפכים** [חשוכא לנהורא, שהצמצום יהי' **כלל**] (-) **מגלה ולא מעלים** [לאור, ונתבאר להיות שהעבודה הוא להפוך את הצמצום, צריך לבאר תחילה הענינים מה שפעל הצמצום בכדי לידע מה שצריך לתקן ולהעלות. גם נתבאר ש**מצד** **שלאחרי** [הצמצום מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות, מצד התעלמות]: [אור הבלי"ג] **במקורו ואור הממכ"ע בכלים (ששרשם מהצמצום)** [משא"כ מצד האור שקודם הצמצום, אור הבלי"ג, הוא להיפך. **ולכן כשבטל ההעלם הי' כנ"ל. וכמו** [בקרי"ס, בית המקדש, ובפרט לעתיד שיהי' אז האור בפנימיות] **בגילוי, ונגלה גו'** [וע"ד גילוי הנבואה דנבאו בניכם גו' עבדים ושפחות]

[2] במכתבם כתבו: "שאלה: איך הי' סדר הענינים, אם הענין שצריך לבאר הענינים מה שפעל הצמצום, הוא קודם ביאור הענין דאלקות בפשיטות וכמו בקרי"ס וכו', (ולפי"ז הנה גם פעולת הצמצום, מצד הרצון, באור הבלי"ג שנתעלם במקורו, צריך לתקן ולהעלות) או שענין זה הי' אחרי הענין דקרי"ס ביהמ"ק והגילוי לעתיד (ולפי"ז העבודה הוא לתקן פעולת הצמצום באור הגבול, שזהו מצד הצמצום עצמו, **ובמילא** יהי' אפ"ל גם התגלות אור הבלי"ג)".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[איך הי' סדר הענינים, אם הענין שצריך לבאר הענינים מה שפעל הצמצום, הוא קודם ביאור הענין דאלקות בפשיטות וכמו בקרי"ס וכו', **ולפי"ז הנה** גם פעולת רצון הצמצום, באור הבלי"ג שנתעלם במקורו, צריך לתקן ולהעלות) או שענין זה הי' אחרי הענין דקרי"ס ביהמ"ק והגילוי לעתיד (ולפי"ז

העבודה הוא] **ולגלותו** [לתקן] גם [פעולת הצמצום באור הגבול, שזהו מצד הצמצום עצמו, במילא יהי אפ"ל גם התגלות אור הבל"ג]

בכללות ע"י העבודה שלא ע"פ טו"ד

[3] במכתבם כתבו: "נתבאר דפעולת הצמצום באור הקו הוא שיהי נפרד ממקורו ויהי בו התחלקות מעלה ומטה. ובענין הפירוד נתבאר שהוא ע"ד הבדלת מים תחתונים ממים עליונים. אח"כ נתבאר בהקדמת הקושיא הידועה איך אפ"ל מאחדות הפשוטה ריבוי, תירוץ הפרד"ס והקושיא עליו, הביאור שבדא"ח שמצד אמיתית הפשיטות אפ"ל גם ריבוי, וכמו ענין היכולת. דזהו הגבול כמו שהוא קוה"צ (היינו שנהגש בו שהוא מצד הפשיטות) אך הגבול בפועל (בלי הרגש סיבת הפשיטות) הוא מצד הדילוג דוקא (ההפרש בין הילוך לדילוג) שהוא הצמצום בדרך סילוק דוקא. דע"י הסילוק יש הפסק ופירוד בין אור הקו לאור הבל"ג. אח"כ נתבאר ענין ההכאה מב' דברים הפכיים, הצמצום והגילוי דחזר והאיר, שמזה נעשה התחלקות בהקו, שעשוי מ' נקודות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[נתבאר דפעולת הצמצום באור הקו הוא שיהי נפרד ממקורו] **אור הגבול מאור הבל"ג** ו[יהי בו התחלקות מעלה ומטה] **שבעיקר שייך במדרי' שונות ולא בענין אחד עצמו (אף שגם בזה שייך – וכמו מעומ"ט בחכ' עצמה)** [ובענין הפירוד נתבאר שהוא ע"ד הבדלת מים תחתונים ממים עליונים. אח"כ נתבאר בהקדמת הקושיא הידועה איך אפ"ל מאחדות הפשוטה ריבוי, תירוץ הפרד"ס והקושיא עליו, הביאור שבדא"ח שמצד אמיתית הפשיטות אפ"ל גם ריבוי, **אלא שהוא** [ענין היכולת]

[4] במכתבם כתבו: "שאלה: אם הדילוג הוא טעם על הפירוד וההכאה על ההתחלקות, או שכל ביאור ענין הדילוג הוא בכדי לבאר ענין ההכאה, שהוא סיבת ההתחלקות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[שאלה: אם הדילוג הוא טעם על הפירוד] **וגם על ההתחלקות**. [וההכאה על ההתחלקות, או שכל ביאור ענין הדילוג הוא בכדי לבאר ענין ההכאה, שהוא סיבת ההתחלקות]

[5] במכתבם כתבו: "גם אם הענין דתירוץ הפרד"ס והקושיא עליו, הוא כעין מאמר המוסגר, ועיקר הענין השייך לכאן הוא התירוץ שבדא"ח, או שג"ז שייך לביאור הענינים שבמאמר זה, ואיך הוא השייכות בקצרה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

להפרדס – עיקר ענין מעומ"ט כנ"ל נעשה ע"י הכלים ולא ע"י הצמצום

[6] במכתבם כתבו: "אח"כ נתבאר פעולת הצמצום בענין הכלים, שהוא מהות אחר מהאור (או שהלשון הוא שנראים כמהות אחר). ועיקר הכלים הוא באצילות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[אח"כ נתבאר] **עוד** [פעולה] [הצמצום] **באור הקו** – **שנתגשם ע"י התלבשות ב**[הכלים, שה] **ם** [מהות אחר מהאור] ~~ואו שהלשון הוא שנראים~~ ~~במהות אחר~~ **והכלים שרשם מהצמצום**. [ועיקר הכלים הוא באצילות]

[7] במכתבם כתבו: "שאלה: אם המעומ"ט הוא רק מצד הכלים, וההתחלקות שמצד ההכאה אין בזה מעומ"ט, או שגם מצד ההכאה הוא התחלקות דמעומ"ט, וענין הכלים הוא ענין נוסף. היינו עוד העלם שמצד הצמצום".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[שאלה: אם המעומ"ט הוא רק מצד הכלים, וההתחלקות שמצד ההכאה אין בזה מעומ"ט, או שגם מצד ההכאה הוא התחלקות] **די נקודות היינו** – [דמעומ"ט, וענין] **התלבשות ב**[כלים הוא ענין נוסף. היינו עוד העלם שמצד הצמצום]

מ

[מוצש"ק שמיני, כ"ד ניסן, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 15-16, 17):

[1] במכתבו כתב:

"ג. א.י.ג. יצא בשלום מאת הקודש ובאמת יו"ט עשה לו מהפך ממש לאיש אחר, בודאי ידוע לכ"ק אד"ש אשר כל חפציו וכליו ומלבושיו וספריו היו מוכנים מאסרו חג בתחנת הרכבת, ובכיסו כרטיס נסיעה לקליפורניי ובמוצש"ק אחר הבדלה החליט שלא להיכנס ליחידות כלל, כי ירא ה"י שבאם יאחר נסיעתו על עוד יום אחד שמא עי"ז ישלוט "היצה"ר" יתבטל נסיעתו כל עיקר וגם ירא שמא יעץ לו כ"ק אד"ש דבר מה שלא יוכל לציית וכו'. . . וכל דיבורנו ללא הועיל כי ער האט זיך געזעגנט עימנו בדרכו הביתה בקאליפורניי, ובהפרדו גם מהרב קרעט, הנה קרעט ג"כ אמר לו שזהו עצת היצר ושנכון עבורו להכנס ובכן צלצל אלי במוצש"ק הנ"ל שיכנס בזמנו.

וכשנכנס, הנה כל מה שדיבר אליו כ"ק אד"ש נכנס בו בפנימיות, כי אמר שכל מה שאמר לו כ"ק אד"ש הי' ממש ההיפך ממה שחשב הוא לעשות

ומי"מ מציית הוא לכ"ק אד"ש, לא רק מפני אמונה רק שגם ער דערהערט מיט זיין שכל, שכל מה שאמר לו כ"ק אד"ש הנה מבין הוא בשכלו שכך הוא הענין. וכן מה שאמר לו כ"ק אד"ש שאם יפול הוא אז כביכול חל זה גם עליו כי הוא שלחו, גם זה פעל עליו רושם עז באמרו שעכשיו צריך הוא לכפול את שמירתו שלא יגרור ח"ו את . . . עמו.

וכשהייתי בסעמינאר אור ליום ה' אמר לי אשר הי' אצלו ספק שמא כל התפעלותו והרושם וכו' הי' בחיצוניות, עד אחרי שעברו ימים אחדים און ער שטייט נאך אין דער זעלביגער התעוררות סימן הוא שזה אן אמת'ער התעוררות. ומהיותו בכאן בחג הפסח התחיל להדר לשתות רק חלב ישראל ולאכול רק בשר חלק וכו' . . . ובטח זה אחד מן הטעמים אשר צוה לו כ"ק אד"ש להישאר שם אעפ"י ששם לומד אפיקורסות ומתחבר לרשעים וכו'".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

צריך לעמוד עמו בקישור תמידי (מבלי בליטות שירגיש הכוונה) למען שלא יתקרר (אפקילען זיך).

[וראה לקמן מענה מא].

[2] במכתבו כתב ע"ד מצבו של מקורב נוסף שלו.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

כנ"ל בנוגע לג'.

[וראה לקמן מענה מא].

[3] במכתבו כתב : "בלומדי עם הבחורים בבראנזוויל יש לי ב-ג תלמידים משיבת היכל התורה. וחשבתי אולי יותר טוב שילמדו שמה דא"ח ע"ד שלומדים בשארי הישיבות, כי אני אינני לומד עמם דא"ח. הנני לומד עמם קיצור שו"ע ומובן שמסבך אני בזה מאמרים ושיחות וסיפורי החסידים וכו' (וכפה"י אין שם התנגדות ממנהלי הישיבה, האחים . . .) ויואל נא כ"ק אד"ש להורות בזה".

על מה שכתב : "וחשבתי אולי יותר טוב שילמדו שמה דא"ח ע"ד שלומדים בשארי הישיבות" – כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות : "טוב שילמדו" "דא"ח ע"ד שלומדים בשארי הישיבות", וכתב :

ולא "שמה".

[וראה לקמן מענה מג].

מא

[כ"ז ניסן, תשט"ו]

מענה לר' דובער בויגמארטען (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 17):

[1] במכתבו כתב: "קצרה דעתי מהבין פי' מענת כ"ק אד"ש "צריך לעמוד עמו בקישור תמידי" [לעיל מענה מ], הנה בכל ליל אור ליום ו' הנני מתראה עימו ומבלעדי זה קומט מיר אויס ב' פעמים בשבוע לדבר עמו בטלפון . . וממילא אינני מוצא עוד אופן קישור תמידי עמו בתנאי שיהי בלתי בליטה שירגיש. ונא שכ"ק יורה בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אם כן הוא – מספיק.

[2] במכתבו כתב: "ויותר אינני מבין מה שענה כ"ק אד"ש אודות . . . "כנ"ל בנוגע לגי" [לעיל מענה מ]. ראשית, הלא נמצא במקסיפארט, והשנית ער לאזט זיך ניט כלל והנהו א קלוגער זעהר ותומ"י מרגיש, ונא שכ"ק אד"ש יורה בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) סימן את התיבות "והשנית ער לאזט זיך ניט כלל", כתב:

לא בשמים היא.

(ב) על התיבות "והנהו א קלוגער זעהר", כתב:

ימצאו דרך חכמה גדולה יותר מחכמתו הוא.

[3] במכתבו כתב: "דברתי היום עם ד.ז. (וגם הוא עורר אשר אין קולי כתמול שלשום ושיש תנועה של עצבות בקולי, מה שכחדתי) . . .".

על תיבת "עצבות", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

זהו ענין המקלקל ח"ו בכהנ"ל, ולא מתקן

[4] במכתבו כתב: "ואמר לי שציית הוא למה שכ"ק אד"ש יעץ לו קודם נסיעתו ונאם באקלאהמה סיטי וכו' וקיבל המצות ע"י הדואר אך שרוצה לשלם עבורם, והמחיר עבורם הוא 7.37 עם הדואר אויר. אך חשבתו שלהיות שכ"ק אד"ש ציוה לתת לו ד' מינים במתנה על חגה"ס וזה עשה רושם עז, אולי יותר טוב גם עתה שהשמורות יהי מתנה מכאן לחלקם שם, ובפרט שעבור עצמו כבר שילם עבור המצות וזה יהי עבור חלוקה".

על התיבות "יהי מתנה מכאן", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א :

ממחנ"י ויש קרן ע"ז

מב

[י"א אייר, תשט"ו]

מענה לחברי ועד הזמני ד"צעירי אגודת חב"ד" – שנתייסדה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת התועדות ש"פ שמיני מבה"ח אייר – על מכתבם, בו כתבו: "הננו להודיע לכ"ק אדמו"ר שליט"א אשר ביום א' פ' בהוי"ב הבע"ל תתקיים אי"ה אסיפה כללית מכל צעירי אגודת חב"ד. בכדי למנוע העדר הסדר בהאסיפה עבודה בפועל של צעירי אגודת חב"ד. בכדי למנוע העדר הסדר בהאסיפה הכללית, התאספנו – בינינו – מקודם לכן, לסדר תכנית העבודה של הארגון, ולהציע את הצעותינו בהאסיפה הכללית. תכנית סדר העבודה של צא"ח: . . . ובזה הננו מבקשים את כ"ק אדמו"ר שליט"א שיואיל להגיד לנו את דעתו הק' אם הצעות אלו מתאימים להעבודה של הארגון. ואם הצעות מתאימות, אנו מבקשים הצעתו איזה חברים מוכשרים שיהיו ממונים כללים להמחלקות הנ"ל" (מהעתקה, באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד") :

[1] במכתבם כתבו :

"הארגון צא"ח יתחלק לכמה מחלקות. א) חזרת מאמרי דא"ח בבתי כנסיות. ב) קביעות שיעורי לימוד בבתי כנסיות, כמו, עין יעקב, משניות, קיצור שו"ע, תניא, והדומה. ג) לימוד תורת החסידות עם תלמידי הישיבות. ד) איגוד עם התלמידים שלמדו בתו"ת. ה) לסדר שיהי איזה קישור עם תלמידי שארי הישיבות. ו) הפצת ספרים ומאמרים הנדפסים מתורת נשיאינו הק'. ז) לסדר שיעורי קביעות לימוד נגלה ודא"ח בין החברים בצא"ח.

על כל מחלקה ביחוד יהיו ממונים כללים שיסדרו את כל הענינים השייכים להמחלקה. על הממונים לארגן את הענינים, ושיהי להם דו"ח מהחברים הפרטים העובדים במחלקה זו, ולמסור הדו"ח לועד הכללי, והם ימסרו הדו"ח מכל המחלקות לכ"ק אדמו"ר שליט"א."

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

(א) מחק את מה שכתבו: "קביעות שיעורי לימוד בבתי כנסיות, כמו, עין יעקב, משניות, קיצור שו"ע, תניא, והדומה", וכתב :

לע"ע, מוקדם עד שיתבססו שאר הענינים שכבר יש נסיון בהם

(ב) על מה שכתבו: "איגוד עם התלמידים שלמדו בתו"ת" – מחק תיבת "איגוד", וכתב:

קישור [עם התלמידים שלמדו בתו"ת]

(ג) על כללות הענין (מחלקות "צעירי אגודת חב"ד"), הוסיף:

קישור עם צאגו"ח דאה"ק ת"ו.

[2] במכתבם כתבו:

"חזרת דא"ח בבתי כנסיות: לבד הממונים הכללים על חזרת דא"ח, יהיו ממונים פרטיים בכל איזור ביחוד. באראפארק, איסט פלעדבוש, איסט נויארק, בראנזוויל, בראנקס, קראנהייטס, נוארק. על הממונים הפרטים מוטל: א) להשיג בתי כנסיות שיוכלו לחזור שם דא"ח. ב) לשלוח את החברים להבתי כנסיות. בכל שבוע ימסרו דו"ח להממונים הכללים.

קביעות שיעורי לימוד בהבתי כנסיות, וקביעות שיעורים בין החברים דצא"ח, יהי ג"כ באופן זה, אשר לבד הממונים הכללים, יהי בכל סביבה ממונים פרטיים.

להשיג בתי כנסיות לחזרת דא"ח ולקביעות שיעורים, לבד ההתענינות בפרטיות, יהי גם ע"י עריכת מכתבים (או גם ע"י פרסום בעתונות) אשר צא"ח מוכנה לשלוח מגידי שיעורים בחנם בכל מקום הצריך. גם על החוזרים דא"ח להתעניין אם אפשר לקבוע שם שיעור.

נוסף על הנ"ל, לסדר ממונים שידעו בדיוק הזמנים הפנויים מכל החברים, וכאשר יצטרכו אנשים לאיזה עבודה מהסוגים הנ"ל, על הממונים מוטל לשלוח את האנשים. גם על הממונים לסדר רשימה איזה חברים מוכשרים להגיד שיעורים בבתי כנסיות, ללמוד דא"ח עם תלמידי הישיבות, וכו'".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על התיבות: "חזרת דא"ח בבתי כנסיות", כתב:

פשוט, שלא יבטלו ח"ו ואפילו לא יחלישו את הנעשה בזה ע"ע ע"י תלמידי הישיבה ואדרבה יחזקו אותם וכו' וכאמור במכתבי.

[ראה מכתב תפארת שבתפארת תשט"ו (אגרות-קודש חי"א ע' מט ואילך)].

(ב) מחק את התיבות: "קביעות שיעורי לימוד בהבתי כנסיות, ו".

(ג) מחק את התיבות: "להשיג בתי כנסיות לחזרת דא"ח ולקביעות שיעורים, לבד ההתענינות בפרטיות, יהי גם ע"י עריכת מכתבים (או גם

ע"י פרסום בעתונות) אשר צא"ח מוכנה לשלוח מגידי שיעורים בחנם בכל מקום הצריך. גם", וכתב:

רעש מבלי תועלת, מלבד במקרים ובזמנים יוצאים מן הכלל

[3] על כללות המכתב, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

על כל הנ"ל (מלבד המסומן) עליהם לדון בהאסיפה, ומוכן שהרשות למשתתפי האסיפה להכניס הצעות משלהם

מג

[ט"ז אייר, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 18-19):

[1] במכתבו כתב:

"א.י.ג. טלפן אלי כ"פ להוודע מענת כ"ק אד"ש, ד.ז. התדבר עמו והם פלאנעווען לקבל משרה ביחד על וויק-ענדס. ש.ד. יהי הראב"י וינאום הסערעמאניעס, וא.י. יהי החזן ומיוזיקאל דירעקטאר ומחנך את התינוקות ובהיות שידוע שאצל הקאנסערוואטיוויים יש 250 "פאלפיטס" פנויים מאפס ראבייס וחזנים וכו' למלאותם אומרים שלא קשה יהי למצוא בכגון דא, וד. מאד חפץ שא.י. יהי עמו יחד.

בגלוי אומר הטעם אשר א.י. הנהו מחנך נפלא וכו', אך הטעם האמיתי הוא אשר צריך הוא לתקיפותו והתחזקותו של א.י. מה שחסר אצלו. וגם א.י. מרגיש את זה. רק שיש לא.י. כו"כ שאלות ע"פ דין המותר לו להשתתף ב"לייט פריידע איוונינג סערוויסעס", ובאם שמותר האם מותר גם לזמר תפילת ערבית בלי הזכרת השמות שבברכות ק"ש, והאם מותר לכהן במקום תערובת. ואני עוד טרם שחכמתי כ"כ לפתור שאלות אלו."

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את התיבות "כו"כ שאלות", וכתב:

למה לו להכנס למשרה זכל ספקות אלו ועוד

[2] במכתבו כתב: "הבחור ב. שהי חפץ להכנס לכ"ק אד"ש באור ליום ועש"ק בשבוע העברה: הנה טלפנתי לביתו ואמו אמרה לי שחפצה אדיר שיכנס לכ"ק אד"ש, אך שבשבוע זו מלבד עבודתו כל היום עוד עסוק הוא בהכנות לבחינות בהשטודיום שלו, ובמילא שלא אטרידו עד אחרי הש"ק בהוי"ב ואז אצלצל לו. וחשבתי ליתן כ"ז ביד א.י.ג. שהא יש לו א גוטען מויל לענין כזה, וגם הוא מלומד מקאלעדזש וכו' ואולי יפעול הוא יותר

בטוב, מבלעדי זה טוב לו שיתעסק בענין של קירוב מחוץ לסעמינאר. ונא שכ"ק אדי"ש יורה בזה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קטע זה, וכתב:

לברר אצל הרר"י שי' העכט אפשר שכבר עסק בזה.

[3] במכתבו כתב: "מה שהורה כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות ישיבת היכל התורה שטוב שילמדו דא"ח ע"ד שלומדים בשארי הישיבות ולא שמה [ראה לעיל מענה מ], האם כוונתו שאני אלמד זה בעת לימודי עמהם היינו לנכות זמן מהקיצור שו"ע, או האם כוונתו לסדר זמן מיוחד על דא"ח, ונא להורות בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

איך שיסכימו הת' ברצון יותר.

מד

[כ"ג אייר, תשט"ו]

מענה לר' דובער בויגארטען (תשורה איידלעמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 19):

[1] במכתבו כתב: "הודעתי במכתבי דשבוע שעברה אשר למוד דרך מצותיך פעלה התעניינות יותר גדולה. אבל בשבוע שעברה אחר הלימוד, התחילו זיך קריגען וט. הנהו ראש המדברים בזה אשר חפצם ורצונם ללמוד רק חומש ורש"י וקיצור שו"ע ולא דא"ח, וכבר חפצתי לעשות קומפראמיס שנלמוד חומש ורש"י וקיצור שו"ע אך גם 15 מינוט דא"ח. אבל ט. אומר שא"כ לא יבוא וכשיפסוק הוא יפעול זה חלישות בהענין בכללו כי גם מ.א. יתקרר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ישתדל שמשאר התל' ידרשו לימוד הנ"ל (עכ"פ א' מהם) וגם ידבר גם ארום חסידות שזה ימשיכם יותר.

[2] במכתבו כתב: "א.י. עובד עבודה גדולה במאד לסדר המחנה קייץ . . חפץ הוא שיהי' שם עירוב שגם אותם שבכוונה נושאים משאות ביום הש"ק לא יכשלו ומה גם השוגגים או האינם יודעים לשאול אף שדרך הרבים עוברת באמצע".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

בענין עירובין – לשאול פרטיות התיקון אצל הרר"י שי' שטייף או הר"ב שי' מאשקאוויטש המתעסקים בהל' אלו.

[3] במכתבו כתב: "גם מתכוון הוא לסדר איזה התוועדות שם וחושב להזמין לזה מאנ"ש והתמימים ממכריו דכאן לעזור לו, מלבד מה שחפץ שהתל' הנוסעים בהשליחות דימי הקיץ יעמדו שם ויעשו תעמולה כאילו הוא לא יודע מתחילה שבאים הם".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

נכון במאוד.

מה

[ר"ח סיון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב :

"מצבו של הת' ר. מפאטסוויל פענסילוואניא: הנהו מאד מבולבל ובמבוכה גדולה, דיבר עם ההנהלה עם . . ולא קיבל מהם מענה ברורה כ"א שיתיישבו אודותו במשך ב' שבועות ואח"כ יודיעוהו האם יתקבל לתו"ת או לא, ובמשך הזמן הזה יתנו לו אש"ל בישיבה, ובפועל לא נתנו לו כלום . . וזה אין אף א' יודע אז ער מאטערט זיך וכו' לאיזה תכלית כי עוד טרם שמבין ענינים אלו. ואומר שאינו מבין כלל את ליובאוויטש לכתחילה עושים פעולה גדולה שילמוד ואח"כ מרחקים אותו, כי נראה לכל אופן העסק של . . עמו ריחוק גדול וקרירות. ובאם דעתם שאין מקום עבורו בישיבה יאמרו לו בפ"י כן ויסע הביתה ולמה איהם מאטערן. אך יש קול שחפץ כ"ק אד"ש שישאר כאן.

והלך בעצמו בלי שום מלוה להיכל התורה וישב שם ב' ימים ולא חזר שמה באמרו שעליו לקבל תשובת כ"ק אד"ש ואח"כ ידע מה עליו לעשות, וכעת דרייט ער זיך ווייטער ארום. וכל טענותיו נגד היכל התורה נעמען זיך מזה אשר חפצו אדיר להיות דוקא בתו"ת, ומרגיש העדר זכות ועונש להיות במקום אחר ומשו"ז רואה בכאן כל המעלות ושם כל החסרונות, אבל בלימוד כשילמוד שם כשנה וועט ער ארויף א שטיקל וועג כי שם יש א צוגעפאסטע כיתה עבורו.

והייתי שם והם מפליאים אותו במאוד ואומרים שהוא זעהר פרום, ומתמיד און א גיזעצטער ויכול להיות סמל לבני הכיתה שלו (ומענין כאשר דיבר עם האחים לאנדאן הראשי ישיבה שם אודות הסדר שם שאלם ומתי לומדים תניא, ושאל וואס פאר א ישיבה איז דאס וואס מען

לערוט ניט קיין תניא, ואמר זה בפשיטות כמסיח לפי תומו) והנהו חפץ לעבוד בכדי להרויח איזה דולרים על הוצאותיו. ואני הוספתי לו שבאם יסתדר שם בהיכל התורה יוכל לעזור בשכלול כיתה עבור תניא עם התלי שם – מחוץ לכותלי הישיבה וזה הענין בקיצור גדול".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה איידלעמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 20-21):

למה לא ילמוד איזה שעות ביום שם – ואח"כ יהי' בין ת' תו"ת במשך הקיץ

[וראה לקמן מענות מז, נט].

מו

[ג' סיון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: "היום בדברי עם ד.ל. אמר לי (כמובן אשר אחרי גמרי לדבר עמו עניני העסק שאלתיו לשלומי ולשלום משפחתו וגם האב איך א טשעפע געטאן אודות לימוד דא"ח) אשר כפי הנראה עליו פסקו מלמעלה שאין מספיקין בידו, שזה כארבעה חדשים ששלח ב' מכתבים לכ"ק אד"ש, בא' ביקש שישע א' מהכא להתם שישנם שם יונגע לייט ובאם יבוא א' מכאן לעוררם בהתוועדות בטח יעשו שם קביעות וכו', וכ"ק אד"ש לא ענהו כלום. ובדקירה: מסתמא מתחשב כ"ק אד"ש יותר עם קאלעדזש סטודענטן. ומה אעשה מסתמא נגזר עלי שאטמע בין המתנגדים שרוב עסקי עמהם, ואמר שכתב שם שההוצאות עבור הנסיעה וכו' ישלמו התם" (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 21-22):

[1] על מה שכתב: "אשר כפי הנראה עליו פסקו מלמעלה שאין מספיקין בידו" – על תיבת "מלמעלה", כתב:

**הפסק מלמעלה נמסר לנו מכבר ע"י משה רבינו רוען של כל ישראל:
נתתי לפניך את גו' ואת גו' ובחרת בחיים**

[2] על מה שכתב: "שזה כארבע חדשים ששלח ב' מכתבים לכ"ק אד"ש" – על תיבת "מכתבים", כתב:

איני זוכר (ואפשר מפני אריכות הזמן) שיתקבל אפי' מכתב אחד ובכלל אינה מובנת השייכות דהעדר לימוד דא"ח מפני שפלוגי בן פלוגי לא ענה על מכתביו.

[3] על מה שכתב: "ומה אעשה מסתמא נגזר עלי שאטמע בין המתנגדים שרוב עסקי עמהם" – על התיבות "שרוב עסקי עמהם", כתב:

האם זה פסק מלמעלה, בלי בחירתו כלל?

[4] על מה שכתב: "ואמר שכתב שם שההוצאות עבור הנסיעה וכו' ישלמו התם", כתב:

כדאי לדון בצאגו"ח ע"ד הנ"ל

מז

[ט' סיון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 22-24):

[1] במכתבו כתב: "בדבר התל' ר. מפאטסוויל [ראה לעיל מענה מה]: הנה לומד בהיכל התורה רק חצי יום השני ובחצי יום הראשון כפה"י שעוד טרם שנסתדר, ישן הוא עדיין בבית. . . אך שמעתי שמיום ראשון דיוני יסדרוהו מהיכל התורה גם בלינה. הי' לו פראבלעם של ממון היינו שצריך ב-ג שקלים לשבוע עבור דמי כביסה, דמי מקוה, הוצאות נסיעה וכו' ומתחילה חשבתי שיוכל לשכור זה ע"י בייביסיטינג, אך שעד היום לא לקחוהו גם לזה ואשתדל אצל שד"ב אלפעראוויטש שיתן לו לכתוב אדרעסען או צוזאמען בינדען פעקלעך לשש שעות בשבוע בכדי שיעבוד די מחסורו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "ב-ג שקלים לשבוע", וכתב:

יקח מהמל"ח ולאחר כמה שבועות יתחיל לשלם קימעא קימעא.

[2] במכתבו כתב: "עוד טרם שסידרתי כת של לימוד דא"ח בהיכל התורה להיות שהנני מחכה שבעוד שבוע או מעט יותר יבקשו המה בעצמם שאלמוד עמהם דא"ח ע"י התעוררות של ר. הנ"ל, ויותר טוב שישאלו המה מאשר שאני אעורר עד"ז".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "להיות שהנני מחכה", ותחת התיבות "ויותר טוב שישאלו המה".

[3] במכתבו כתב:

"א.י.ג. הגיע הביתה בשעה רבע קודם שעה החמישית בקר ובמילא האט ער זיך גאנץ פייך גימאטערט וביקשני לכתוב עבורו: הדירעקטור של הקעמפ [ראה לעיל מענה כו] שמכירו בטוב מקדמת דנא מאד נראה לו אופן עבודתו והכנותיו להקעמפ, והנהו מלבד דירעקטאר בקעמפ גם מנהל של פראגרעסיוו היברו הייסקול בפילדלפיא, וההייסקול הזאת

אינו מקושרת עם מי שהוא לא בהקאנסערוויטיווען ולא בהציוניסטען וכו' כ"א שהוא פרייוועט – הגם שמתנהגת עפ"י רוב בהנהגה קאנסערוויטיווי וציוני –.

הציע לא.י. שהוא יקבל על עצמו ללמד שם לימודים טראדיציאנאליים היינו קיצושי"ע מנוקד ומנהגים שונים ונותן לו א פרייע האנד ללמדם כחפצו הוא, וכ"מ שיגיד לו א.י. השוועריקייטין שיהי לו ע"י, היינו שלא רק ילמדם הלי' ציצית אלא גם ישתדל זיי צו באאיינפלוסען גם ללבוש ציצית בפו"מ וכו', הנה כל זה אין מניעה אצל הדירעקטאר ואדרבה שבע רצון הנהו מזה אף שהוא בעצמו הוא מהחפשים. ומבטיחו עבור זה סך שש אלפים עבור השנה (ט' חדשים) ובכ"י רק עד שעה 3:30. . ובמילא בקיץ ובכ"י יהי לו זמן לעצמו ללמוד וכו' ובשבתות ויו"ט יוכל להיות במקום שלבו חפץ וכו' ושואל ומבקש הוראת כ"ק אד"ש בזה. ועליו ליתן תשובתו בתחילת חודש יוני כי הדירעקטאר אמר לו שבאם ימאן יצטרך שנים מלמדים אחרים ושניהם עבור סך הנ"ל יחדיו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אם הנ"ל מקיים הבטחתו – נכונה ההצעה.

[וראה לקמן מענה מט].

[4] במכתבו כתב: "ש.פ. זה עכשיו קיבל תשובת כ"ק אד"ש ומובן שהנהו בהתרגשות גדולה – ובעיקר איך להתנהג עם אימו – ונסיון גדול הנה זה אצלו ובפ"י אמר לי אשר ער דארף אסאך כוחות והתחזקות בכדי שיוכל די זאך דורכפירען ולעמוד בנסיון".

על התיבות "תשובת כ"ק אד"ש", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אז מ'פרעגט דארפמען פאלגען ולא לעשות ענינים טרם בוא זמנס.

[5] במכתבו כתב: "מובן אשר הן ש.פ. והן ש.ב. וכו' אינם יודעים שהנני כותב אודותם לכ"ק אד"ש ובמילא עד היום נהגתי שמה שכתב כ"ק אד"ש הודעתים תמיד ולא אופיצאל, כ"א א.י. ביקשני בפ"י לכתוב".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "הודעתים תמיד ולא אופיצאל", וכתב:

ב"ה על להבא לע"ע.

[6] במכתבו כתב: "ויברכני נא כ"ק אד"ש בפרנסה טובה בהרחבה ויהי השפעה מאתר שלמע' ממדידות והגבלות".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "בפרנסה טובה בהרחבה ויהי השפעה".

מח

[יו"ד סיון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען על מכתבו בו כתב: ". . . ועכשיו נפקחו עיני ונוכחתי לדעת שאינו כמו שדימיתי וקשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים כתיב מה שאצוה לאחרים לעשות נכון מקודם לעצמי לעשות ובאם לא איז דאס נידעריק און גראב. ולפועל. . ." (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 24):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "מה שאצוה לאחרים לעשות נכון מקודם לעצמי לעשות", וכתב:

אבל אַין זה פוטרו מלעזור לאחרים אַף שבעצמו קען ער זיך דערוייל ניט אויספראווען. ואדרבה, זה יוסיף בהעזר מלמעלה בנצחון מלחמת יצרו, וכידוע שההנהגה היא – מדה כנגד מדה, וכ"פ ככה.

מט

[אור לי"ב סיון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: "מסרתי מענת כ"ק אד"ש לא.י.ג. [לעיל מענה מז] ומאד שמח לקרותה, אך שעתה נתחדש השאלה אודות הפטור שלו משירות שבהיותו תל' בסעמינאר פטור הוא וכו'. ובצאתו צריך הוא לחפש עצות עד"ז ויתדבר עם הדירעקטאר גם עד"ז" (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 25):

ה"ז הוא "פראקטיקע" במה שלומד עתה ונחוץ לשלימות הלימוד.

נ

[ט"ו סיון, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב:

"נתוספו אצלי ספסלים מתל' . . . ורובם ערנסטע תמימות'דיגע בחורים ידיעתם בתורה מאד קלושה אבל פרומע זיינען זיי.

ולהיות שראשי ישיבה שם אינם מתנגדים ללמוד עמהם ע"כ הנני כ"פ מדבר בשבחם, ואפי' כשהם מספרים מהראשי ישיבה שהנהיגו אצלם מנהג או דין שלא ע"פ שו"ע וכו' אמרתי להם שהראש ישיבה אדם גדול הוא ובודאי ווייס ער וואס ער טוט. ואתמול בלימוד אמר לי אחד שיש לו קושיא'ס עליו למה אינו הולך בחתימת זקן למה אינו נושא אישה וכו'.

כי הרמיי"ם הם אלטע בחורים ומגולחי זקן (וכששאלוני למה אני הולך דוקא בזקן אמרתי האמת שיש מחלוקת והצ"צ מחמיר בזה וכמו שדרכינו להדר גם בזה נהדר, ומה גם שהחפץ חיים ג"כ אומר שיש קדושה בזקן וכו') וא"כ מקשים מדוע לא יהדר רבם שבדברים אחרים יהדר, ואני מצאתי זכות לרבם וכו'. ואח"כ חשבתי אולי לא נכון לפני לתרץ כ"כ את רבם אולי וועט דאס שאטען צו שפעטער – איה"ש כשיתחסדו – כשילמדו דא"ח וכו' וירצו להתנהג בדרכי ומנהגי החסידים. ונא יורה כ"ק אד"ש בזה ג"כ. ויברכני נא בפרנסה ובהצלחה בגו"ר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 25-26):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "איה"ש כשיתחסדו – כשילמדו דא"ח וכו'", וכתב:

אז ימצאו עצה לחשש הנ"ל.

נא

[ועש"ק שלח, כ"ף סיון, תשט"ו]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו: "הננו להודיע לכ"ק אדמו"ר שליט"א מעבודתינו במשך זמן האחרון. . הוחלט לקרוא אסיפה מהממונים, ועד זמני, ועוד, ביום א' פ' חו"ב ו' תמוז, ומבקשים את כ"ק אדמו"ר שליט"א הצעותיו אודות מה לדבר בהאסיפה" (תשורה שוחאט יו"ד תמוז תש"ע ע' 4. תדפיס מספר "ועבדי דוד" – י"ב-י"ג תמוז – ע' 2-3):

1) יבקרו את התכנית שלהם לכל סעיפי', ובכאו"א מהם יתנו לעצמם דו"ח מה נעשה בפו"מ.

2) ענין עובר: איך לנצל ימי יב-יג תמוז

א) הפצת המעיונות בקשר עם זה

ב) קשור עם האורחים שי' הבאים, ועל ידיהם עם שאר המקומות

3) הכנות לפעולות בהקעמפס

נב

[ער"ח תמוז, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען (תשורה בוימגארטען ה' טבת תשס"ג ע' 33-34. תשורה איידעלמאן ל"ג בעומר תשס"ו ע' 26):

[1] במכתבו כתב – בקשר לא' ממקורביו:

"מבלעדי זה הנהו זעהר א צומישטער; היינו שאבד רוב התקשרותו לבית חיינו שליטי"א. . וכמו"כ בלמדנו באור ליום ועש"ק העבר בבית. . סיפר אשר בלמדו עם הילדים הקטנים במשרד שלו בעיירה קטנה בקנדה בסביבות באפאלא, חנך את תלמידיו אשר כל הסיפורי מעשיות המובאים מהמדרשים ברש"י ז"ל וכו', אין צריכים להאמין בהם כ"א סימבאלען הם. עדי"מ מה שהלבנה קנאה בגדלות החמה ומה שארץ לא שמעה בקול הוי' להוציא טעם העץ והפרי שוה, ומה שיהושע שוחח עם השמש וכו' וכו', בכל הנ"ל והדומה או הוא מדלג או שאומר שאי"צ להאמין שכ"ז הוא אקטואל.

ושאלתיו למה הוא צריך לכך? הן אמת שיש דיעה שלא כל האגדות והמדרשים הם פשוטן כמשמען אבל הלא בודאי רובם הם פשוטן כמשמען. ובאם לא, למה להו להתנאים לחלוק ביניהם באם במצרים ועל הים לקו כו"כ מכות. . אבל הוא כבר אביסל אנגישמעקט. .

ונא יורה כ"ק אד"ש אויף וויפיל דארף איך אנלייגען כוחות בהם ע"ז, כי ת"ל דברי בכה נשמעין, וכעת שאנו לומדים בכל שבוע פ' בראשית עם מפרשים (וישנם הרבה קושיות ואני מלבד מה שהנני מדבר בקיצור מהאור החיים וכלי יקר והרמב"ן וכו', מבלעדי זה רייד איך ארום חסידות כמו שהורני כ"ק אד"ש [ראה לעיל מענה מד]), עומדים ענינים כאלו בראש. וויפיל דארף איך ביי זיי מאנען בזה?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליטי"א:

[מאנען] – כפי יכולתם

ובהשאר – לבטל דעתם ע"י דברי נועם כי זוהי אומנתו של יצה"ר היום אומר על סימבאל "שהוא סימבאל" ומוסיף און פאסמאקאוועט זיך בזה, כי רק ענין המובן ע"פ שכל "לקבלו" כפשוטו וכו' עד שאומר וכו'.

ואין ההיזק שוה כלל וכלל: המפרש רמז כפשוטו – נכשל "בעון" שאינו חקרן, ומאמין בדבר שאין שכל האנושי של אנשים כערכו מבינו.

המפרש נס או מופת שאין זה אלא משל – הוא ע"פ רוב, מפני שאין מתקבל אצלו שה' יעשה ענין וואס בא עם לייגט זיך עס ניט ובמילא

כופר בנס זה. ומי יעכבו מחר – לכפור בנס שני וכו' און – וואו וועט ער זיך אפשטעלען? ומאיזה טעם?

[2] במכתבו כתב – בקשר לא' ממקורביו :

"והשנית שמעיק לו הוא שלמודו בדא"ח אינו בהבנה והשגה כמו בנגלה, בנגלה לומד הוא ענין בגמ' או בשו"ע לומדה היטב על בוריה ניט גינארטערהייט ונהנה מלמודו.

משא"כ בחסידות אין לו שום הבנה והשגה, מהמשפיעים הזקנים אינו מקבל שום דבר כי שיטתם הוא אחרת אשר בדא"ח אינם שואלים ומקשים און אז מיוויל אלץ וויסען ווערט מען פרי אלט וכו' ושיטה זו מרחקת את התל' מלמוד הדא"ח שרואים בחוש עד"מ תל' כמו . .

וגם כששואל דבר מה מר"י כהן או מר"ש מרוזוב – שיש להם הסברה נפלאה ומבארים שניהם ענין בדא"ח במשלים ודוגמאות עד שמבינים בטוב – ע"פ הרוב הם פארנומען ברשימת הנוכחים והחסרים וכו' ואין זמן לביאור וכו', ובפנימיות יותר הענין אשר המשפיעים הצעירים ממאנים להסביר, וגם נותנים אמתלאות לזה מפני שידעו שהמשפיעים הזקנים אינם שבעי רצון שיתנו הסבר וביאור וכו' כ"א שרק ישגוהו בביהמדי"ר, וזה מעיק לו הרבה אשר לימוד הדא"ח תהי' בפחות מלמוד הנגלה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

ילמוד בשופי (בשמירת טבילת עזרא, ושמירת ג' השיעורים) ובשמחה.

נג

[ועש"ק חוקת-בלק, י"א תמוז, תשט"ו]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו : "בזה הננו מוסרים דו"ח מהאסיפה שהתקיימה אור ליום ב' לסדר חו"ב ז' תמוז. המזכיר קרא תשובת כ"ק אדמו"ר שליט"א על הדו"ח האחרון [לעיל מענה נא] ועי"ז דנו . . אחרי שגמרו לדבר אודות כל הנ"ל, הציעו שיהי' ועד מצעירי אגודת חב"ד שיתעניין במצבם הגשמי של אנ"ש, היינו לידע למי חסר משרה, ואיזה משרה הוא מחפש, וכמו"כ כל אנ"ש היודעים מאיזה מקום שיש שם משרה יודיעו להועד, והדומה מפעולות אלו. והחליטו לשאול את כ"ק אדמו"ר שליט"א אם צעירי אגודת חב"ד יתעניין בזה, ואם כ"ק שליט"א מסכים על זה, מבקשים אשר יואיל להורות לנו דעת קדשו, מי מאנ"ש הראויים לזה" (תשורה שוחאט יו"ד תמוז תש"ע ע' 4. תדפיס מספר "ועבדי דוד" – י"ב-י"ג תמוז – ע' 5-4) :

בתחילה יחזקו פעולותיהם בתכנית שכבר לקחו ע"ע ואח"כ יחפשו הצעות חדשות

כיון שכבר הציעו עד"ז – יתדברו עם הנוסעים מהמל"ח שיחקרו עדהנ"ל במקומות שיבקרו.

נד

[תמוז, תשט"ו]

מענה לשאלה בפרש"י סוכה (נג, סע"א), בהא ד"אמר דוד מי איכא דידיע כו"י, "דוד לא הי' מורה הלכה בפני רבו אחיתופל והוא הי' שם", מה הכריח את רש"י להוציא מפשוטו ולפרש שדוד ידע והוא לא רצה להורות –

ראה אגרות-קודש ח"א ע' שא-שב.

נה

[מנ"א, תשט"ו]

מענה לר' יצחק דוד גראנער שכתב שרצונו לנסוע חזרה משליחותו לגיוס כספים עבור מרכז הישיבות תו"ת (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות א' מאנ"ש שי' וזכות הרבים תלוי' בו):

מהו החפזון? האם אין עוד מה לעשות בקיבוץ גשמיות או בזריעת רוחניות.

נו

[יו"ד אלול, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: "עוד טרם שיש א' במקום הר"מ פעלדמאן בישיבת חיים יוסף ויש קאנדידאטען ממתיתבתא תורה ודעת" (קובץ "עיוני תורה" חוברת מג ע' 236):

מפני מה לא מחפשים הם מתו"ת

נז

[מוצש"ק תבוא, ט"ז אלול, תשט"ו]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב :

"שמואל פ. הי' לו שאלה אודות משרה ושאל קודם בע"פ וקיבל מענה לשליה, ופנה אל הר"ד שיצלצל לאמו ויבאר לה הוא אשר לסיבות הענין דחוק הוא כעת לקבל משרה כ"א ללמוד ולסיים מה שהתחיל, והר"ד מיאן באמרו אלי' אשר לדעתו אינו כן ער האט שוין גינוג גילערנט וכעת צריך הוא "לטלית", ועדי לא יהיה אצל כ"ק אד"ש לא יוכל לעשות מאומה.

ואח"כ כתב שמואל מכ' לכ"ק אד"ש כמעט בסגנון שהנני כותב כאן ועכ"פ הראה לי המכ' ותיקנתיהו באיזהו מקומן, ושם הי' כתוב אשר יציית לכ"מ שיצוהו כ"ק אד"ש ובאם דעת כ"ק אד"ש אינו מסכים טוב יותר ע"י הר"ד כנ"ל.

ואמנם הי' הר"ד אצל כ"ק אד"ש בשבוע העברה ובצאתו מאת הקודש אמר לשמואל אשר בפעם הא' ענה לו כ"ק אד"ש עפ"י רוח הקדש ובפעם השני' אחרי האיבערפרעגין הי' לא כן כ"א ע"פ שכל וכו', והשמיע זה שכן הי' משמע או שכן שמע מפי כ"ק אד"ש, ומובן ששמואל נעשה ע"י עגום במאוד. וכשסיפר לי הענין כמו"כ נעשיתי עגום, ראשית ל"ל לדבר עמו ולייעצו היפך האמת שע"י עצתי נשתנה מרוח הקדש ח"ו . . . ולתקוני נשדרתי ולא לעוות. ובשגם שלפ"ד האט דאס ניט גיהייסען איבערגעפרעגט כ"א הוספת עוד שאלה או פונקט בהענין.

ונא יורה לי כ"ק אד"ש אם כן הדבר ועי"ז אדע אלהבא או ליעץ או יותר טוב יפה השתיקה מהדיבור. ובזה ירגיעני הרבה שמי יודע כמה פעמים האבין אידען געליטן צוליב מיר בכזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (קובץ "עיוני תורה" חוברת לט ע' 59-58) :

[1] על מה שכתב: "ואח"כ כתב שמואל מכ' לכ"ק אד"ש כמעט בסגנון שהנני כותב כאן ועכ"פ הראה לי המכ' ותיקנתיהו באיזהו מקומן" – כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "כמעט בסגנון שהנני כותב כאן", וכתב:

הפכי לגמרי מהפתקא הא'

[2] על מה שכתב: "ובצאתו מאת הקודש אמר לשמואל אשר בפעם הא' ענה לו כ"ק אד"ש עפ"י רוח הקדש ובפעם השני' אחרי האיבערפרעגין הי' לא כן כ"א ע"פ שכל וכו'", כתב:

איני אחראי לדברי אחרים כמובן ופשוט

[3] על מה שכתב: "ונא יורה לי כ"ק אד"ש אם כן הדבר ועי"ז אדע אלהבא או ליעץ או יותר טוב יפה השתיקה מהדיבור", כתב:

אין כלל בזה וכמש"נ עת לחשות ועת לדבר

נח

[לאחר ש"פ נצו"י, כ"ג אלול, תשט"ו]

מענה להמניחים שכתבו "איזה ספקות בד"ה אחת שאלתי תשט"ו" (מצילום כתי"ק – ריש תו"מ חי"ד (תשט"ו ח"ג)):

[1] במכתבם כתבו: "נתבאר בענין נר הוי' נשמת אדם, שהנשמה מאירה את חושך העולם, דעולם הוא מלשון העלם והסתר, שמתעלם הפנימיות ועי"ז נמשך הארה. דזהו"ע ים וארץ שבמלי, דבחי' ים הוא כנס"י שכונסת בתוכה האורות דז"א ומעלמת עליהם, ועי"ז נמשך בחי' ארץ, הארה, הוא ע"י הרוממות וההתנשאות דמלכות. ועי"ז ירידת הנשמה בגוף, הנה להיות שהנשמה היא אלקות בעצם מהותה וגם למטה היא משגת ורואה אלקות, עי"ז היא מאירה את הגוף ונה"ב ואח"כ גם חלקו בעולם".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[נתבאר בענין נר הוי' נשמת אדם, שהנשמה מאירה את חושך העולם, דעולם הוא מלשון העלם והסתר, שמתעלם הפנימיות ועי"ז נמשך הארה. דזהו"ע ים וארץ שבמלי, דבחי' ים הוא כנס"י שכונסת בתוכה האורות דז"א ומעלמת עליהם, ועי"ז נמשך בחי' ארץ, הארה]. **וזהו** [דמלכות הוא] **ענין** [הרוממות וההתנשאות. ועי"ז ירידת הנשמה בגוף, הנה להיות שהנשמה היא אלקות בעצם מהותה וגם למטה], **ו**[היא משגת] **וגם** [ורואה אלקות, עי"ז היא מאירה את הגוף ונה"ב ואח"כ גם חלקו בעולם]

[2] במכתבם כתבו: "שאלה: אם העלם הרוממות שייך לההתנשאות דים סוף שיש בזה ב' העלמות, שע"י העלם דבחי' ים נמשך בחי' ארץ, ובבחי' זו דארץ גופא צריך להיות ההעלם שמתעלם ע"י הרוממות מהנבראים, ועי"ז נמשך בחי' הארה (מבחי' ארץ גופא) למטה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[שאלה: אם העלם הרוממות שייך לההתנשאות דים סוף] **וגם להעלם דארץ** [שיש בזה ב' העלמות שע"י ההעלם דבחי' ים נמשך בחי' ארץ] ד[בבחי' זו דארץ גופא צריך להיות ההעלם שמתעלם] **הבורא** [ע"י הרוממות] (מהנבראים, ועי"ז נמשך בחי' הארה) **באופן שאינו**

בגילוי (וכמשנ"ת במאמר דאת השואה"א אני מלא אבל בהעלם ואינו בדירה).

[3] במכתבם כתבו: "אח"כ נתבאר אשר עיקר הגילוי הוא ע"י קיום המצות שנעשים לבושים לקבל הארת אלקות, גם בשביל לקבל זיו תורתם ועבודתם. דלהיות שהנשמה היא נברא, וזיו תורתם ועבודתם הוא אלקות, ובפרט כמו שהוא בג"ע, לזאת צריכה ללושים, שהמצות הם לבושים, אספקלריא המאירה. – גם נתבאר מעלת הג"ע בב' ענינים. (א) שהוא בגילוי (ב) שהוא מג"ר, משא"כ בעולמות שהוא מז"ת ובהעלם".
מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[אח"כ נתבאר אשר עיקר הגילוי הוא ע"י קיום המצות]* [שנעשים לבושים לקבל הארת אלקות, גם בשביל לקבל זיו תורתם ועבודתם. דלהיות שהנשמה היא נברא, וזיו תורתם ועבודתם הוא אלקות, ובפרט כמו שהוא בג"ע, לזאת צריכה ללושים, שהמצות הם לבושים, אספקלריא] אף שהיא [המאירה. – גם נתבאר מעלת הג"ע בב' ענינים. (א) שהוא בגילוי] מהות (ב) שהוא מג"ר, משא"כ בעולמות שהוא מז"ת ובהעלם] המהות ורק מציאות.

* ומקדים שבמצות יש ג' ענינים לבושים כו' [הגילוי בעולם מפני ענין המצות פרות, אבל בכלם – ענין המהות (ולכן נת' כאן שבג"ע הוא גילוי המהות. וראה אגה"ק קמט, א: שמבחי זו עצמה)]

[4] במכתבם כתבו: "שאלה: אין זוכרים לאיזה ענין נתבאר מעלת הג"ע. ואם זה שייך לביאור מעלת זיו תורתם ועבודתם בג"ע, שמשו"ז צריכים ללושי המצות".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "ואם זה שייך לביאור מעלת זיו תורתם ועבודתם בג"ע".

[5] במכתבם כתבו: "אח"כ נתבאר שיש במצות גם ענין הפירות וענין הזריעה. וג' ענינים אלו יובן בהקדים ענין דירה בתחתונים, שהוא המשכת אור הסובב (שהגילויים שלמעלה – לבד העצם שלמעלה מגדר השפעה – נחלקים לבי' בחי' ממלא וסובב) בעולמות בגילוי בפנימיות. וזהו"ע מאה ברכות. והנה זהו מצד הדבור. ובמעשה נמשך בחי' גבוה יותר, דכל הגבוה ביותר יורד למטה יותר. ונת' דוגמאות לזה, וזהו"ע זריעת הגרעין שאין בו טעם וריח, דכ"ה בזריעת המצות, שאי"ז הכוונה וברכה, כ"א המעשה דוקא".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[אח"כ נתבאר שיש במצות גם ענין הפירות וענין הזריעה. וג' ענינים אלו יובן בהקדים ענין דירה בתחתונים, שהוא המשכת] גילוי [אור הסובב

(שהגילויים שלמעלה – לבד העצם שלמעלה מגדר] **המשכה** ו]השפעה – נחלקים לבי' בחי' ממלא וסובב) בעולמות בגילוי בפנימיות. וזהו"ע אהא] **כתר** – [ברכות] **גילוי** [והנה זהו אהא הדבור. ובמעשה נמשך בחי' גבוה יותר] **עצמות** [דכל הגבוה ביותר יורד למטה יותר. ונת' דוגמאות לזה, וזהו"ע זריעת הגרעין שאין בו טעם וריח, דכ"ה בזריעת המצות] **שבעקרו** [שא"יז הכוונה] **וה** [ברכה, כ"א המעשה דוקא]

[6] במכתבם כתבו: "שאלה: מהו מעלת המעשה על הדבור. ואם הפירוש הוא אשר דבור ממשיך אור הסובב (שזהו מאה ברכות) ומעשה ממשיך את העצם שלמעלה גם מהסובב. גם מהו"ע לבושים ופירות וזריעה, ואם זה שייך להג' ענינים דכוונה ברכה ומעשה?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[מהו מעלת המעשה על הדבור. ואם הפירוש הוא אשר דבור ממשיך אור הסובב (שזהו אהא ברכות) ומעשה ממשיך את העצם שלמעלה גם מהסובב. גם מהו"ע לבושים ופירות וזריעה ואם זה שייך להג' ענינים דכוונה ברכה ומעשה?]

המעשה:] ג' הפעולות שע"י המצות

[7] במכתבם כתבו: "נתבאר בענין זריעת הגרעין בארץ, שיש ארץ מגדלת מין זה וארץ מגדלת מין זה, וכמו"כ הוא בזריעת המצות בנש"י, ארץ חפץ, שכל מצוה יש לה מקום מיוחד בארץ, היינו בגוף האדם. תפלן במוחין, ציצית ל"ב נתיבות חכמה ולמטה הוא ל"ב חוטין, שופר בבניה. שאלה: במה רואים בציצית ושופר שיש להם מקום מיוחד בגוף האדם, מתאים לענינים?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[בציצית] **צריך לזרעם בכנפות תלית (מקיף, הגוף) ובעלת ד' כנפים וכו' וכמבואר בדרושי ציצית ההתאמה לרוחניות הענינים**

[ושופר] **ע"י קול הקנה היוצא ע"י הפה וכאופן דפשוטה ואח"כ ש"ת וכו' וכמבואר בסי' ההתאמה לבניה וכו'**

ליקוט מענות קודש

– תשט"ז –

נט

[ו' תשרי, תשט"ז]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: "הבחור ר.פ. שהי' מלפנים מפאטסוויל וכעת מפילאדעלפיא נסע לאיזהו מקומן ולא נודע איפה לא בכאן ולא בהיכל התורה" (קובץ "עיוני תורה" חוברת לט ע' 57):

מבהיל העדר ההתענינות בכמו אלה ואף לאחר שהעירותי ע"ז

ס

[י"א תשרי, תשט"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו: "הננו להציע הצעותינו בדבר סדר הכינוס של צעירי אגודת חב"ד ומבקשים את כ"ק אדמו"ר שליט"א שיואיל לענות לנו דע"ק שליט"א אודות כל הפרטים דלהלן, מה לקרב וכו'. . " ("בית משיח" גליון 224 ע' 29):

[1] במכתבם כתבו: "כך הננו מבקשים את כ"ק אדמו"ר שליט"א שיואיל לשלוח מכתב להכינוס".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בחץ קטע זה, וכתב:

באם יספיק הזמן ע"ז

[2] במכתבם שאלו: "אם לבקש את כ"ק אדמו"ר שליט"א בשם הכינוס שיואיל למנות ועד הנהלת צאגו"ח".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בחץ ובעיגול תיבת "למנות", וכתב:

צ"ל ע"פ בחירות

[3] במכתבם כתבו: "אחרי הכינוס לסדר קבלת פנים עבור האורחים שבאו להסתופף בצל קדושת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולכבד את האורחים שידברו אודות פעולות כ"ק אדמו"ר שליט"א במחנם".

על התיבות "אחרי הכינוס לסדר קבלת פנים", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מתי? והרי בלילה מסיבת שמחת ביה"ש

סא

[לאחר ליל ג' דחומה"ס, תשט"ז]

מענה להמזכיר ר' אליהו הכהן קווינט שכתב "הערות קטנות לשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בשמחת בית השואבה סוכות ה'תשט"ז. . כתבתי את זה במהירות אגב שיטחא ואגב עיוני בדבריו הקדושים, והיות שלא הי לי אפשרות לדבר עם כ"ק אדמו"ר שליט"א בעל פה כתבתי את זה" (מצילום כתי"ק – ריש תו"מ התועדויות חט"ו (תשט"ז ח"א)):

[1] במכתבו כתב:

"מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו": אין לי עכשיו ספר העקרים, אבל כמדומני שראיתי את זה בספר הנ"ל לפני שלשים שנה אדות שמחה, ומבאר מדוע אין עכשיו שמחה שלמה וכנראה הוא אומר "כי אי אפשר להיות שמחה שלמה יען כי כאשר האדם שמח כי השיג מבוקשו ובאמת עוד לא השיג כלום, כי השגת האדם משתנה, ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו ובכן אי אפשר לומר שישמח על דבר שהשיג כי עוד לא השיג יען כי אחר כך יהי עוד רצון אחר על הרצון הראשון, וזהו מה שאחרית שמחה תוגה, כי עכשיו חסר לו הדבר השני אשר יבקש אותה".

וזהו רק בשמחה עולמית אבל לא בשמחה של מצוה כי אז עושה רצון הקב"ה והיות שרצונו לא ישתנה, בכך השמחה אמיתית. ומה שהוא רוצה לעשות עוד מצוה זה אינו מגרע במה שעשה כי הרצון הי אמיתי בלי שינוי רק עוד יוסיף שמחה על שמחתו. יש מאמר אין שמחה כהתרת הספקות זה אינו אומר כי אין שמחה בעולם רק השמחה של התרת הספקות אבל זה אומר כי אם אין ידוע לאדם רצונו של הקב"ה אי אפשר להיות השמחה שלמה, ולפיכך כאשר נודע לו רצון הקדוש ברוך הוא השמחה של ידיעה זו היא למעלה מכל השמחות. וכן בשמחה של בית השואבה, היי פה שמחת החג, שמחת הקרבנות, ושמחה של ושאבתם בששון שנכללו בזה כל כך הרבה מצות וגם כן להוציא מלבם של הצדוקים עשו את השמחה הזאת בשלימות כל כך עד מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו".

על התיבות: "וכן בשמחה של בית השואבה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

1) מחזק קושיתי, כי דיוקי הי' בל' רז"ל: לא ראה שמחה מימיו [וכן בהמשך – לירושלים וביהמ"ק. ואכ"מ]. – ולא אמרו בפשטות: אין שמחה כשמחת ביה"ש. וכל' הפתגם שמביא לעיל.

[2] במכתבו כתב: "ביום הראשון היתה ההבדלה הכי יותר גדולה מהשבעה הבדלות כי הבדיל בין האור והחושך וגם כן לא די בזה אלא גנו את האור שברא ביום הראשון לזמן השלימות ובכן גם אז הי' בגדר מחצתי ואני ארפא, ומה שכתוב יום אחד, משך חכמה מבאר כי זהו יען כי גנו את האור ולא הי' כל כך המשך לשני, אז כנראה לי לפענ"ד יען כי לא היו אז המלאכים (שנבראו ביום השני) ובכן זה רק אחד בעצמו, אבל הבדלה היתה והתקון שלה לא תהי' בעולם הזה כמו תקון המים רק לעולם הבא, ובכן הבדלה אינו עושה פגם באחדות, רק היא בגדר יצירה לטובת העולם".

על התיבות: "ביום הראשון היתה ההבדלה הכי יותר גדולה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

2) לא עלי קושיתו, אלא על מרז"ל (ב"ר פ"ד, ו) אין כתיב בשני כי טוב . . שבו נבראת מחלוקת – ששימש יסוד לדברי [בחז"א יז, ב: לית הבדלה אלא בשני] – והחילוק להבדלה דיום א' פשוט, כי הבדלה בין האור והחושך חידשה ושינתה רק שימושו, שהיו רק משמשני בערבוביא, אבל פשיטא דגם קודם ההבדלה היו ב' דברים, ולא דבר א'. משא"כ ההבדלה בהמים. וק"ל.

[3] במכתבו כתב:

"רש"י בויקרא על הפסוק על כל קרבנך תקריב מלח, ולא תשבית מלח ברית אלקיך, ומביא רש"י את דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א שברית כרת הקב"ה עם המים התחתונים שלא רצו להיות למטה שיביאו מהם מלח לקרבנות ומים לניסוך, שיחת כ"ק אדמו"ר היתה בעיקר למים של ניסוך, אבל מה נאמר במלח של הקרבנות, לפי זה הי' צריך להיות כל יום שמחה כזו, כי בכל יום תקנו את ההבדלה של המים, וכנראה היתה שמחה גדולה בהקרבת הקרבנות, אבל היות שכתוב בתורה וביום שמחתכם... ותקעתם בחצצרות על עולתיכם כנראה השמחה על הקרבנות היתה ביותר בחג, ואין זה מובן כי שמחה זו צריכה היתה לראות בכל קרבן (אפילו בחטאת כי נתכפרו העונות) שלא היתה כמוה ומי שלא ראה שמחת הקרבנות היו צריכים לומר לא ראה שמחה מימיו.

אגב אורחא בענין מלח על הקרבנות יש בתורת כהנים שזהו רק על הקרבן אבל לא בחלקי הכהנים ומזה דוחים שיכולים ליטול מלח במצה כי אין מחמיץ מלבד הטעם שלא תהי' מצה עשירה, ובכן אפשר יכולים לתרץ כי שם בקרבנות החלק הכי יותר גדול לא הי' צריך מליחה, אבל מה נאמר

אדות קרבן עולה שכולה כליל, ומלוח לתקן את ההבדלה שמיום השני ובכן גם בעולה הי' שייך שמחה כזו של בית השואבה".

על התיבות: "אבל מה נאמר במלח", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

3) ההבדלה בין האור והחושך – וככל ההבדלות שקבעום בברכת הבדלה – אין צורך לרפאותם ואפילו לעת"ל, כי אדרבה תיקון ועלי' הם.

4) אין במלח אלא התחלת התיקון, דאינם אלא תולדות המים ולא המים עצמם. וגמר ושלימות התיקון הוא בניסוך המים כמו שהם בלא שינוי. ועושין שמחה בגמרן של תיקון כמובן. [להעיר מרמב"ם הל' טומאת אוכלין פ"י, ב: המלח כמי פירות וממשה רפ"ז דמקואות לקו"ת ויקרא ו, סוף טור ב.

[4] מעבר לדף, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לצרף להשיחות

סב

[ז' מרחשון, תשט"ז]

מענה לא' על מכתבו בו כמה שאלות בחסידות (לקו"ש חל"ח ע' 193):

[1] במכתבו שאל – במש"כ בלקוטי תורה (בהעלותך כט, ג) שאהרן "הוא משבעה רועים הממשיכים חיות ואלקות לכללות נש"י", דהנה בגמרא (סוכה נב, ב) לא נזכר בין השבעה רועים אהרן, אלא משה, וכן בתניא (רפמ"ב) איתא דמשה הוא משבעה רועים ומשה "הוא כללוי כולם".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הא דכתב בלקו"ת ר"פ בהעלותך שאהרן הוא משבעה רועים – זה סתירה קצת להגמרא אבל אין נוגע לתניא. וכבר שקו"ט בזה במ"א.

[2] במכתבו שאל במש"כ בתניא (שם) שמה הוא כללות כולם, מגמרא (סוכה שם) אשר "דוד באמצע", ובחדא"ג מהרש"א מבאר "דהיינו שהוא דוד יהי העיקר בין מנהיגים הללו".

על מה שהביא מהמהרש"א, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

לאיזה ענינים, אבל לא בהנ"ל דמשה הוא כללות כולם, ועדמש"כ בירושלמי סנה' פ"י סוף ה"א אין רועה אלא משה.

סג

[י"ב מרחשון, תשט"ז]

מענה לר' אפרים וואלף (מצילום כתי"ק – תשורה וואלף ו' ניסן תשע"ו ע' 187):

[1] במכתבו כתב: "מכתב חותני שי' להרב חדקוב עוררני לשאול דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א. כפי שהבנתי מדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א הנה מצד מצב בריאותו אינו נוטה ד"ק שליט"א שהרה"ח . . יהי משפיע בביסל"מ. הנני לשאול האם למסור לו ההשפעה על הכתה של תימנים (באם היא תהי' בת"א). כמו"כ ישנה אז שאלה כי כשיהי' רק משפיע לא יהי' עסוק רק כשעתיים-שלוש ביום, ולהיות ג"כ מלמד ומשפיע יתכן שזה קשה עבורו מצד בריאותו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בכהנ"ל צריך להתייעץ עם הרופא של הנ"ל לבאר לו אופן העבודה וההתאמצות הנדרשת וכו' ובהתאם לזה להחליט

[2] במכתבו כתב: "הודעתי בזמנו שהתרופה עבור . . היא . . הנני לשאול האם למסור הטפול לדר. שפירא בירושלים בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

1) מהו הדיאגנאז המדויק שאמר הרופא. השייכים לזה גם הסממנים: Oreton

2) בכל אופן כדאי לשאול חו"ד (ואח"כ להחליט ע"ד הטפול).

[3] במכתבו כתב: "לפני כשנה קבלתי בערך \$900 עבור בית של אבי ע"ה מגרמני. עכשיו מסתיים ג"כ משא-ומתן עבור שלישי של בית אחר המסתכם בסכום של \$3-4000 עבורי. התשלום יהי' לא בפ' אחת. הגשתי ג"כ תביעה ע"ס 5000 מרק עבור הפסקת המודים והשתלמות. כמו"כ רוצים להגיש תביעה ע"ח מסים שונים ששולמו אז . . וגם עבור נזק שנגרם להעסק. הנני מבקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאצליח בהדבר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

יקצוב חלק הצדקה בזה (עכ"פ אחוז אחד יותר ממנהגו ע"ע)

[4] במכתבו כתב: "נא שכ"ק אדמו"ר שליט"א יברכנו שנוכל לקבל הרשיון עבור האוטו – שקניתי בפיטסבורג – בקלות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אין טעם להיפך ח"ו.

[5] במכתבו כתב: "בתכניתי להיות יומיים באנגלי' ואח"כ יומיים בהולנד ובלגיא ובש"ק להיות בפריז ואח"כ יום במילאן וביום ב' אי"ה לנסוע ללוד. הנני שואל הסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה בכלל ובפרט על רוטרדם – כי אינני יודע באם כ"ק אדמו"ר שליט"א רוצה – אם עלי לבקר ברוטרדם בקשר ל . . אפילו אם רק אצל יהודים – ומבקש ברכתו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על התיבות "תכניתי להיות", כתב:

3) אם יראה תועלת לשהות יום ויומים יותר במקומות הנ"ל – בטח יעשה זאת

ובכל אופן יהי' ממטרתו בביקורים אלו – זייען רוחניות (ובזה תלוי' ג"כ ההצלחה ב"קלייבען גשמיות")

(ב) על התיבות "יומים באנגלי", כתב:

כדאי שיבקר שם ג"כ את פאציפיצי הצעיר ולמסור פ"ש בשמי.

(ג) על התיבות "ואח"כ יום במילאן", כתב:

ולבקר את פאציפיצי – האב – וכנ"ל אף שאינני מכירו פא"פ.

(ד) על התיבות: "אם עלי לבקר ברוטרדם בקשר ל . . אפילו אם רק אצל יהודים – ומבקש ברכתו" – סימן בעיגול את התיבות "רק אצל יהודים".

סד

[כ"ז כסלו, ג' דחנוכה, תשט"ז]

מענה לאי מאנ"ש על פ"ג (מצילום כתי"ק – קובץ ועד תלמידי התמימים עשיית תשע"ד ע' 65):

[1] על הפ"ג, כתב:

אזכירם על הציון הק' ואחכה לבשו"ט

מהלך עבודתו במשרתו בקודש?

[2] וכתב (למזכירות):

לטלפן

סה

[טבת, תשט"ז]

מענה להתי' שלום דובער שם-טוב בקשר לשליחות (תשורה שוחאט ד' תמוז תשע"ז ע' 11. קובץ "תורת אשכנז" חוברת ט ע' 153):

למוד עוד איזה זמן בהתמדה ושקידה נגלה ודא"ח – ונוסף על הענין מצד עצמו ה"ז ג"כ הכנה טובה כי ידיעות אלו – קענען לערנען מביאים תועלת גדולה בהנ"ל בזמן הזה, כי דברי למדן מתקבלים יותר.

סו

[טבת, תשט"ז]

מענה לר' אברהם וויינגארטן על מכתבו בקשר לקריאת שם לבנו הנולד למז"ט (מהעתקה):

ויהי' לאורך ימים ושנים טובות בגו"ר

סז

[מוצש"ק תרומה, ו' אדר, תשט"ז]

מענה לר' דובער בוימגארטען (קובץ "עיוני תורה" חוברת כט ע' 33-35):

[1] במכתבו כתב – בקשר לא' ממושפעיו שלמד בתו"ת זמן מה ואח"כ אושפז בבית רפואה לבריאות הנפש: "על מכתבי האחרון דמוצש"ק יתרו טרם שקבלתי מענה ובכן נפסק כל ההתעסקות עם . . יחי', ומלבד שהר' קהת יחי' הי' טרוד בחתונתו. אבל כעת הרשה לי גם לכתוב עבורו שחפץ להתעסק בהנ"ל ככל אשר יושת עליו. האם צריכים רק לבקרו או גם להתערב ע"י רופא מומחה בזה למהר לרפואתו, או להשתדל להוציאו משם ולש"ז יצטרך גם תעמולה עם אמו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "צריכים רק לבקרו", וכתב:

ובהתאם למצבו בעתיד יראו מה לעשות

[וראה לקמן מענה סט, ע].

[2] במכתבו כתב: "בטח הכיר כ"ק אד"ש את כתב ידי על הפתקא של . . והנה לא יכולתי לכתוב רק מה שחפץ שאכתוב. אך מוצא אני חוב להודיע שלא רק שהם רואים זה את זה כו"כ פעמים ככתוב שם כי אם נאך טיפער ווי זעהן און טרעפען זיך, און אפ"י נאך טיפער ממה שאמר כ"ק אד"ש לר' אוריאל זה לא כביר על יחידות אודות האיסור דיחוד וכו' [ראה תשורה לאופר ה' אד"ר תשע"ד ע' 33]."

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "רואים זה את זה כו"כ פעמים", וכתב:

צריך שימעטו בזה ככל האפשרי

[3] במכתבו כתב:

"אודות . . הנה בינו ובינה כבר החליטו אשר יכתבו תנאים ויתחתנו. אך שיש התנגדות מצד הוריו שכפה"נ אינם שבעי רצון מהשידוך, וממילא אומרים הם אפליגען אפ"י התנאים עד חודש תשרי הבעל"ט ונותנים טעם קלוש שחפצם שאחותו תשתדך מקודם. אפ"י שהוא קשיש ממנה ואפ"י שעוד טרם וואס זי האלט ביי משתדך זיין זיך. ומזה מה שכ"ק אד"ש – כמדומני – אמר בעת אמרו לחיים התיבות בקרוב ממש נראה שדעת כ"ק אד"ש למהר הענין, והשכל ג"כ אומר כזה להיות שהיא כל העת הי' לה ספיקות וכו' יותר טוב וואס שנעלער צוצוקלאפען דעם ענין. והרבה דיברתי עמו שיתדבר עם כ"ק אד"ש אודות זה.

אמר לי בפה מלא אשר הוא לא יגדל זקנו והיא לא תלבש שייטל, והנה אודות הזקן עוד חזון למועד, אך אודות השייטל כפה"נ היא תלמידה דבית יעקב שרוב חברותי לבשו שייטל ומסתמא יש לה ג"כ קצת רצון להענין, רק שהמניעה לזה הוא או שאינה שומעה ממנו כלום אודות זה או שכן שומעת ממנו לשלילה. אנא יורה נא לי כ"ק אד"ש האם נכון לטכס ולבקש עצות לפעול עלי' ללבוש שייטל או ששב ואל תעשה בזה עדיף. מובן שבלתי ידוע לו כלל אודות כתיבת זה ושהידיעה מזה יזיק בכלל להקירוב שיש לנו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות: "לא (יגדל זקנו)" "לא (תלבש שייטל)" "עוד חזון למועד" – וכתב:

בפ"י י[אמר לו] בפה מלא אשר הוא יגדל זקנו והיא] היא [תלבש שייטל]

[והנה אודות הזקן] והוא צריך להחליט ובתקף שיגדל זקנו ע"פ דעת הצ"צ ופס"ד שלו און ער זאל זיך ניט שפילען מיט פייער והרי כבר עניתי מאז שצריך להוסיף ביר"ש ועא"כ בהנ"ל [מובן שאם ישנה תועלת יכול לומר לו כ"ז בשמי]

סח

[תחלת סיון, תשט"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו "פראטאכאל מאסיפת צאגו"ח שנתקיימה בג' סיון תשט"ז . . הצעות . . " (תשורה שוחאט יו"ד תמוז תשי"ע ע' 5. והעתקה, באדיבות מערכת הספר "ועבדי דודי") :

[1] במכתבם כתבו: "לנצל חג השבועות לנאום בביכנ"ס, הוחלט לסדר תהלוכת חברים לאיסט נ"י. כדאשתקד, ויתר שאת בכמות ובאיכות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

וכן בשאר היו"ח

[2] במכתבם כתבו: "הוחלט לנצל ימי הגאולה י"ב תמוז ע"י צאגו"ח: לסדר התועדויות ולארגון הפצת ספרי דא"ח וכו'".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

להתעסקות עם האורחים (בהיותם כאן) גם שיפעלו בחזירתם למחניהם

[3] במכתבם כתבו: "הוחלט לסדר התועדויות בין חברי צאגו"ח פעם בחודש – בראש חודש, ולחזור שיחות ומאמרי כ"ק אד"ש דשבת מברכין, ונתמנו ממונים ע"ז, הת' ר' יעקב ליפסקער, הת' גדלי' קארף, הת' ישראל דוכמאן".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

לא בעת התועדויות בתו"ת

סט

[אור לכ"ו סיון, תשט"ז]

מענה לר' דובער בוימגארטען על מכתבו בו כתב – בקשר לא' ממושפעיו שלמד בתו"ת זמן מה ואח"כ אושפז בבית רפואה לבריאות הנפש (ראה לעיל מענה סז), ועתה כשהשתפר מצבו רוצה להתקבל חזרה בתו"ת: "בדעתי בלתי שום ספק שתיכף כשישתחרר משם יסודר בישיבה, ומתייראים אנחנו שאם לא יתגשם זה יוכל ח"ו לפעול עליו לרעה כי מתקרב יום שחרורו משם. וחסידי דברים הננו איך דאס ביי עהם גלאט צו מאכען אם לא כן יהיה הדבר" (קובץ "עיוני תורה" חוברת לא ע' 47):

מקודם יבררו אם יש ישיבה שיקבלו ומתי

[וראה לקמן מענה ע].

ע

[כ"ז סיון, תשט"ז]

מענה לר' דובער בוימגארטען על מכתבו – בהמשך להמענה שקיבל (לעיל מענה סט) – בו כתב: "בהנוגע ל... הנה כשכתבתי ישיבה שתם היי כוונתי על תו"ת, כי במוסד אחר אינו חפץ ולא יהיה שבע רצון כלל מזה. אבל מובן שלא אמצא ישיבה שתוצא לקבל א צורודערטן תל' שתו"ת אין חפץ לקבלו בחזרה שיקחוהו הם. ובכן נא ישים כ"ק אדמו"ר שליט"א עצה לזה או דברים בפינו דאס גלאט צו מאכען" (קובץ "עיוני תורה" חוברת לא ע' 48):

הנהלת הישיבה עלי' להתחשב עם תועלת הרבים

תועלת שלו שיעבוד פיזיש (וביחד עם זה ללמוד איזה זמן ביום) וזה צריך לחפש.

עא

[תמוז, תשט"ז]

מענה להתנמימים הנוסעים בשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לאה"ק שכתבו:

"בנוגע לעניני הנהגת אה"ק ת"ו הנה אחר ששמענו מן הת' שיחיו שבאו משם איך שנוהגים שם נולד לנו ספיקות בכמה הנהגות מחמת שבשי"ע כתוב באו"א. לכן החלטנו להציע השאלות לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א ולקבל הוראותיו בזה. ואלו השאלות:

(א) אם לקרוע ולברך על ערי יהודה, כי בשי"ע כתוב דוקא אם אינם ביד ישראל.

(ב) אם צריכים ליתן התרומות לכהן לשרפם או לקברם. כן כתב הרמ"א. אבל אומרים לנו שאין נותנים לכהן אלא מאבדים בעצמם.

(ג) אם נותנים ודאי מעשר ראשון ללוי או לכהן, כן כתוב בשי"ע ורמ"א. אבל אומרים לנו שאין נותנים.

(ד) אם לחתום על הארץ ועל פירותי. כי שמענו שאין לחתום כן.

מצורף לזה הנהגות אה"ק ת"ו ונוסח הפרשה ומבקשים הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בדבר הנוסח כי חושבים, לאחר בירור הספיקות הנ"ל, להעתיק העתקה לכ"א ממנו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (מצילום כתי"ק – תשורה קרינסקי כ"ח סיון תשע"ג ע' 9):

בכהנ"ל יש מנהג שנקבע מכבר ע"י רבני אנ"ש אשר באה"ק ת"ו. ויברוהו וכן יעשו.

עב

[יו"ד מנ"א, תשט"ז]

מענה לר' דובער בוימגארטען (קובץ "עיוני תורה" חוברת כט ע' 36-37. קונטרס ועד הנחות בלה"ק ש"פ חיי שרה תשע"ב ע' 22):

[1] במכתבו כתב: "רצוף כאן ג' מכתבים מהמנהיג שלהם ר' זאב גרינבערג, ומהנשיא ר' שמעון לוי, וממר משה ליבערזאהן גיסו של המנהיג וכפה"נ ממכתבו כבר כתב ישר לכ"ק אדמו"ר שליט"א. אולי יואיל נא כ"ק אדמו"ר שליט"א להשים דברים בפי בתור מענה על שאלת ר"ז גרינבערג אודות הסידור, או שבאמת זהו רק באשמת הבחור הזעזער". [השאלה מוסבת על השינוי שבכתיבת האזכרות בסידור תהלת ה', שלא נכתב "הוי' אד-ני" אלא "י"י"].

על התיבות: "בתור מענה על שאלת ר"ז גרינבערג אודות הסידור", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הנהיג המגיד (כמדומה כך נקרא) ממינסק כיון שלאחר זמן יכול להיות שע"י התינוקות יתבזה וכו' ולא נתקבל אצל ליובאוויטש. וי"ל הטעם ע"פ דרז"ל עה"פ ודגלו עלי אהבה (שהש"ר) אפי' התינוק מדלג כו' והרי מסיים בזה אהבה. אבל כנראה גם לא התנגדו לזה וכדמוכח מסידור ראסטוב. ובו ובסי' תהלת ה' מוכרחים הי' להשתמש בסי' שכבר הי' נדפס ולא שינו מפני הטורח הכי רב.

[2] במכתבו כתב: "בזה שהנני סובל על אזני השמאלית: הלכתי להדר. קאזנעץ כמו שאמר הדר. זעליגסאן וביקרני ועשה תחבולות שונות לנקות את האזן דרך החטם וגם הכתיב סמי מרפא. . אבל לא הועילו כלום כי המצב ממש כבתחילה, והדר. קאזנעץ נסע לו לנאו"ד עד איזה ימים בחודש סעפטעמבער".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

רפוי"ק ע"י רופא

[3] במכתבו כתב: "האברכים החסידים שואלים האם נכון עבורם להתכתב. . והאמת הנהו שכפה"נ יצטרך שם חסידים שלעת עתה חסר שם רוח חסיד, ובפרט כשיתכתבו לחברים אלו שנתרחקו לגמרי, כמובן

אז בטח יצטרכו להיות חסידים ביותר לעורר את ההנהלה שיתנהל האיגוד לפי רוחה של תו"ת ושיהי' מזה נח"ר לכ"ק אדמו"ר שליט"א ולא רק ענין שבדיעבד. ואחדים בפי' ביקשו לשאול מכ"ק אדמו"ר שליט"א.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מפני מה לא

[4] בקשר למכתבים המצורפים, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

להחזיר המצורף

עג

[תשט"ז]

מענה לעסקני אני"ש בעיר מסויימת בקשר לייסוד בית הספר "בית רבקה" (תשורה גורארי' יו"ד כסלו תשע"ב ע' 53. תשורה צייטלין ז' תמוז תשע"ב ע' 10):

במשך ה' שנים שעברו נוכחתי שבכל עניני [. .] אין נקלטות שם בסביבות אני"ש דוקא איזה הוראות שיהיו – אם הם באות לא מהעסקנים על אתר. ושנית שלפי"ד עסקני אני"ש ד. [.] המצב שם כבר בתכלית הנרצה, וכל המוסיף גורע, ולא הועילו לפעול עכ"פ הזזה בזה לא בקשות לא הוראות לא פקודות, ואפילו לא מופתים נסתרים וגלויים (רק שאופן ביטול ההוראות הי' משתנה והאמתלאות שנתנו על הביטול) וה"ה בהשאלה האמורה אין כל תועלת (כל זמן שלא ישתנה בדרך נס ב' הענינים האמורים) בחוות דעת מכאן כי לא תשנה דבר ועליהם לברר אם יש להם חשק ועונג ביסוד הנ"ל או לא ובהתאם לזה להחליט בשעטומ"צ ואני אין לי פנאי להלחם בעסקני אני"ש ד. [.] לשנות טבעם ובדרך נועם כבר נסיתי

ליקוט מענות קודש

– תשי"ז –

עד

[תחלת תשי"ז]

מענה להמזכיר הרי"ל גראנער על מכתבו – בקשר לסי' "שארית יהודה" אשר להרב יהודה ליב מיאנאוויטש אחי אדמו"ר הזקן, היו"ל ע"י מערכת "אוצר החסידים" – בו כתב: "לשלימות הספר שארית יהודה – אם כדאי להוסיף: (א) הסכמתו לסידור תורה אור. (ב) מפתח ענינים (מחלק השו"ת). (ג) רשימה משו"ת צ"צ שם הובא המהרי"ל" (מצילום כתי"ק; סי' "מקדש מלך" ח"ד ע' שיב-שיג):

[1] על מה שכתב: "הסכמתו לסידור תורה אור", כתב:

באם ישיגו הנוסח בלי קיצורים (? בדפוסים הראשונים)

[2] מחק את מה שכתב: "מפתח ענינים (מחלק השו"ת)".

[3] על מה שכתב: "רשימה משו"ת צ"צ שם הובא המהרי"ל", כתב:

באם במשך כשעה או פחות – ולא יותר – יעשו אותה.

עה

[מרחשון, תשי"ז]

מענה לאי מאנ"ש על מכתבו – לפני נסיעתו מחצרות קדשנו חזרה למקומו, בהמשך ל"יחידות" שלו אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א, בה הורה לו לנסוע חזרה למקומו, ובירכו בברכת הדרך ("כפר חב"ד" גליון 555 ע' 77. סי' "היכל מנחם" ח"ב ע' מב):

[1] במכתבו כתב: "שאלתי, אם אפשר הדבר שאכנס לכ"ק קודם הנסיעה כרי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ידוע מכ"ק מו"ח אדמו"ר שאין לקחת פרידה ב' פעמים.

[2] במכתבו כתב: "כ"ק אמר לי ביום א' בשבוע העבר, שאזהר במאכל כשר. רצוני לשאול מה הפירוש בזה. הלא בכלל אוכלים כשר?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

באם יש ספק – לא יקל.

עו

[לאחר שי"פ וישב, כ"ף כסלו, תשי"ז]

מענה להמניחים שכתבו "איזה ספקות בד"ה קטנתי [דליל שי"פ וישב כ"ף כסלו] תשי"ז" (מצילום כתי"ק – תשורה כהן י"ב תמוז תשס"ד ע' 11-12):

[1] במכתבם כתבו:

"נתבאר דלהיות שהגילוי הוא דבר נוסף על העצם, וכמו"כ הוא במשפיע ומקבל, לזאת הגילוי הוא ע"י המגן דוקא, דברוחניות הו"יע ההעכבה והעצרה, שזה פועל הגילוי, דיש בזה ג' ענינים. הא' הוא שע"י ההעכבה שמעכב מלהתבונן בשכלו, נעשה שייך אל המקבל. הב' הוא שע"י ההעכבה נעשה דבר הנאחז, וכמו פתילה, שעושה את האור למציאות אור. והג' הוא שע"י (עצם?) ההעכבה נמשך השכל השייך למקבל. וכמו"כ הוא למעלה, שע"י הצמצום שענינו הוא ההעכבה, נעשה בערך העולמות ונעשה מציאות הכלים האוחזים בהאור, ונמשך גילוי הקו.

ובענין הצמצום וההעכבה למעלה נאמר אשר ההעכבה (אין זוכרים אם נאמר התיבות "לא רק על האור הכלול כ"א אשר ההעכבה הוא גם") על העצם דהגם אשר כל עצם בלתי מתגלה וא"כ מה שייך ענין ההעכבה (אין זוכרים אם נאמר: כיון שכל עצם בלתי מתגלה וא"כ מה שייך ענין ההעכבה, שהרי כל ענין ההעכבה הוא על ענין הגילוי, היינו שמעכב מלהתגלות, אבל לא בהעצם. או שנאמר: כשם דכל עצם בלתי מתגלה כמו"כ אין שייך גם ענין ההעכבה עליו (היינו שמצד אותו הטעם שאינו מתגלה, מצד טעם זה אין שייך גם ענין ההעכבה)) מ"מ להיות שהרצון עצמי וכוונה עצמית שבעצמות הוא שיהי הגילוי, והגילוי הרי הוא ע"י ההעכבה דוקא, לזאת נעשה ההעכבה והעצרה על העצם.

שאלה: איך מבינים מהו פירוש הדברים שההעכבה הוא על העצם?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[ובענין הצמצום וההעכבה למעלה נאמר אשר ההעכבה ~~אין זוכרים אם נאמר התיבות "לא רק על האור הכלול כ"א אשר ההעכבה הוא גם"~~] **קודם שישנו איזה גילוי, היינו ההעכבה** [על העצם ~~אשר~~] **הנה כיון ד** [כל עצם בלתי

מתגלה וא"כ מה שייך ענין ההעכבה] **על גילוי** [אין זוכרים אם נאמר. **כין** שכל עצם בלתי מתגלה וא"כ מה שייך ענין ההעכבה, שהרי כל ענין ההעכבה הוא על ענין הגילוי, היינו שמעכב מלהתגלות, אבל לא בהעצם או שנאמר – **כשם** דכל עצם בלתי מתגלה כמו"כ אין שייך גם ענין ההעכבה עליו (היינו שמצד אותו הטעם שאינו מתגלה, מצד טעם זה אין שייך גם ענין ההעכבה) מ"מ להיות שהרצון עצמי וכוונה עצמית ש] – **הכלול** [בעצמות] – [הוא שיהי' הגילוי, והגילוי הרי הוא ע"י העכבה דוקא, לזאת נעשה] **ומעצור מגילוי ה"ז כעין** [העכבה והעצרה על העצם]

[2] במכתבם כתבו: "נתבאר בענין אצילות שהוא מלשון ואצלתי מן הרוח ושמתי עליך ופירש בעל השמחה בתו"א אוריד ואמשיך, שע"י ההעלם נעשה מציאות וגילוי האור. – אין זוכרים אם נאמר זה לכללות הענין שהגילוי הוא ע"י ההעכבה דוקא, או נאמר זה כאשר נתבאר ענין הבי' בענין דבר הנאחז, שע"י הכלים (דאצילות) נעשה האור במציאות.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[נתבאר בענין אצילות שהוא מלשון ואצלתי מן הרוח ושמתי עליך] **אשר** [ופירש בעל השמחה בתו"א **אורב** ואמשיך, שע"י ההעלם] **שע"י ז' אצילות** – [נעשה מציאות וגילוי האור] **שייך אל המקבל (ענין א' הני"ל)** [אין זוכרים אם נאמר זה לכללות הענין שהגילוי הוא ע"י ההעכבה דוקא, או נאמר זה כאשר נתבאר ענין הבי' בענין דבר הנאחז, שע"י הכלים (דאצילות) נעשה האור במציאות]

[3] במכתבם כתבו: "גם זוכרים שנאמר הלשון בענין אצי' שהוא כמו גילוי השכל לעצמו – לאיזה ענין נאמר זה?"

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[גם זוכרים שנאמר הלשון בענין אצי' שהוא כמו **גלגל** השכל לעצמו – לאיזה ענין נאמר זה?] **שאינו כלל הענין כמו שמשפיע למקבל ולא רק החילוק דחיצוניות ופנימיות והלבשה והפשטה. וע"ד לימוד הל' נגעים בבי"ע ובאצי' שהחילוק בבי"ע – הלימוד בענין נבראים באצי' – בשמות כו'**

[4] במכתבם כתבו: "לאיזה ענין נאמר אשר בההמשכה הנעלמת דכח המשכיל יש ציור אם בחכמה זו אם בחכמה אחרת. – אם נאמר זה לראי' שכח המשכיל הו"ע דהמשכה (דאלי"כ לא הי' בו ציור) ולזאת מוכרח שיתגלה משא"כ כח היולי העצמי או שזה נאמר לענין אחר, ולאיזה ענין?"

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[לאיזה ענין נאמר אשר בההמשכה הנעלמת] **דאיזה כח שיהי' וכמו** [דכח המשכיל יש ציור א] **ולכן אפשר שיהי' רק** [בחכמה זו א] **ולא** [בחכמה אחרת] **אבל מוכרח שיהי' גילוי ולכן מוכרח לומר שכחות הכלולים**

בעצם הנפש אינם בבחי' המשכה כלל. וא"כ איך בא שכל הגלוי. ומתחלקת הקושיא לשנים: כח המשכיל אף שהוא ענין שכלי וכנ"ל, בכ"ז אין בו מציאות שכלי – ואיך בא שכל גלוי. ועוד יותר יוקשה [אם נאמר זה לראי' שכח המשכיל הוי"ע דהמשכה (דאלי"כ לא הי' בו ציור) ולזאת מוכרח שיתגלה משא"פ] ד[כח] השכל [היולי העצמי או שזה נאמר לענין אחר, ולאיהו ענין] אין בו גם ענין שכלי ואינו בהמשכה ואיך באו ממנו השכלים

עז

[מוצש"ק וישב, כ"ף כסלו, תשי"ז]

מענה להתי' שמואל פסח באגמילסקי על מכתבו (להנהלת "צעירי אגודת חב"ד"), בו כתב: "הנני כותב כאן פראטאקאל איך סדרתי מחיצה בבהכנ"ס תפארת חיים, טראי עוו. אצל יוניאן סט.". במכתבו כתב בארוכה את פרטי השתלשלות הדברים, וסיים: "בשבת פ' ויקרא [תשט"ז] הלכתי לחזור שם דא"ח. וכשבאתי להבהכנ"ס ראיתי שעשה פארהאנג שמצורף עם מה שהי' מקודם בלי לחשוב הבי' טרעפ הוא גובה כ-5 וחצי פוס. והיות שהנשים אינם גבוהות כ"כ לכן אפי' אם עומדים א"א לראותן" (מצילום כתי"ק – תשורה שפריצער ה' אדר תשנ"ט ע' 30-32. אגרות-קודש חי"ד ע' רכת).

ישר כחו וגדול זכותו על שעלה בידו לעשות הנ"ל וזיכה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו. ובודאי במשך הזמן בדברי נועם ובאופן של כבוד – יוסיפו על הנ"ל עד שיהי' למעלה מקומת איש ובזה הוא מהשיעורים שהן לפי מה שהוא אדם (כלים פי"ז מי"א), דזיל בתר טעמא דמילתא.

עח

[כ"ד כסלו, ערב חנוכה, תשי"ז]

מענה לר' דובער יוניק שכתב ע"ד הצעת פרנסה שקיבל (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות משפחת הנמען וזכות הרבים תלוי בהם):

יכול לקבל ההצעה, רק צריך לעורר שיש סברה שנותנים שם יותר רק לא יפרש שמי – וכשיחזור בודאי יוכל לקבל משרתו חזרה או אחרת.

עט

[אור לטי"ז טבת, תשי"ז]

מענה לר' דובער בוימגארטען (מצילום כתי"ק – תשורה ליפסקער כ"ט אד"ר תשע"ט ע' 29-20):

[1] במכתבו כתב: "שמעתי שב"פ שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א עבור דו"ח של נסיעתי האחרונה ולפלא שהרי העיקר כבר כתבתי מבואנעס אייריס".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת תיבת "ולפלא", וכתב:

מהו הפלא אם כותב עתה ה' עמודים ועדיין לא כתב הכל

[2] במכתבו כתב: "אודות אמירת התהלים שם – הנה יש הרבה יחידים שאומרים תהלים אחר התפלה או בזמן הפנוי ביום, אבל עוד טרם שנסתדר שיגידו התהלים בביהכ"ס מידי יום ביומו אחר התפלה בסדר מסודר, ומכיון שהם לומדים חק לישראל תיכף אחר התפלה יראים שמא זה יקלקל את הלמוד שהרי סכ"ס נחפזים הם לעסקם ולמלאכתם. גם לא מבינים בטוב ענין אמירת התהלים שמדברים אודות למוד התהלים, וכשהם אומרים תהלים עד"מ ליל הו"ר יתארך האמירה ד-ה שעות אצלם. ועכשיו אולי יכתוב אהרן טויל לשם איך שכאן האמירה לא יתארך יותר מעשרה מינוטים – אבל גם העשרה מינוטים יסתור להלמוד של חק לישראל".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול תיבת "יסתור", וכתב:

מובן שזה אין רצוי כלל.

[וראה גם לקמן 9].

[3] במכתבו כתב: "מהשני תלמידים שנוסעים לכאן הנה אחד יוסף שרוגו יש לו חוש טוב בכתובה, וחשבתי אולי ראוי שילמוד אצל סופר סת"ם המלאכה והדינים ששם חסר במאד סופר".

על התיבות "שילמוד אצל סופר סת"ם", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אם ימצאו בקי ויר"ש

[4] במכתבו כתב: "וכמו"כ אולי טוב שאהרן טויל ילמוד גם שחיטת עופות כאן ששם צריך מאד שיהי' שוחטים מהספרדים עצמם".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אין לבלבלו לע"ע בענינים נוספים על הלימוד דתו"ת.

[וראה לקמן מענה קכד].

[5] במכתבו כתב :

"ומדי דברי אודות . . . צריך אני גם לכתוב מעט אודות . . . הריהו עושה חיל בלמודיו וזהו הודות לחבריו שלומדים עמו. חוץ מהר"מ מענטליק שמתעסק ומתענין עמו אין להנהלה שום מו"מ עמו לא בחנוהו בדא"ח כמו שהרמ"מ בחן אותו בנגלה ולא פורשים ולא שואלים בשלומו. וזה לא כביר דברתי עמו בארוכה והוא אמר לי שעכשיו בהיותו כאן רואה את הטוב שיש בשובה ישראל וכל הגדולות שעשה "רבי גרינבערג" שם ושלפי הרבוי של תורה בנגלה ובנסתר וכו' שיש כאן הי' צריך להיות כאן הרבה יותר טוב ממה שיש עכשיו.

והגם שיש הרבה אמת במה שאומר מ"מ קויתי שיראה בכאן הטוב והנעים ושזה לא יהי' המסקנא שלו, ושלא בשביל זה הובא לכאן שכאן יתחיל לראות המעלות של שם. ומסרתי השקפותיו אלו לחבריו שבדא"ח שיראו להוסיף אומץ בהשפעה אליו . . . ובמסירה ונתינה ובפרט הת' לייביל ראסקין.

והגם שלדעתי שלא נבנה גם מאסקווא ביום אחד מ"מ יש לי קצת דאגה בזה שעדיין לא ראה ולא הכיר הטוב והמעלה של כאן. אבל מסור ונתון הנהו לשמוע בקול מוריו ומדריכיו וגם ישמע לכל מה שיצוה ויאמר וירמו כ"ק אדמו"ר שליט"א.

וכבר למד ללבוש יארמולקע תחת כובעו, ולאכול קודם התפלה ששם יחשב זה לחטא היותר גדול, גם כתב מכ' לחכם . . . דשם שבנו צריך ליסע לכאן ללמוד ואביו מסופק לפי ששמע שכאן הכל להיפך מתפלים אחר זמן התפלה, ואוכלים קודם התפלה, וכו'. כתב . . . שיש לא כן הדברים והכל עצהיו"ט וכו'."

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את מה שכתב "ומסרתי השקפותיו . . . עצהיו"ט וכו'", וכתב :

זהו חסרון במדריכיו והמשגיחים על אתר ועליהם לתקן זה

[6] במכתבו כתב : "לפני ד-ה חדשים בערך שאלתי אודות הנסיעה לכאן של אחדים דשם להסתופף בצל כ"ק אדמו"ר שליט"א באיזה זמן התגלות של חג או מועד, ואז בררתי חששותיי שמא גם בכרם אחר יבצרו עדי"מ . . . וכו'. אבל מכ"ק אדמו"ר שליט"א לא שמעתי כלום אודות זה אז וכעת נתחדש עוד הפעם שאלה זו. ונא יורה כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

מקום לשאלה כזו בהנוגע לתשרי.

[7] במכתבו כתב: "משובה ישראל התחילו תעמולה במאנטיווידעא ליסד גם שם חברת שובה ישראל והם מכירים את מר שלאוויאק און זיי האלטען פון עהם, וחשבתי שבאם הי' לו רמז מכ"ק אדמו"ר שליט"א שזה נראה ומוצא חן בעיני קדשו הי' זה טוב במאד כי הי' עוזרם הרבה. – ברוחניות – אם עזר גשמי יקלקל ח"ו את המגביות של מוסדינו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את התיבות "שבאם הי' לו רמז", וכתב:

ע"י מכ' מהמזכירות וידבר עם הרמח"א שי'

[8] במכתבו כתב: "כעת מתכווננים לשלוח דעלעגאציע מבואנעס אייריס וריאָ דע זשאניערא לעשות מגבית בשביל עניני שובה ישראל והר"צ חיטריק אמר שיעזרם בגו"ר. ויכולים לעשות הרבה בריאָ שבריאָ יש הרבה ספרדים מחלב דהיינו לאנדסלייט שלהם, וגם הנשיא של ביהכנ"ס חלב דשם הריחו שותפו של הר"צ חיטריק. האם מותר לי להדגיש לר"צ חיטריק שהענינים האלו של שובה ישראל מוצא חן בעיני כ"ק אדמו"ר שליט"א בכדי שיעזרם לתקן מה?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן תיבת "מותר", והתיבות "מוצא חן", וכתב:

[מוצא חן] ביותר

[9] במכתבו כתב: "אודות אמירת התהלים שם . . [ראה לעיל 2]. אודות לימוד בתניא – הנה בשכונת אנסע התחיל גרינבערג איזה פעמים שיעור ללמוד התניא אבל זה פסק כמה פעמים לכמה סבות, ומבטיח שבסמוך ישכלל זה לאריכות ימים ושנים שלא יתבטל עוד . . אודות אות ב"ג' דלעיל אולי הי' טוב מכ' מכ"ק אדמו"ר שליט"א לעוררם על תהלים ותניא, או אם לא זה מכתב מצאגו"ח".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן את התיבות "מכתב מצאגו"ח".

[10] במכתבו כתב: "גם צריך מכ' לביהכנ"ס שנאמתי שם ביישר כח עבור קרבנם וכבודם אלי וחיזוק גדול להם בתיקונם החדש. האם טוב שזה יכתבו צאגו"ח?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "צאגו"ח?", וכתב:

מהמזכירות. ויתדבר עם הרמח"א שי'

[11] במכתבו כתב: "וכן ישנם שם יתומים מאב ואם שמחונכים אצל אח אביהם שאי"ל בנים רח"ל אבל מחנכים ללא תורה וללא יראה, ואחיו הקטן שהנהו משובה ישראל מבטיח שכשיבוא מכתב בכאן על הטייפרייטער באותיות מרובעים בביאור הדברים איך שחינוך כזה מזיק לנשמות בעולם האמת, ובפרט לנשמות הצריכים תיקונים כי ידוע לכ"ק אדמו"ר שליט"א הסיפור בנוגע לזה כי כבר כתבתי. ואולי גם בזה טוב

שיכתבו צאגו"ח. כי האח הגדול כבר חושב אודות שילוח הבן הגדול לאיזה ישיבה באמעריקה ובטח מכ' התעוררות יעזור הרבה לזה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "צאגו"ח", וכתב:

מהמל"ח [ויתדבר עם הרמח"א שי']

[12] במכתבו כתב:

"כבר הודעתי אודות אפשרות להביא פאבריקא לשם וכו'. ובכדי לברר הענינים, בסדר מסודר: . . . ובאם שכ"ז ישוכלל עצהיו"ט אז יש זה: כבר בררתי מכל הצדדים אשר אפשר להביא פאבריקא שלמה לבואנעס אייריס בהסכמתה וברכתה של המלוכה דשם ואי"ז אפי' סתירה כלל שהמביא הנהו רב שהקהילה דשם דורשים ביאתו, רק שהאנשים ששם דברתי עמהם לא כ"כ אנשי אמונה הם וא"א לסמוך עליהם.

ועם . . . התדברתי, אבל הנהו צו קלוג עבורי א"א לי כלל פון עהם אויסבאקומען מה יגיע לי לחלקי מכ"ז, מה שהנני שומע ממנו הוא אשר עלי לבטוח ביושר שלו וזה אי אפשר, גם מסביר הוא אשר יש לו שותפים . . . ועוד. והסוף יהי שכולם ירויחו ולי יושלך כמו לכלב עצם מתחת השלחן.

ובשביל זה עלה בדעתי יותר טוב לי לבקש שם בבואנעס אייריס מי שרוצה לקנות פאבריקא יתן המעות בהקדם או ישלישם כאן לאי' בהסכמתינו וכשאקנה ישלם הוא כאן וכשיהי' מוכנים לעלות לאני לשם יתן לי גם הרויח, מאשר אהי' שמש לכל השותפים הנ"ל מבלי שיהי' לי הנאה מזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כבר כתבתי שבגון דא צריך להתדבר ברוך

[13] במכתבו כתב: "בענין ביאת סחורה משם לכאן אפשר איזה דברים גבינה – אמתחות שונים של קראקאזיל, גיפרוירענע פלייש. שלפי מה שנודעתי כאן ושם אפשר לקנות שם בזול ולמכור כאן ביוקר וגם המסים כאן והמשלוח לכאן לא עולה הרבה. וגם בזה אומר . . . שאפשר שהוא רוצה לתת כסף אבל לא התדברתי משום פועל ממש. הוא חפץ גם לשלוח לשם חבילות ע"ד ששולח לבראזיל ושאני אהי' בבואנעס אייריס כמו ש . . . הוא שותף בשבילוי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

תלוי בחו"ד מומחים יודעים במסחר

[14] במכתבו כתב :

"והנה עוד טרם שענה לי כ"ק אדמו"ר שליט"א על כל הענין דהיינו אם טוב ואם זה חפצו שאתיישב שם, ובאם שזה לחיוב באיזה אופן לקבל משכורת מהם שם או באופן כזה שיהי' הפרנסה מעסק, והם הספרדים שם יותר מסכימים שאסודר עם עסק שהרבה יש שם שיש להם מנהלים מענדזשערס והם עסוקים באיזה עסק אחר.

והנה אודות אהינצופיהרען א פאבריק וגם קאר וכו' יודעים הם הספרדים ומסכימים משא"כ להיות יוצא ונכנס לדואר כמו . . אינני יודע אם זה ימצא חן בעיניהם, ואם אפשר להחזיק זה בסוד מהם, וזה הנני יודע שמסכימים לשלוח להם מכאן חבילות של מתנה שבאמת ימכרו זה אח"כ.

וגם אינני יודע אם בכלל אפשר להיות איש של . . וגם לנהל מוסד וכו' כי אצלו ברענט תמיד ובפי' אומר שאין לו כל התענינות בענינים רוחניים רק בפי"מ בגשמיות. ובכל אופן אומר לסדר עכשיו נסיעה לשם עם סחורה וכו' בכדי שאשב שם לסדר איזה דברים עבורו, אבל עוד טרם שהנני יודע אם יהי' לי מנסיעה זו ריוח עכ"פ כג' מאות וגם זה א' הטעמים שלא ישבתי שם יותר זה עכשיו שפשוט אסור לי לקחת משכורת ממל"ח ולבקש לי בזמן זה פרנסה, וחשבתי שכשאשוב יהי' לי כאן מה לעשות. ובטח יוכל כ"ק אדמו"ר שליט"א מכ"ז לראות איך שהנני במבוכה גדולה".

על התיבות "עוד טרם שענה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א :

באם ימשיך בעניני יר"ש שם – מובן שצריך להזהר ביותר מענינים שבאם המלוכה שם וועט חאפען יכול להיות חה"ש ח"ו.

[15] במכתבו כתב : "ובהגיעי לקרקס פגש אותי שם מר . . בעל הגברת . . והשאיר עלי רושם טוב בפי' אמר שחפצו אדיר להתיישב בבואנעס אייריס ולחיות חיים דתיים כמו בנו ואשתו, וכבר כאן התחיל לברך ברהמ"ז, להניח תפילין וכו'. ומקוה שבעתיד הקרוב יסדר כל עניניו שיוכל לגשם חפצו זה. ונראה שהוא איש טוב ובר דעת וכו'".

על התיבות "פגש אותי שם מר כו'", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א :

כדאי להשפיע על אשתו תי' בזה שתתקרב לשלום דוקא.

[16] במכתבו כתב :

"בליילה אור ליום ועש"ק שמות הנני נכנס עם בתי ציריל תי' שכבר נמלאו לה י"ב שנים ביום ג' מ"ח העבר ונעשית בת-מצוה, ויסדה בכאן בבעל-הארבאר בעצמה בלי שום סיוע מסיבות שבת לנקבות והיא בעצמה המדריכה.

מובן שההדרכה לא כ"כ טוב. וירא אנוכי להגיד לה שלא תעשה טומעל כשתראה ילדה נושאת משא ביום הש"ק שמא ח"ו וועט דאס ביי איר אליין ביליג ווערען.

אבל ת"ל יש לי ענג רב כשהנני שומע איך היא מדגשת להראביי ווען ער אנאנסירט מעל הבימה את המסיבה היא מדגשת "אנלי פאר גוירלס", והוא מתבייש במאד מזה שהכל יודעים שבאמצע השבוע יש לו יוטה גרופס מעורבים זכרים ונקבות וגם רוקדים יחד, וכאן תבוא ילדה קטנה און באשטייט דוקא שיהי' צעירות לבדנה.

ויברכה נא כ"ק אדמו"ר שליט"א אז דאס זאל איר ניט קריכען אין קאפ ולא תתגאה ותהי' נחות דרגא".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) סימן בעיגול את התיבות "שלא תעשה טומעל", וכתב:

אפילו לוחות כשנותנים בטומעל – נודע מרז"ל בזה.

(ב) על התיבות "שמא ח"ו וועט דאס ביי איר אליין ביליג ווערען", כתב:

יסביר לה מילתא בטעמא

שמונים

[כ"ו שבט, תשי"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו: "בקשר עם הסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לשכור איש קבוע לאיזה שעות בכל יום על עניני צאגו"ח, הננו להציע את ר' . . אשר כפי שנודענו הנהו פנוי מעבודתו בכל יום משעה השישית לערך, ובכל יום ראשון פנוי מעבודתו כל היום, גם יש לו חוש בעבודה משרדית, והנהו מעונין לקבל איזה משרה לעבודה על משך איזה שעות בכל יום. והננו שואלים דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א אודותו" (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד" וזכות הרבים תלוי' בהם):

יתיעצו בהנ"ל וכן אם יהיו מועמדים אחרים עם הרמח"א שי' חדקב

פא

[ועש"ק תצוה, ז' אד"ר, תשי"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו "פרטי-כל מההתועדות חדשית של צאגור"ח במוצש"ק פי תרומה, א' דר"ח אדר ראשון . . המתועדים: הרש"ז ש"י הלוי דוכמאן – קרא מהשיחה דש"מ כסלו תשי"א. הר"י ש"י כהן חזר השיחות מש"מ אדר ראשון תשט"ב. הר"י צבי הירש ש"י גאנזבורג – קרא שני מכתבים מקובץ ליובאוויטש מ"ט כסלו תשי"א. הרש"ז ש"י הלוי דוכמאן, הר"מ ש"י הכהן דובינסקי, הר"י ש"י קארף, הרמ"מ ש"י טענענבוים – ספרו סיפורים בעת ההתועדות" (סי"א חסידישע בר-מצוה" ע' 269. תשורה שוחאט יו"ד תמוז תשי"ע ע' 5):

כדאי להנהיג שבכל התועדות יחזרו דא"ח עכ"פ חלק ממאמר אם בע"פ או מבפנים.

פב

[לאחר ש"פ תשא, ט"ו אד"ר, תשי"ז]

מענה למניחים שכתבו "ספיקות בד"ה כי תשא תשי"ז" (מצילום כתי"ק – תשורה קפלן י"ב סיון תשנ"ו ע' 16):

[1] במכתבם כתבו: "ההפרש בין עשה ול"ת אשר עשה נוגע רק בהרצון ול"ת בבעל הרצון כמבואר בלקו"ת ומ"מ התשובה מועלת גם על ל"ת לפי שבעהר"צ גופא היא בעומק יותר – אם נאמר זה בהמאמר או בהשיחה?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על מה שכתבו: "ההפרש בין עשה ול"ת כו", כתב:

[אשר עשה נוגע רק בהרצון ול"ת] **מנגד נוגע גם** [בעל הרצון כמבואר בלקו"ת] **פקודי ובתו"ח ש.ם. ועייג"כ ד"ה נשא תרס"ו.**

(ב) על מה שכתבו: "אם נאמר זה בהמאמר או בהשיחה?" – מחק את התיבות "או בהשיחה", והשאיר את התיבות "נאמר זה בהמאמר", וכתב:

כעין מאמר המוסגר.

[2] במכתבם כתבו: "בהפירוש דקומי לך רעיתי יפתי, קומי לך הוא ההעלאה לעצם הנשמה, רעיתי הוא תורה ויפתי הוא מצות – אם הענין דקומי לך נאמר לענין זה אשר הנשמה צריכה לעלות דרך כמה עולמות

(כמו שעשה א"ס כמה צמצומים דרך כמה עולמות) ועי"ז הוא הצמיחה דתומ"צ כנ"ל בענין וזרעתי לי בארץ".

על מה שכתבו: "אם הענין דקומי לך נאמר לענין כו" – כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "זה אשר הנשמה צריכה לעלות דרך כמה עולמות (כמו שעשה א"ס כמה צמצומים דרך כמה עולמות)", וכתב:

[נאמר לענין] **כריתת ברית של אברהם על – לזרעך נתתי את הארץ – ע"פ הפי' [את הארץ] העליונה שלכן נתתי – מלמע'.** [ועי"ז הוא הצמיחה דתומ"צ כנ"ל בענין וזרעתי לי בארץ] **התחתונה.**

פג

[י"א אד"ש, תשי"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו: "קבלנו מכי מהת' שלומדים דא"ח בישיבת תו"ד, ומוסג"פ המכ', והננו שואלים דעת ק' מה לענות להם. כן קבלנו שתי מכי מצעירי אגודת חב"ד מאה"ק ת"ו, ומוסג"פ המי', והננו שואלים דעת ק' מה לענות להם. כן קבלנו מכי מהר"ר שלמה שי' העכט, מוסג"פ המכ', והננו שואלים דעת קדשו מה לענות לו" (תשורה שוחאט יו"ד תמוז תש"ע ע' 6. והעתקה, באדיבות מערכת הספר "ועבדי דודי"):

פשוט – שאין ענין הנהלת צא"ח להיות נשא-מכתבים להביא לי המכ' שמקבלים כמו שהם ולהמציא אח"כ להכותבים את מכ' שלי. ועליהם לדון בכ"ז ולהתייעץ ביניהם ועם מי שימצאו לנכון – ע"ד עניניהם ושאלות המתקבלות ורק לאח"ז – להציעני החלטתם או עכ"פ הצעתם

[וראה לקמן מענה פח].

פד

[לפני ח"י אד"ש, תשי"ז]

מענה להת' משה לאזאר שכתב: "באשר מסר הרב ש. א. קאזארנאווסקי שי' תשובתו הקי' של כ"ק אד"ש שהגבלות דחורף אינם חלים עתה, הנני לשאול עצת כ"ק אד"ש באשר הציע הרחמ"א לפני ולפני הת' אברהם יצחק שי' שם-טוב ששני יחדיו ניקח עלינו הנהלת הגן ישראל בדרך עראי, ולעזרה לנו יהי הרב יהודה קרינסקי שי', הנני בזה לשאול עצת כ"ק אד"ש, אם עלי כעת לעסוק בזה, ובאיזה אופן, שלא להיות סתירה עם לימודי עתה ועם אופן עבודתי בתור "העד קאונסלאר" (תשורה אבערלאנדער ח' תמוז תשע"ו ע' י-יא):

יכול לקבל.

יסדר סדר (אופן) לימודו עם הרחמ"א ועם הרב מענטליק ואח"כ יכנס לקבל ברכה.

פה

[לפני חיי אדי"ש, תשי"ז]

מענה להתי' משה לאזאר על מכתבו בקשר לחיפושים למציאת מקום הולם למחנה-קייץ "גן ישראל" (תשורה אבערלאנדער ח' תמוז תשע"ו ע' יא):

להשוות – לאחרי שיראווה – עם ההצעה שנתקבלה היום.

– לברר הסיבה שמפעם לפעם משתנות הידיעות ע"ד ההצעות גם בענינים עקרים.

– אח"כ לדון עדכ"ז? בהשתתפות כולם יחד (הר"ר מא"ח שי', הר"ר אש"ק שי', שטראל ווייס לאזאר שיחי'

[וראה לקמן מענות פו, פז].

פו

[חיי אדי"ש, תשי"ז]

מענה להתי' משה לאזאר שכתב – בקשר לחיפושים למציאת מקום הולם למחנה-קייץ "גן ישראל":

"בהמשך למענת כ"ק שליט"א למסור בזה הפרטים לדי' המקומות שאודותם כתבנו.

א) זיגלער האטעל הסמוכה לסוואן לעיק. יושבת היא וכל הסמוך לה הכל בצד א' של הראוד. מכילה בנין א' בן ב' קומות, בקומה התחתונה חדר האוכל, מטבח. בקומה העליונה יש חמשה עשר חדרים של לינה. ואח"כ יש עוד ב' בנינים כ"א בן ב' קומות. הא' ו' חדרים והב' תשע חדרים. ואח"כ 8 באנגלאס, מהן הני ארבעה חדרים, ומהם הני שבעה חדרים וחדר. . וביה"כ, בכ"א מהן הוא כראוי. ועוד יש "קאסינא" גדולה. בהני"ל כמו שהוא עתה יכולים לסדר בערך עד 150 ילדים. יש "לייק" גדול וזה סווימינג פול, ומקום רב לבנות עוד. המחיר שמבקשים הוא \$75.000 והמזומן \$25.000, אבל זה הוא טרם שנכנסנו בשקו"ט עם הבעלים. ובטח נוכל לרדת את המקח יותר בזול.

ב) "מעלאדי Lake Inn" סמוך לליבערטי, ובו הבנין העיקרי בן ג' קומות. קומה התחתונה חדר האוכל, המטבח. ובב' הקומות העליונות 20 חדרי שינה. ועוד בנין בן ב' קומות, ובו 29 חדרי שינה. בית החורף בן ב' קומות, ובו 10 חדרי שינה. ובאנגאלא בת 8 חדרים שלא נגמרה מלאכתה. סטיל סווימינג פול מהודרה ולייק . . .

ו) . . . מכל הדעפארטמענטס והכל כדבעי לסואדזש, סעספול, פייער עסקייפס וכו', והכל בגאראנטיע. משא"כ כאן, שכאן צריכים אנו לסדר הכל. והבנין העיקרי יש בו רק 25 חדרי שינה וקאטעדזש א' בן 6 חדרים ומוכן, שהשאר צריכים אנו לבנות לתקן ולסדר. ומקום זה הוא בבדידות גדולה והמחיר בזול מאד, מבקשים \$20.000, בטח יכולים לקנותה בעד החצי מזה, ואפשר לקבל הלואה על התיקונים מה-F.H.A. בתשלומין קטנים לזמן ארוך.

ז) Melody Lake Inn אצל ליבערטי ג"כ בלתי נודע אודות האישור על המים והסואדזש וכו', יש בנין עיקרי בן 30 חדרי שינה, מטבח וחדר האוכל לרוחה. בנין שני בן כ"ט חדרי שינה. בית החורף ישן בן 10 חדרים. באנגאלא בן 8 חדרים שלא נגמרה מלאכתו. סטיל סווימינג פול מהודר ולייק נהדרה. ואפשר לפתח השדות לעקטיוויטייטן לרוב. המחיר בערך 45,000 ובמזומנים 20,000, והעיקר כאן אצלם הלא מזומן.

ז' הנ"ל הם מה שבררתי, כי ראיתי הרבה מקומות ולפי דעתי אינן כלל קיימא לשאלה. ואלו אם נראה לכ"ק אדמו"ר שליט"א אחד או איזה מהם, יואיל נא להורות האם מקודם לקחת לשם מומחה, או מקודם לקחת את העו"ד שטראהל. ובאם שכולם לא מוצאים חן בעיניו הק' אולי טוב בעיניו הק' ליסע למקום אחר כמו בקאנעטיקוט או איזהו מקומן אחר, אבל יש שם קישויים גדולים במאד בהנוגע לחלב ישראל ופת כשרי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (תשורה אבערלאנדער ח' תמוז תשע"ו ע' יג-טו. ס' אלבום "בנאות דשא" ע' 44):

[1] על מה שכתב: "ומקום זה הוא בבדידות גדולה והמחיר בזול מאד כו" – סימן קו תחת התיבות "ומקום זה הוא בבדידות גדולה".

[2] על מה שכתב: "ג"כ בלתי נודע אודות האישור על המים והסואדזש וכו" – על התיבות "בלתי נודע", כתב:

כמה יארך לברר?

[3] על מה שכתב: "יש בנין עיקרי בן 30 חדרי שינה" – על התיבות "בנין עיקרי", כתב:

כמה קומות? וכן בהשאר

[4] על מה שכתב: "בנין שני בן כ"ט חדרי שינה" – סימן קו תחת התיבות "בנין שני".

[5] על מה שכתב: "בית החורף ישן בן 10 חדרי" – סימן קו תחת התיבות "בית החורף".

[6] על מה שכתב: "אולי טוב בעיניו הקי' ליסע למקום אחר כמו בקאנעטיקוט או איזהו מקומן אחר, אבל יש שם קישויים גדולי במאד בהנוגע לחלב ישראל ופת כשר" – סימן קו תחת התיבות "אבל שם יש קישויים גדולים במאד בהנוגע לחלב ישראל ופת כשר", וכתב:

ע"כ אין כדאי

[7] על כללות המכתב, כתב:

להתיעץ עם המל"ח ע"ד: ז) (כשיתבררו הספיקות – כנ"ל – לטוב). או ג) – באם אין חשש טענת השגת גבול. או א). ואפשר ימצאו עוד מקומות מתאימים.

פז

[לאחר ח"י אד"ש, תשי"ז]

מענה לר' קהת ווייס והת' משה לאזאר על מכתבם – בקשר לחיפושים למציאת מקום הולם למחנה-קייץ "גן ישראל" (ס' אלבום "בנאות דשא" ע' 44-45. תשורה אבערלאנדער ח' תמוז תשע"ו ע' יב-יג):

באם אין עוד הצעות – יבקשו לבקר בשני הקעמפס עם הרב קאזארנבסקי שי' והעו"ד שטראל שי' ואח"כ יחליטו.

המחיר לשבוע ע"פ הנ"ל בערך \$35.40.

פח

[ח"י אד"ש, תשי"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד" וזכות הרבים תלוי בהם):

[1] במכתבם כתבו: "בענין ההצעה של הרב שי"ז שי' העכט לסדר ועד להשיב תשובות בהלכה ובדא"ח – הנה יש אצלנו סברות בזה לבי' הצדדים. חלקי הבונה: א) כדי שיהי' לאנ"ש מקום למי לפנות

בשאלותיהם בהנ"ל. וכמו שכותב הרב העכט. (ב) אפשר אשר עי"ז יתפרסם יותר שם ליובאוויטש עי"ז שיש לנו ב"ד אחראי המשיבים את הנ"ל".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) סימן קו תחת התיבות "חלקי הבונה".

(ב) על מה שכתבו: "עי"ז שיש לנו ב"ד אחראי המשיבים את הנ"ל" – מחק תיבת "אחראי".

[2] במכתבם כתבו: "חלקי הסותר: א) כל תשובה ותשובה ששיבו הועד בעי"פ ובכתב לא יהי בזה רושם של תשובה מרב פרטי כ"א של הרבנים ד"לובאוויטש", ובמילא יש בזה אחריות גדולה ביותר. ובמילא הנה סוכ"ס יצטרך להעמיס העבודה על כ"ק אדמו"ר שליט"א. (ב) מסופקים אנו אם יש לנו אנשים המתאימים לזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) מחק את התיבות "חלקי הסותר".

(ב) על מה שכתבו: "לא יהי בזה רושם של תשובה מרב פרטי כ"א של הרבנים ד"לובאוויטש" – מחק את האות ה"א דתיבת "הרבנים", וכתב:

[לא יהי בזה רושם של תשובה מרב פרטי כ"א של רבנים] **אחדים**
[ד"לובאוויטש"]

(ג) על מה שכתבו: "ובמילא יש בזה אחריות גדולה ביותר" – מחק את התיבות "גדולה ב", והשאיר את התיבות "ובמילא יש בזה אחריות יותר".

(ד) על מה שכתבו: "מסופקים אנו אם יש לנו אנשים המתאימים לזה" – מחק את התיבות "מסופקים אנו אם", והשאיר את התיבות "יש לנו אנשים המתאימים לזה", וכתב:

– **כשיחפשו בהתבוננות.**

[3] במכתבם כתבו: "נוסף על זה הנה בנוגע טעם הא' בחלקי הבונה, הרי ממה נפשך. אם ישנם באמת אנשים המתאימים לזה הרי אפשר לפנות אליהם בתור אנשים פרטים. וזה רק אחוז קטן מאני"ש אשר בתור אנשים פרטים לא יפנו אליהם, או שהם לא ירצו לענות, רק בתור ועד. הרי זהו רק אחוז קטן ואולי אין כדאי לקחת אחריות בשביל אחוז קטן זה. ובהיות שיש לנו בזה סברות לכאן ולכאן, אנו שואלים בזה דע"ק שליט"א".

על מה שכתבו: "וזה רק אחוז קטן מאנ"ש אשר בתור אנשים פרטים לא יפנו אליהם" – כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "רק" "קטן", וכתב:

[וזה אחוז] גדול [מאנ"ש אשר בתור אנשים פרטים לא יפנו אליהם]

[4] במכתבם כתבו: "בענין אם לדבר עם הרב... – אפשר הדבר דאף אשר כעת הוא מסכים שילמדו דא"ח, מ"מ כאשר ידברו עמו אודות זה לא יסכים. כי הרי אז יהי זה באופן רשמי אשר הוא מסכים שילמדו אצלו דא"ח באופן רשמי, ועל זה לא יסכים, כי הרי איננו חסיד וכו', אבל לאידך גיסא, אם יסכים על זה, הרי אז לכאורה כדאי לדבר עמו, לפי שעי"ז יתחזק שם לימוד החסידות. אמנם אפשר דגם אם יסכים על זה ג"כ אינו כדאי, לפי שזה יהי קצת מניעה לקרב תלמידים דשם שילמדו בתו"ת, מאחר שגם שם ילמדו דא"ח באופן רשמי. ואנו שואלים בזה דע"ק שליט"א".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "בענין אם", וכתב:

עפ"ז אין [לדבר עם הרב כו']

[5] במכתבם כתבו: "כך אנו שואלים דע"ק שליט"א אם כדאי להשתדל אשר אנ"ש שיי המכירים את המשגיח של תורה ודעת, כמו הרב מ"מ שיי פלדמאן והדומה, שידברו עם המשגיח לפעול אצלו, אשר לא ימנע את לימוד החסידות".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "כדאי להשתדל".

[6] במכתבם כתבו: "אודות המכתב שהגיע מצאגו"ח דאה"ק ת"ו, הנה לדעתנו אינו כדאי אשר צא"ח – באופן רשמי – יאסוף כסף על זה. כי אז יהי מניעה לתבוע דברים אחרים מאנ"ש. והצעתנו בזה הוא לכתוב לצאגו"ח דאה"ק ת"ו אשר הם יכתבו לכמה מאנ"ש אשר הם ישתדלו באסוף הכספים. ולדוגמא, כמו שכתבו לר' יהושע שיי פינסאן והוא אסף קצת מעות עבור זה בפורים. ואנו שואלים בזה דע"ק שליט"א".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

על ההנהלה דצאגו"ח להחליט

פט

[שלהי ניסן, תשי"ז]

ממענה להת' ירחמיאל בנימין הלוי קליין שכתב ע"ד ישיבה ספרדית מסויימת שתלמידי' אומרים – בשם ראש הישיבה שלהם, הרב פ. – שהחרם שעשו בזמן הגר"א על תנועת החסידות עדיין בתקפו עומד בזמן הזה, וביקש הדרכה כיצד להתייחס לדבר (קובץ "מין גענעראל" ח"א ע' 12):

[. . .] 3) כדאי שמושפעיו ישאלוהו – א"כ איך לומד עמהם הרמב"ם ובפרט מו"נ עפמש"כ בבי' הגר"א יו"ד סי' קע"ט ס"ק י"ג וסי' רמ"ו ס"ק י"ח.

4) מהנכון אשר למושפעיו יראו ויסבירו שו"ע יו"ד סרמ"ב ס' ו-ז.

ואליו יכתבו (מי שהוא) מכ' – רשום – שתלמידיו מספרים בשמו כנ"ל ושואלים אם אמת הוא וכו' ובאם לא יענה במשך שבועיים – ה"ז הוכחה שנכונה השמועה, ואז הרשות נתונה לפרסם קלונו.

5) כיון שרבו של פ. בחבורה אחת עם הבויאנער וכו' ה"ז הוכחה אשר פ. בהנ"ל שקר מדבר.

צ

[אדר"ח אייר, תשי"ז]

מענה לר' שלום דובער פעוונזנער שכתב – בקשר לקניית מכונת-דפוס חדשה בדפוס "עזרא – בלשן": "הנני בזה להודיע שגמרנו בהקמת הפרעס החדש, והיום עבדו עלי', ולפי דברי הפרעסמאן – מומחה במכונות אלו – הוא פרעס טוב. לוטה בזה סך של \$28, והוא ח"י שקלים בעד הפסוק דאתה הראת, וחמשה שקלים בעד כולל חב"ד בארץ ישראל תובב"א" (תשורה פעוונזנער כ"ו שבט תשע"ז ע' 15):

ת"ח בעד הבשורה טובה

צא

[ב' אייר, תשי"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו "פרטי-כל מההתועדות חדשית של צאגו"ח בליל ב' אייר, תפארת שבתפארת, בביתו של הר' יעקב שי' ליפסקער" (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד" וזכות הרבים תלוי' בהם):

[1] במכתבם כתבו: "חיים אהרן קופערמאן: להתעניין בהאורחים שבאים על שבת מברכים ויו"ט".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בחץ ובעיגול קטע זה, וכתב:

דרוש במאד מאד

[2] במכתבם כתבו: "שלוש דובער פעוונזנער: לסדר גמ"ח עבור אנ"ש. הוא בעצמו מוכן לתת סכום לזה על שם אביו ז"ל. – מצד איחור הזמן לא דיברו בזה בפרטיות, ועוד נכתוב אי"ה לכ"ק אדמו"ר שליט"א אודות זה בפרטיות".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

יכנסו בגמ"ח שומרי שבת וירחיבוהו

[3] במכתבם כתבו: "לבד הנ"ל, הננו חושבים לקרוא אסיפה על יום א' פ' בחוקותי הבע"ל, בהתאם להשיחה דשבת מברכים. באסיפה זו אנו חושבים לדבר עוד הפעם אודות הקביעות ללימוד. אודות לנסוע בכל יום א' לערי השדה או בנ"י. גופא ולנאום שם. אודות לסדר קביעות ללימוד בהבתי כנסיות (להתחיל מהבתי כנסיות שחוזרים שם דא"ח). וגם נשמע הצעות מאנ"ש שיבואו להאסיפה. גם לעורר אשר חברי צאגו"ח יעזרו להתהלכה שיהי' אי"ה בלי"ג בעומר. אנו שואלים דע"ק שליט"א על כל הנ"ל. כן דע"ק שליט"א בדבר עוד הצעות".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "חברי צאגו"ח יעזרו להתהלכה", וכתב:

מוכרח במאד [וע"י התדברות עם מארגני התהלכה באיזה אופן]

צב

[מוצש"ק אמור, ד' אייר, תשי"ז]

מענה להמתעסקים בארגון תהלוכת ל"ג בעומר שכתבו: "בהתאם להוראות כ"ק אד"ש סודר תכנית להביא את ילדי מסיבות שבת מערי השדה לתהלוכת ל"ג בעומר. אבל להביא עם הרכבת או עם האוטובוס ממקומות הרחוקים כמו: באסטאן וואסטער ספרינגפילד באפאלא פייטסבורג זהו קשה מפני שיצטרכו לנסוע כל הלילה לפני התהלוכה וכן בחזרה, לכן הי' הצעה שהמקומות הרחוקים יסעו עם אוירון שבשביל ילדים בגיל זה יעלה בחצי המחיר, ומבאסטאן וואסטער יתקבצו במקום אחד לנסוע באוירון אחד. וכן הי' הצעה לשכור אוירון מיוחד שיקבץ מכל המקומות שיצטרכו אבל זה יעלה יותר מחצי המחיר. לכן באנו לשאול את דעתו הק' אם לעשות כנ"ל, ואיזה מהם" (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות א' מאנ"ש שיי' זכות הרבים תלוי' בו):

[1] על מה שכתבו: "בהתאם להוראות כ"ק אד"ש סודר תכנית להביא כו", כתב:

הקרובים דוקא.

[2] על מה שכתבו: "אבל להביא עם הרכבת או עם האוטובוס ממקומות הרחוקים. . זהו קשה כו", כתב:

אינו ענין.

התורה חסה על ממונם של ישראל

צג

[ג' סיון, תשי"ז]

מענה לר' אוריאל צימער שכתב: "הנה ענין קריאת ג' המגלות (שה"ש קהלת רות) בג' רגלים יסודו בדברי הקדמונים עד שיש מקומות שאפי' קורין אותן בברכה (מנהג הגר"א, וכך מנהג ירושלים ת"ו סתם). ואף שלמנהג חב"ד ולמנהגם של עוד כמה מחסידי פולין אין קורין אותן בביהכ"נ לפני קרה"ת הנה אין ספק אשר שייכות המגלות הללו ברוחניות אצל הג' רגלים קיימת, ואף הטעם הפשוט והנגלה לשייכות זו ידוע לכל, וביחוד השייכות דרות לכה"ש. שאלתי בענין זה אחת שהיא שתיים: א) הטעם למה אין קורין אותן בביהכ"נ. ב) אם יש איזה סדר או מנהג קבוע בקריאתן או לימודן בזמניהן (שחה"מ סוכות ופסח ויום ב' דחה"ש), כי לא מצאתי בלוח "היום יום" ובמקומות דומים מנהג על זה, וגם שאלתי

כמה מאנ"ש והתמימים שי' ולא מצאתי תשובה ברורה" (מצילום כתי"ק – תשורה לוי' ח"י אלול תשס"א ע' 28):

[1] על מה שכתב: "שלמנהג חב"ד ולמנהגם של עוד כמה מחסידי פולין אין קורין אותן בביהכ"נ לפני קרה"ת" – סימן בעיגול את התיבות "לפני קרה"ת", וכתב:

כלל. וגם לא שה"ש וקהלת.

ולא שמעתי שילמדו (או יקראו) אותן ביחידות בבית וכיו"ב ביו"ט הנ"ל דוקא.

שה"ש – יש נוהגין לאומרה בעש"ק.

[2] על מה שכתב: "שאלתי . . . הטעם למה אין קורין אותן בביהכ"נ", כתב:

– **הרי גם המחבר לא הביאו. ואלו שהביאו רובם ס"ל שאינה אלא "מנהג בעלמא".**

[עיי' משנה וש"ס רפט"ז דשבת דאין לקרות בכתובים בשבת. ובירושלמי מגילה (פ"ג, ה"ה) דלכן אין קורין מג"א בשבת אף שמחוייבין בקריאתה. ועאכו"כ שמוכן מה שלא הנהיגו לכתחילה קריאת כתובים בש"ק.]

צד

[לקראת י"ב תמוז, תשי"ז]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו: "אתמול ערב התקיימה אספה מאחדים מאנ"ש להתייעץ ע"ד סידור חג י"ב תמוז של השתא בקשר עם "ויהי בשלושים שנה" מעת המאורע של המאסר והגאולה של כ"ק אדמו"ר נ"ע. על האספה העלו הצעות רבות ושונות, מהן שכולם או רובם הסכימו עליהן ומהן שהיו רק דעת יחיד והשאר לא הסכימו, אם מפני שניגדו לעצם הענין או מפני שסוברים שקשה להביאן לידי פועל לרגלי קוצר הזמן או שחסר הפאראם לזה, אמנם הוחלט על האספה להודיע לכ"ק אדמו"ר שליט"א כל ההצעות שהתדברו, ואלה שיוטבו בעיני כ"ק שליט"א נשתדל להביאן לידי פועל בעזה הי"י" (תשורה שוחאט יו"ד תמוז תשי"ע ע' 6. והעתקה, באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד"):

[1] במכתבם כתבו: "הועד יכתוב מכתב לכל הערים בארצה"ב לסדר השתא, לרגלי השלושים שנה, חג הי"ב תמוז בפרסום גדול, להזמין הרבנים והבע"ב חשובים שבעיר וכדומה . . . במכתב הנ"ל – סעיף א –

לעורר אני"ש לבוא בהמונים על חג י"ב תמוז של השתא לכ"ק אדמו"ר שליט"א".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את הקטע "במכתב הנ"ל – סעיף א – לעורר אני"ש כו".

[2] במכתבם כתבו: "לערוך מכתב ברכה ולצרפו למכתב הנ"ל אשר כל ההתועדויות מכל עיר ועיר ישלחו לכ"ק אדמו"ר שליט"א לרגלי השלושים שנה ואשר מקבלים עליהם להתנהג בתקנות חת"ת – אלה שעדיין אינם מתנהגים בזה – וגם שמסדרים שיעור נוסף בנגלה ודא"ח. ולכנות השיעור הנוסף ע"ש אדמו"ר כמו שיעורי אהלי"י, וכדומה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק קטע זה.

[3] במכתבם כתבו: "לשכור לחגיגת י"ב תמוז השתא אולם גדול עם עיר קאנדישען וזה יגרום שיבואו הרבה אנשים (נתודעו שהאולם "בילטמאר" שאצל פלעטבוש אוו. פנוי ביום ה' ערב י"ב תמוז), וגם לסדר ההתועדות בש"ק שאחר זה שיהי בסדר נכון".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק קטע זה.

[4] במכתבם כתבו: "לעורר אני"ש שלרגלי השלשים שנה לעשות פאנד שישתתפו בו כל אני"ש והתמימים להוציא לאור כתבי כ"ק אדמו"ר או המשך מאמרים של תקופה ידועה, כפי שיבחרו כ"ק אד"ש".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "או המשך מאמרים של תקופה ידועה, כפי שיבחרו".

[5] במכתבם כתבו: "חבורת זקני אני"ש תבקר את כבוד הרבנית הזקנה שליט"א לברכה לרגלי השלשים שנה של חג י"ב תמוז, ואגב להמשיך הדיבור אודות הצלחת העבודה הק' של הפצת מעיינות החסידות, ואשר כדאי ונכון ונחוץ הדבר שתמסור הכתבים לכ"ק אדמו"ר שליט"א שיהי באפשרי להוציא לאור כתבי אדמו"ר, ואשר אני"ש עושים פאנד לזה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בזה איני יכול – לחו"ד לא להן ולא ללא

[6] על כללות המכתב, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כהנ"ל שלא נמחק או נרשם על הגליון – נכון, באם יעשה בשימת לב

אלא שכיון שכ"ז הוא חרישה (שג"ז בפ"ע כדאי הוא) יש להתענין ג"כ ע"ד זריעה מתאימה אח"ז.

צה

[תמוז, תשי"ז]

מענה בקשר להצעת שידוך (תשורה לאופר ט"ו תמוז תשע"ב ע' 37-38):
**דעתי ע"ד ההצעה – הרי ברורה היא בהמענה שמעתיק [. .] שיי' ג"כ,
 שתלוי באם יבנו ביתם כמתאים לתקוות האב ע"ה.**
**אם המדובר שיי' יקיים הבטחתו עד"ז – יכולים להחליט רק אלו
 המכירים אותו.**

**ההשפעה על [. .] תחי' בדרכי נועם – יכולים להמשיך בה בכיוון
 המתאים לראייתם את המדובר, ופרטי המצב על אתר.**
**באם ע"י השפעה בדרכי נועם תרצה [. .] לנסוע לכאן – הרי זה עצמו
 הוכחה שאינה מעוניינת בהנ"ל, ויכולה לנסוע.**

צו

[גי' מני"א, תשי"ז]

מענה לא' העומד לנסוע לאה"ק ושאל האם – מפני טעמים מסויימים
 שמנה – אולי מותר לו לנסוע באנ"י ישראלית המתחילה בנסיעתה שלשה
 ימים לפני השבת (תשורה קרעמער י"ד אלול תשע"ג ע' 23):

**הנסיעה באניות הישראליות הנוסעות גם בש"ק – הוא איסור גמור
דחילול שבת בפרהסיא. ואפילו אם יעלו על האני' ביום ראשון לשבוע.
 ומצוה לפרסם למנוע בני"י מעבור ח"ו על מצוה שהיא שקולה כנגד כל
 המצות (ירוש' נדרים ספ"ג).**

צז

[גי' מני"א, תשי"ז]

מענה לר' יצחק דוד גראנער (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה
 באדיבות א' מאנ"ש שיי' וזכות הרבים תלוי' בו):

[1] במכתבו כתב: "בהנוגע למשרתי על שנה הבע"ל כתבתי להרשיג שיי'
 שהנני מסכים על השכירות של אשתקד כלומר מאה דאללער לשבוע, אבל
 הוספתי שהנני רוצה שלשים אחוזים מכל מה שאאסוף במשך נסיעותי
 לטובת תת"ל הן בחדשי החורף והן בחדשי הקיץ. היום קבלתי מענה
 ממנו ששבע רצון מזה שהסכמתי לחזור להמשרה אבל בנוגע לאחוזים

במשך חדשי החורף אומר שאינו יכול לעשות שינויים, אבל הנני כותב לו מכתב היום שתנאי זה בנוגע האחוזים במשך חדשי החורף צריך להיות כי שכירות של מאה דאללאר פעוטה היא. ואשאל דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין זה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "בנוגע האחוזים", וכתב:

בזה איני מתערב כי אינו מעניני

[2] במכתבו כתב:

"בנוגע להמצב פה שיקאגא. כששמעתי שהבעלי בתים הכי חשובים דביהכנ"ס בני ראובן אינם חפצים לבנות מחיצה כדת וכדין, גרם לי זה עגמת נפש. ובאמת אם אפשר הדבר בהסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א אהי שבע רצון אם אוכל לנסוע מפה אפילו קודם לחודש אלול למספרם סעמפטעמבער. כי במשך כל הזמן שהייתי כאן הי' המדובר שהמחיצה צריכה להיות על צד היותר טוב ואדרבה אמרו צצריכים לדבר אל עו"ד שיכתוב תנאים אלו בנוגע למחיצה, בימה באמצע, נוסח התפלה בספר בתור "קאנסטיטושן" וגם יהי' החותם של העיר או של הסטייט ששום אדם לא יוכל לשנות את זה. ועכשיו עושים להיפך. ואומרים שבאם עושים מחיצה גדולה לא יהי' "הצלחה".

וכמובן שאני דברתי לאחדים מהם איך אפשר הדבר שהם הקשישים והנכבדים יציעו ענין כזה, וגם שהרב התמים יהושע שי' גודמאן נתרצה לקבל המשרה וכל המניעה היתה אך זה, ואיך הרהיבו עוז לחו"ד נגד הדין. אם אפעול דבר מה איני יודע אבל אני טוען מהם שאיני נמצא כאן לעזור לבנות בהכנ"ס נגד הדין, רק שכל הטעם היא שיבנו מוסד כפי רוח ישראל סבא.

וגם בנוגע להבנין. יכולים היו להתחיל עוד מאיזה חדשים אבל בכל פעם יש סיבה אחרת שמונעת וכמדומני שיש איזה "פאליטיקע" בין אחדים מהם, מהכי חשובים, שאינם רוצים להתחיל לבנות. וכמובן שזה גורם חלישות בכלל ובפרט בנוגע לאסיפת כספים שמלבד זה לא היו עוזרים כהוגן. וזה מה שלא התחילו לבנות גורם זה שאנשים שאני מבקרים לא יתעניינו בדבר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מ'האט מיט מיר אויך גערעדט – שזהו בשביל קידוש שם ליובאוויטש עצהיו"ט, ולכן בטחוני שכן יהי', סו"ס, ודידן נצח.

[3] במכתבו כתב: "הרש"ג שי' כשהי' כאן אמר להבעלי בתים שעלי לישאר פה עד חודש סעפטעמבער. כי כן אמר להם וממילא אינו רוצה לשלם לי שכירות משך חודש אגוסט. כפי דעתי הבעלי בתים הסכימו לזה

בעל כרחם והם יהיו שביעי רצון, כמדומני, אם אסע מקודם כי קודם לזה חשבו שהרב גודמאן שיי יבא לכאן, ומלבד זה הם עצלנים לבקר בעלי בתים עבור כסף. לכן איני יודע מה לעשות אם לישאר פה כל חודש אגוסט ואז אסע איה"ש לקיובא או לנסוע מכאן מקודם ולנסוע לקובא לפני חודש אלול, ואבקש דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין זה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

כיון שע"ע לא שינה מהמדובר – אין כדאי לשנות גם בזה.

[4] במכתבו כתב: "הבחור . . וגם אביו ר' . . בקש ממני שאדבר עם . . בנוגע לעניני כספים עבור החתונה וכדומה, ובאמת הנני חושש מאד אם יהי לי השפעה על ר' . . אבל בכלל אני רוצה לשאול עד כמה עלי להתערב בענין זה".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

כפי הנדרש לטובה מצות הכנסת כלה.

צח

[קייץ, תשי"ז]

ממענה להתי' יהודה ליב ראסקין על דו"ח שכתב מנסיעתו – יחד עם התי' חיים יהודה קרינסקי – בשליחות המל"ח ("בית משיח" גליון 212 ע' 52):

על מה שכתב ע"ד רב מסויים שדיבר על חב"ד – כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מה?

ליקוט מענות קודש

– תשי"ח –

צט

[תשרי, תשי"ח]

מענה לר' שמעון יעקובוביץ ("התקשרות" גליון תרמד ע' 17-18):

[1] במכתבו כתב שהציעו לו להתאכסן בבית שיש בו טלויזי, וכתב ששאלתו היא, כעין דברי רבי פנחס בן יאיר כשהציע לו רבי להתארח אצלו (חולין ז, ב): "מלאך המות בביתו של זה ואני אסעוד אצלו?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בטח אין שהותו שם – נתינת הכשר על הטלויזיה.

[2] במכתבו כתב שיש מאנ"ש שרואים בהצלחת פעולותיו בקשר לנסיעה לחצרות קדשנו, ובמילא גם הם רוצים בזה; ובכן מסר להם את הפעילות, בעוד הוא ממשיך להיות כאחד הנוסעים.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אין זה שיטה לכל אלו עליהם נאמר "אנן פעלי דיממא אנן" – שהם כל בני"י, ובפרט צעירים – ארויסנעמען מכל עניין, שצריך... להתעכב מפעילות.

[3] במכתבו כתב ע"ד תפקיד מסויים שעליו לבצע, אך לא נעים לו לעשותו, ולכן סבור שזה אינו מיועד אליו.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

כללות הענין שבתחילת כתבו – הוא ע"ד לימוד עניין השחייה – שצריך לקפוץ המיימה, וכל החשבונות וההתבוננות בהיותו ביבשה – תועלתם מועטה. ואולי – אינה קיימת כלל.

[4] במכתבו שאל בקשר לשאלת מטר ביום ז' מרחשון, להיותו בן ארץ ישראל, וכתב שהרבנים אינם יודעים מה לענות.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ברכ"י ורוב האחרונים כתבו שכל אחד ינהוג כנוסח מקומו בהווה, וכן כתב בקצוה"ש.

[ולכאורה: 1) יש לצרף לפס"ד זה גם העניין דלא תתגודדו. 2) צע"ג מפני מה לא פסקו שבדעתו לחזור – במשך ימי הגשמים – ישאל מטר בשומע תפלה ביחיד. ויש לעיין בברכ"י, ואינו תח"י].

ק

[שלהי תשרי, תשי"ח]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו: "התאספנו אור ליום ג' פ' נח בביתו של הר' יצחק שי' גרונער אודות הצעות להביא לפועל החלטת הכינוס השנתי (סעיף ו') אודות ביקור בהבתים היהודיים בשכונות שונות . . ." (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד" וזכות הרבים תלוי בהם):

ויה"ר שכהנ"ל יהי' בהצלחה וכידוע הפס"ד של ב"ד שלמעלה

קא

[מרחשון, תשי"ח]

מענה לר' יצחק דוד גראנער על מכתבו – בשם השלוחים בעיר באסטאן, ר' חיים צימענט ור' יהושע תנחום קאסטעל – בקשר לחיפושים עבור בנין לישבת "אחי תמימים" בעיר. במכתבו כתב שהציעו לו לקנות בזול מבנה מפואר המשמש כ"טעמפלי" קונסרבטיבי, אך חושש להשקיע במקום – בגלל המצב הכספי שאינו רוצה להוסיף חובות, וכן משום שבשכונה בה נמצא המבנה התחילו להתפשט שחורים והיהודים בורחים (תשורה נאגל י"ט תשרי תשנ"ו ע' כט. תשורה גראנער כ"ה סיון תשע"א ע' 14. והעתקת המזכיר):

כשרואים הצלחת ברכת השי"ת עד שבעה"ב (אף שהם בעלי בחירה) מתעוררים ובהתפעלות כ"כ וכו' –

האומנם יש עדיין מקום לספק!?

ואדרבה ינצל שעת כושר זו ביותר וביותר וירבה בהענין ד"ה הרחב פיך" ויהי' באופן כזה גם סיומא דקרא "ואמלאהנ" מלא דוקא.

קב

[כסלו, תשי"ח]

מענה לאחת שכתבה: "באתי שלום לכאן והנני נמצאת אצל אחי . . . ובהיות רשות הכניסה יקח זמן, וישנם אי איזה פרטים שעלי לדעת פתרונם בהקדם, הנני כותבת העניינים דלהלן, ובקשתי מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ז . . ." (מצילום כתי"ק – תשורה הולצברג כ"א סיון תשס"א ע' 18):

[1] במכתבה כתבה: "לפ"ד אחי הנ"ל, ביכולתי להסתדר כאן בפרנסה, בעסק אחי שי'. בית בכפר החדש אין לי, ופרנסתי שם, העבודה קשה והפרנסה מועטת. ומצדנו הסכמנו לענין זה. ואבקש הסכמת וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "בית בכפר החדש אין לי", וכתב:

א"כ ומעוד כמה טעמים כדאי [להסתדר כאן]

[2] במכתבה כתבה: "בני . . . שי' בגיל ט"ז, לומד בישיבת תו"ת לוד, ובמשך זמן קצר יקרא לגיוס וכעת עוד זמן לצאת משם, והרב גאראדעצקי מקבל ע"ע לסדרו בפאריז בישיבה, ושואלת הנני עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "לסדרו בפאריז בישיבה", וכתב:

רק באם מבטיחה בהחלט שילמוד שם לכה"פ שתי שנים ובהתמדה. ולא יחפשו שום תירוצים, לא שאין שם כתיבה, חברים וכו'. ומובן שצריך מראש לסדר הויזה לשם שיוכל לשהות שם כל משך זמן זה. ובאם לא ירצה להיות בתו"ת בפאריז אזי יחזור מפאריז לאה"ק ולא לכאן.

קג

[י"ד טבת, תשי"ח]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו "פרטי-כל מאסיפה שנתקיימה בליל י' טבת תשח"י בביתו של ר' צבי גנזבורג" (תשורה שוחאט יו"ד תמוז תש"ע ע' 6. והעתקה, באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד"):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את מה שכתבו: "החלטה ה. – לבקר אנ"ש שבערי השדה – כבר ביקרו בעיירות שונות, והי' הצעה לחיזוק

הענין – שיהי' ביותר מרץ וחיות וביותר משתתפים – לשלוח לערך מנין מאני"ש – על ש"ק שלפני יו"ד שבת – לבוסטאן, שזה יתן יותר חשק בהנסיעה בכלל, וכן שעיי"ז אח"כ יתרבו המשתתפים בענין זה. (כמובן שצאגו"ח דשם יסדרו בתי כנסיות לנאום שם, וכן התועדות וכו') – וכתב:

פשוט שמטרת הנסיעות האלו – צ"ל גם חיזוק עניני חב"ד שעל אתר והתפתחותם

ומטרה זו – לא בדרך טפל

קד

[שבת, תשי"ח]

מענה לר' שניאור זלמן הלוי דוכמאן שהכניס את זכרונותיו ממאסר וגאולת אדמו"ר מהריי"ץ (סי' "לשמע אוזן" – הוצאת תשע"ו – ע' 38):

ת"ח על הרשימות מהמאסר והגאולה, ובודאי שאין זה אלא תחלת ההתחלה.

קה

[ג' אדר, תשי"ח]

מענה לא' שכתב ע"ד הקשיים שלו בעניני פרנסה, וביקש להכנס ל"יחידות" לשאול את עצתו הק' בזה (מצילום כתי"ק – תשורה הולצברג כ"א סיון תשס"א ע' 25):

לטלפן

- (1) "יחידות" – תור ארוך וגם אין הכרח כ"כ. כ"א
- (2) תהלים חדשי – בכל יום
- (3) לצדקה בכ"י חול לפני תפלת שחרית
- (4) יבדקו המזוזות והתפלין
- (5) זוג' תי' לצדקה לפני הדה"נ בעשוי"ט.
- (6) גם שם זוג' (בצירוף שם האם) ואזכירם על הציון להנ"ל.

קו

[וי' אדר, תשי"ח]

מענה להמזכיר הרח"י קרינסקי על מכתבו (להנהלת ה"מרכז לעניני חינוך") בו כתב דו"ח מביקורו בעיר פאסייק ניו דזשערזי. במכתבו כתב בין השאר: "אח"כ הלכתי לבקר ראביי גערשטיין, אי מהקאנסערוועטיוון. אמרו בהמשרד שאחכה מעט עד שיבוא. בנתיים פגש אלי אי' ונתן לי שלום עליכם חמה וענה על שאלתי ששמו דר. ניישלאס והוא אי' מהמורים שם בהת"ת. גם אמר שהי' פעם אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א ליחידות" (מצילום כתי"ק – תשורה וויכנין ח' אדר תשנ"ט ע' יט. תשורה רפפורט י"א טבת תשע"ט ע' 46):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "ששמו דר. ניישלאס", וכתב:

לפעול עליו ע"י הרנ"מ שי' שכמדומה מידידיו

קז

[י"ב אדר, תשי"ח]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו "פרטי-כל מאסיפת צאגו"ח במוצש"ק פי' זכור, ט' אדר, בביתו של חיים אשר כהנוב" (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד" וזכות הרבים תלוי' בהם):

[1] במכתבם כתבו: "הצעה לשלוח מזמן לזמן אל הרבנים את מכי צאגו"ח עם תוכן השיחות, והננו שואלים אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ז".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

לא לו שיש לשער ע"ד איזה תועלת

[2] במכתבם כתבו: "הצעה לפרסם בעתון את שיעורי הלימודים שע"י צאגו"ח, – צבי גאנצבורג קבל שיכתוב, והננו שואלים אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ז".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

נכון

קח

[חורף, תשי"ח]

מענה להתי' משה לאזאר שכתב: "להיות שמהצעות דעד עכשיו עוד . . ששום ענין נתגשם, הנה הציע לי ר' מיכאל טייטעלבוים לנהל את כל עניני מוסדותיו, דהיינו הנהלת החשבונות דהכנסה והוצאות . . ולשלוח מכתבים, ובכלל לנהל את הכל בסדר מסודר. שם אין לו מנהל או עקזעקוטיוו דירעקטאר או מזכיר – חוץ מלהיות משולח, זה יעשה הוא בעצמו עם הועד שלו. ומוכן לשלם סך \$60 לשבוע, אבל אינו מעמיד . . בזה ויתן גם יותר, כל משך זמן עבודתי, פרט לימי הקיץ זמן עבודתי בגן ישראל. והנני מכניס הצעה זו בין כל ההצעות שכתבתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א עד עכשיו. והנני מחכה שכ"ק אדמו"ר שליט"א יואיל להורני במה ובאיזה אופן אסתדר ברו"ג. ויברכני בברכתו הק' שאסתדר בסדר חיים טובים ומאושרים ברו"ג" (תשורה אבערלאנדער ח' תמוז תשע"ו ע' טז-יז):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות: "חוץ מלהיות משולח, זה יעשה הוא בעצמו עם הועד שלו", וכתב:

וא"כ הצעה נכונה היא, ובלבד שישאר לו די זמן גם לעבודה בגן ישראל.

קט

[חורף, תשי"ח]

ממענה לר' שניאור זלמן הלוי דוכמאן שכתב: "או כמו הענין דסליחות בה"ב אז עס איז גיווען מער ניט אין סידור "תורה אור" אך כעת אשר זה בכל הסידורים וגם בהקטנים און נאך מיט אלע אויסבעסערונגען היינו לא לשכח אבינו מלכנו ובהפזמון החרוז הראשון עוד הפעם בסוף איז אז מי וואלט זאגין "דא" אין ליובאוויטץ שבניויארק און מי קען דאך פאסטין ניט קיין יום שלם וואלט דאס זיין לפע"ד א מוראנדיגער ענין" (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות אי' מאני"ש שיי וזכות הרבים תלוי' בו):

[1] על מה שכתב: "אז מי וואלט זאגין "דא", כתב:

(3) מהו הצמאון לחדשות דוקא – יאמרו הישנות כדבעי

[2] על מה שכתב: "מי קען דאך פאסטין ניט קיין יום שלם", כתב:

(4) מי זה רב גוברי' למנוע כמה מבנ"י – ודוקא מהיר"ש – מאכו"ש בעתם? ובלשון הידוע – למעט חלבם ודמם?

קי

[ט' ניסן, תשי"ח]

מענה לר' בן ציון שם-טוב על מכתבו בו שאל האם לצרף את ר' אליעזר ספקטור בעבודתו באנגליא. למכתבו צירף מכתב מהנ"ל (ס' "נלכה באורחותיו" ע' 168-169):

באם בהכירו את הרב ספקטור שי' ותנאי העבודה על אתר – משער שיוכל להביא לו תועלת בעבודתו – מובן שנכון הדבר. ובפשיטות – שצ"ל ע"מ לקב"פ. וכהוראת נשיאינו בכגון דא.

הפרטים בזה – שייכים להמל"ח ומחנה.

קיא

[י"ב ניסן, תשי"ח]

מענה לר' שניאור זלמן הלוי דוכמאן שהכניס את העתק מכתב אדמו"ר מהרי"ץ אליו על כך שעליו לקבץ את זכרונות החסידים ולשלחם לכ"ק אדמו"ר שליט"א (ס' "לשמע אוזן" – הוצאת תשע"ו – ע' 38):

מה עשה בזה עד עתה?

מה עושה בזה עתה?

ועיין אגה"ת ספ"ט: הי' רגיל כו'

קיב

[אור לכ"ה ניסן, תשי"ח]

מענה לר' חיים סערעבראנסקי – שהגיע מאוסטרליא לחצרות קדשנו במשך ימי חול המועד פסח – על מכתבו בו שאל כיצד עליו להתנהג בענין ספירת העומר, מכיון שבאוסטרליא הוא יום אחד מוקדם, והוא התחיל לספור כפי שסופרים שם, ובבואו לנוי יארק התחיל לספור כפי שסופרים שם (ס' "דיוקנו של חסיד" ע' קיג-קיד. תשורה קרעמער ז' סיון תשע"ג ע' 14-15. אגרות-קודש חי"ז ע' קנג):

הרי כתבתי לבא לחה"פ (ולא באמצע הספירה)

(1) בהנוגע להברכה – ישמע מאחר.

2) יספור ע"פ מה שהתחיל (שלדעתי זוהי העיקרית אצלו, וליתר שאת) וגם כפי שסופרים כאן. ובהפסק ביניהם ולא בסמיכות (דמיחזי כשיקרא, וגם שזהו היפך לענין ספירה – היינו בירור ולא ספק, שלכן צ"ע אם הי' יכול לברך אפילו אם כל הימים הי' סופר ב' ספירות).

יבקש הרבנים לפס"ד בהנוגע לחה"ש, כי ע"פ הנ"ל חה"ש (הנקבע רק ע"י ספירת כאו"א ולא דב"ד) צ"ל אצלו מוקדם יום א' (ש"ק ויום א') וחידוש גדול הדבר.

קיג

[ט"ו אייר, תשי"ח]

מענה לר' צבי הירש ומרת ראשא גאנזבורג על מכתבם – בהמשך להמדובר בהתועדות ש"פ שמיני, ע"ד מילוי שליחות הנשיא ללא חשבונות – בו כתבו אשר מוכנים לכל תפקיד שישים עליהם כ"ק אדמו"ר שליט"א בכל מקום שהוא (סי' "דיוקנו של חסיד" ע' קכב-קכג):

בטח נכתב הנ"ל בהסכם מלא של זוג' תי'.

ומגויסים לעבודה כאן כאו"א במסגרתו (צאגו"ח, נשי חב"ד)

קיד

[ט"ו אייר, תשי"ח]

מענה לר' מנחם מענדל בוימגארטען על מכתבו – בהמשך להמדובר בהתועדות ש"פ שמיני, ע"ד מילוי שליחות הנשיא ללא חשבונות – בו כתב אשר מוכנים לכל תפקיד שישים עליהם כ"ק אדמו"ר שליט"א בכל מקום שהוא (סי' "דיוקנו של חסיד" ע' קכב-קכג):

בטח נכתב הנ"ל בהסכם זוג' תי'

עתה מגויסים לעבודה כאן בהפצת המעינות כאו"א במסגרתו (צאגו"ח, נשי חב"ד) ויה"ר שיי' בשטומ"צ.

קטו

[י"ז אייר, תשי"ח]

מענה לר' דובער יוניק שכתב ע"ד רצונו אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א ישתתף בגזיזת השערות לרגל ה"אפשערניש" של בנו בל"ג בעומר (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות משפחת הנמען וזכות הרבים תלוי בהם):

זה כבר איזה שנים שנשתנה בזה הסדר ויהי' רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת ויגדלוהו לתורה חופה ומעשים טובים.

קטז

[תחלת סיון, תשי"ח]

"צעטל" בכת"ק שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א להנהלת ה"מרכז לעניני חינוך" – בקשר ל"בלאנק": "מחנה "גן ישראל" תחת הנהלת המרכז לעניני חינוך" (מצילום כתי"ק – תשורה קארף ג' ניסן תשע"ז ע' 13-14):

להציע בכ"מ שיש גן השייך למל"ח להשתמש בגליונות כאלו (אוסטרליא, מנטרעאל אה"ק ת"ו מרוקו

קיז

[תמוז, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 103):

[1] במכתבו כתב ע"ד הצעה שקיבל לסדר משרת שו"ב בארגונינא לכמה אברכים מאנ"ש המתגוררים בניו יארק, ושאל האם להשתדל בזה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

היתאימו להנהגה דשם (שדורשים מאחרים).

[וראה לקמן מענה קכב].

[2] על קטעי עיתונים שצירף, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ת"ח ת"ח על קטעי המכ"ע.

קיח

[ז' תמוז, תשי"ח]

מענה לחתן שכתב: "בהיות שמאוד רוצה אני לזכות בזכות הגדולה שכ"ק אד"ש יהי מסדר החופה וקדושין אצלנו, לכן הנני לשאול באם בימים י"ז או ח"י אלול, ששאלתי אתמול באם לקבוע הכללות, הנני שואל באם כ"ק אד"ש יהי מסדר חופה וקדושין במועד הנ"ל. . גם ארוסתי. . תחי' והמחותן שי' רוצים בזכות שכ"ק אד"ש יהי מסדר חופה וקדושין" (מצילום כתי"ק – תשורה הולצברג כ"א סיון תשס"א ע" 31):

בשנים האחרונות זהו נוהג רק בנוגע לתלמידי תו"ת דכאן.

ואין לשנות.

ובפרט שאין לעורר קנאת כל אלו שבעבר השיבו פניהם ריקם מפני הנ"ל.

קיט

[ח"י תמוז, תשי"ח]

מענה לר' יצחק דוד גראנער שכתב:

"היות שיש ענינים שעומדים על הפרק ואיני יודע מה לעשות כי אין ברור הדבר אצלי מתי עלי לנסוע לאווסטראליע, לפני החגים או אחר החגים. מציעים ממרכז הישיבות לנסוע למדינת קאלאמביע על משך איזה שבועות ומשמה לבקר עוד פעם על איזה ימים דזשמייקע ומשמה לבקר קובע כמו בכל שנה ושנה. הגם בקאלאמביע לא אספו הרבה כסף בשנה העברה וגם הכסף לגבי הדאלאר היא בזול עם כל זה אומרים מאחר שעלי לבקר קובע ממילא לא יהי הרבה הוצאות. אבל כל זה תלוי בחודש ימים או יותר. גם מציעים לפני להתפלל בתור בעל מוסף על הימים נוראים הבעל"ט אבל איני יודע אם אהי' פה על הימים נוראים.

להמרכז הישיבות עדיין לא אמרתי כלום בנוגע לענין אווסטראליע, והרשי"ג יחי' דבר עם. . . בנוגע להשנה הבאה. בשבוע העבר אמר שאי אפשר עבורו למנות איש בתור מפקח ישיבות ערי השדה לכן רוצה שאמסור רק לעניני גשמיות והציע איזה ענינים. מלבד שאני רוצה לעסוק בענין רוחני הענינים שהציע לא נתקבלו אצלי. והיום שינה קצת דבורו באומר שאהי' עוד על המשרה של ישיבות ערי השדה אבל לא זה יהי' העיקר אלא שמגמתי יהי' בעניני גשמיים ועכשיו הציע עוד ענינים. האמת שלעבוד במשרד תת"ל בנוגע לגשמיות בפרט קשה מאד ובפרט שההצעות

אינם מתקבלים אצלי ואני יודע שבמשך השנה ידגיש במאד רק הענינים גשמיים וממילא יהי קשה במאד לסדר דבר לטובת הישיבות ערי השדה. מובן שכל זה הדבור הי' מחמת שלא אמרתי לא כלום בנוגע לאווסטראליע.

בנוגע לאווסטראליע כבר אמרתי שאני וזוגתי תחי' מוכנים לנסוע בכל עת, אודות התנאים שכתבו איני יודע מה לענות להם, לנסוע עכשיו לבד או יחד עם המשפחה. והננו מוכנים לעשות כפי הוראותיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א."

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות א' מאנ"ש שי' וזכות הרבים תלוי' בו):

הרי כבר אמרתי כ"פ שבאם אינו געבונדען ע"י תו"ת דכאן

(ב) באם הוא זוג' תי' מסכימים על אוסטראליע בלבב שלם – נכון הענין דאוסטראליע במאד.

מובן שא"א "טאן אף צלחות" ולנסוע לשם באופן הפכי מאשר כותבים במכתבם הרשמי אבל ודאי שבהיותו שם על אתר יוכל לשנות אם צ"ל איזה שינוי

קכ

[כ"ה תמוז, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 103):

[1] במכתבו כתב ע"ד ענין מסויים הקשור למצב השחיטה במדינת ארגנטינא.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אין נהוג להתערב מצדי בין רב לשו"ב כששואל השו"ב ובפרט כשהרב רוצה להחמיר ביר"ש דאתרא שהוא המרא שם

אבל הוא הכותב יכול להשפיע על הרב – ע"ד עצמו – שלא ישנה ההיתר שלו דעד עתה statusquo

[2] במכתבו כתב – בקשר לא' המקורבים שלו: "ותקותי שגם . . בראותו שאין לו עוד שותף ג"כ ישתנה לטוב הגמור אם ירצה השם".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את התיבות "אם ירצה השם", וכתב:

בודאי רוצה ככתוב בתורתו ובחרת בחיים.

קכא

[תחלת מנ"א, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 103):

[1] במכתבו כתב: "פרופסור גולדברג מפיטסבורג, מגזע אני"ש . . חיבר חיבור על איזה מס' בסדר טהרות כמדומני עוקצים".

על תיבת "עוקצים", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אהלות

[2] על כללות המכתב, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הזכרתיו על הציון ער"ח מנחם.**קכב**

[תחלת מנ"א, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: "במכ' הקודם – ו' מנ"א – ענית ע"ד השוחטים [ראה לעיל מענה קיז] ומאד הנני חפץ ע"ז הוראתו הק' כדי שבאם לחיוב להתקשר שם להתעסק בסידור הניירות וכו'" ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 104-103):

עד"ז צריך לדבר עם השוחטים שהרי תלוי בכמה פרטים, התנאים וכו'.**קכג**

[י"ז מנ"א, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב – בקשר ליהודי תושב בואנוס איירס: "ר' . . מב.א. שסיפר סיפור מענין מהרש"ב נ"ע. ואולי לעוררו שירשםם הכמה סיפורים שיש לו וישלחם לרבי" ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 103):

באם הוא בר סמכא בכגון דא (אינו מוגזם וכיו"ב).

קכד

[ה' אלול, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 104):

[1] במכתבו כתב – בקשר להמצב בבואנוס איירס: "אין ח"ו כוונתי זיך אויסצודרייען מכל הענין כי אם שחפץ הנני דורכפירן כוונתו הק' רק ששם הכל איז אין אנהויב ובלעדי עזר ודחק מבחוץ לא יהי' שום דבר".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(1) לא טעה בפ' כוונתי בהנוגע בואנעס אייריס אבל הטיפול בתינוק ללמדו לילך הוא בכדי שסו"ס יעשה למהלך בכח עצמו

ולאחרי שמטפלים שם כמה זמן – צריך מעתה לעזור להם ע"פ בקשתם באמת אבל לא עוה"פ ועוה"פ להתחיל בתחילת החינוך

באם בלא"ה יהי' שם (בעניני פרנסה וכו') מובן שבזמנים הפנויים יעזור וכו' – אבל אין מקום לנסוע ביחוד בכדי להודיעם עוה"פ מתחילה – ע"ד חב"ד וכו' – כיון שכנראה ע"ע לא נקלטו הדברים אצלם (מאיזה סיבה שתהי').

[2] במכתבו שאל האם להמנע מנסיעה לארגנטינא לצרכי פרנסה, ובאם ישאר בניו יארק – במה להתעסק.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(2) עניני פרנסתו – אינו מוגבל כלל באיזה מקום ומדינה, וכן לא באיזה ענין אבל מוכרח שיתעסק בחיפוש ועשי' ובמרץ וכמש"כ – בכל אשר תעשה דוקא.

[וראה לקמן מענה קכז].

[3] במכתבו ביקש ברכה עבור אחד שאינו בקו הבריאות.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(3) אזכירם על הציון. השמות (דאביו שיחי')

[4] במכתבו כתב ע"ד הת' אהרן הכהן טאווייל.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(4) הת' אהרן הכהן שיחי' ילמוד שו"ב כמדובר ויהי' בהצלחה.

[5] במכתבו כתב ע"ד חשבון הוצאות נסיעותיו.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

(5) יתדבר עם הרחמ"א שי' ע"ד ההוצאות ובטח תהיינה ע"ד הרגיל. וכדאיות הן.

קכה

[ו' אלול, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב ע"ד תלמיד שבעקבות שהייתו ב"גן ישראל" השתנה לגמרי, והוריו הכשירו את כל הבית וסוגרים את חנותם בש"ק וכו', והתקוה היא שבכך נבנה עוד בית בישראל ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 104):

לעורר שהמל"ח או הנהלת ה'גן יכתבו לו מכ' של חיזוק ועידוד.

קכו

[ט' אלול, תשי"ח]

מענה להתי' ירחמיאל בנימין הלוי קליין שכתב: "היום קבלתי טלפון ממדריך בקעמפ רמה שדיבר אודותי עם הרב אברהם מס מנהל הקעמפ, והחליטו להזמין אותי שאבקר את הקעמפ ושאפגש עם המדריכים דשם. והיות שביום ד' הבע"ל עוזבים את הקעמפ, לכן יעצו לי שאבוא אליהם מחר. והנני לשאול דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א" (מצילום כתי"ק – תשורה שייקביץ ז' אלול תשי"פ ע' 14):

ויהא בשטומו"צ (בטח יקח עמו טופסים משיחת ערי מקלט.

קכז

[אור לייז אלול, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען (קובץ "עיוני תורה" חוברת כב ע' 397-398. "כפר חב"ד" גליון 910 ע' 104):

[1] במכתבו כתב – בקשר לההצעה להתיישב באופן קבוע במדינת ארגנטינא: "תשובתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א אלי [ראה לעיל מענה קכד] עוד טרם שזכיתי להבינו, וגם התיישבתי עם עוד אחד מהתמימים

מעושי דברו של כ"ק אדמו"ר שליט"א וגם הוא לא הבין, דהיינו לנסוע או לא לנסוע".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

למה מחפשים רמזים שהדברים ברורים? עליו לשער אם פרנסתו – כפשוטה בגשמיות – אומרת לנסוע שם ועפ"י? להחליט.

[2] במכתבו כתב: "אביו של . . . יש לו פראבלעם בעסקו המעיק לו הרבה ובשבילו יכול הוא לדחות לאחרי חגה"ס להכנס, אבל מכיון שיש כעת התקרבות גדולה ושמת הרבה עם נכדיו ומבקר אצלנו והוריי אצלו וכו' וכעת הנהו מעט צובראכען, חשבנו שבאם יכנס כעת קודם ר"ה יהי זה לא רק תועלת לעסקו אלא גם ישועה ברוחניות. ומ"מ הוא אינו יודע כלום מזה שכתבנו לכ"ק אדמו"ר שליט"א מזה, בכדי שלא יהי אנטוישט אם לא, וכבר קרה אצלו פעם שכבר נתרצה להכנס אבל הרחמ"א דחה הכניסה אז על איזה שבועות וממילא כלל לא נכנס, וכעת אין כלל מה לדבר עם הרחמ"א אודות זה, ואנא שיואיל נא כ"ק אדמו"ר שליט"א להורות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

בדוגמת הנ"ל ישנם כמה וכמה, שכל אחד יש לו טעם, ואין לשנות בן בין הבנים.

והרי יכול לכתוב.

קכח

[אלול, תשי"ח]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב ע"ד כמה חתנים וכלות שמבקשים ברכתו הק', ובחלקם לא ציין את השמות המלאים ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 104):

השמות. אזכירם על הציון.

ליקוט מענות קודש

– תשי"ט –

קכט

[תחלת תשי"ט]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" (מצילום כתי"ק – נדפס לעיל. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות ר' שניאור זלמן יצחק יהושע שי' חאנין וזכות הרבים תלוי' בו) :

[1] במכתבם כתבו: "הננו מודיעים בזה כי בעזה"י התחלנו לסדר בדפוס השיחות. . והננו מצרפים בזה דוגמא מכמה עמודים. ושאלתנו אם סדור הפסקאות והעמודים מתאימים".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "ושאלתנו אם", וכתב:

צ"ל באופן שיבחינו שאינו ס' השיחות דע"ע (הקעפלאך "ליקוטי שיחות" וכיו"ב)

[2] במכתבם כתבו: "כך שאלתנו בנוגע ציוני האותיות, שעפ"י רוב מביאים בסדרה א' איזה שיחות מזמנים שונים, אם הא"ב יומשך בכל הסדרה, או בכל שיחה להתחיל א"ב חדש".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "או בכל שיחה להתחיל א"ב חדש", והשאיר את התיבות "אם הא"ב יומשך בכל הסדרה".

קל

[ד' תשרי, תשי"ט]

מענה לא' ששאל – כשעושין פרוזבול בסוף השנה הששית, מה עם ההלוואות של השנה השביעית (ס' "אוצר מנהגי חב"ד – אלול-תשרי" ע' מא הערה 1) :

אלו שקבעו זמן לפרעון, אין שמיטה משמטת (באם הזמן באמצע השנה – הרי זה תנאי מפורש ע"מ שלא ישמיט, בשו"ע אדמו"ר הזקן סעיף לה). ושכלי קביעות זמן ולוה יותר משלושים יום לפני סוף שנת השמיטה – יעשה פרוזבול בשביעית. וצל"ע לדעת הרא"ש והטור, הלוואות אלו מאי תקנתן, כיון שלדידהו אין כותבין פרוזבול בשביעית.

קלא

[ד' תשרי, תשי"ט]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו "פרטי-כל מאסיפת צאגו"ח אור ליום ה' ד' תשרי תשי"ט, בדבר סידור הכינוס, בביתו של משה פסח גאלדמאן" (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות מערכת הספר "ועבדי דוד" וזכות הרבים תלוי' בהם):

יה"ר שיהי' בשטומו"צ

קלב

[י"א תשרי, תשי"ט]

מענה להנהלת ישיבת תו"ת לוד שכתבו ע"ד הדין-ודברים עם גורם מסויים בקשר למבנה שברשות העירי' אותו רוצים לקבל עבור בית-הספר חב"ד המקומי (ס' "ימי תמימים" ח"ב ע' 371-372):

הלעו"ז? בלוד אחד, והם הרבים והכירות להם בכ"מ – והוא עושה והם – "אובדי עצות"!

אלא שנמצאה עילה – כאילו כל קיום חב"ד בלוד תלוי בענין בנין מסויס, ודוקא כזה שנתברר (ולהם היה צ"ל ידוע זה מלפני שנים) שנבנה ע"י כספי החהע"צ, וזה לדעתם פוטרם מכל פעולות!

לדוגמא – מי המונע שחב"ד לא יתן – 30 לירות לביהכנ"ס אם כמש"כ יש תועלת בדבר?

דבר ברור שעתה – אין כל ברירה בידם ומוכרחים הם לבסס וגם להרחיב את ביה"ס חב"ד בלוד. וזה אפשר להיעשות ע"י פעולות ולא ע"י התבוננות מה עושה הלעו"ז ותו לא מידי.

העירייה תעזור לזה שהוא פעיל ובמילא כח לבחירות ובאם יראו שאנ"ש מתחילים להתעורר לפעולות בפועל – ישתנה היחס אליהם.

שאלתו ע"ד בחירות – תמוה בכלל – האמנם ישנה קס"ד לבחור בזה הלוחם – ועד כדי מס"נ – בכ"ק מו"ח אדמו"ר?

קלג

[אור לכ"ה תשרי, תשי"ט]

מענה לא' ששאל: "במאמר נעשה אדם בציווי נאמר בצלמנו כדמותנו – ובפועל – נאמר רק בצלמנו?" (מצילום כתי"ק – "כפר חב"ד" גליון 1013 ע' 26):

עיין רמב"ן (בראשית א, כו')

עיין חדא"ג בעירובין שם. תורה שלימה על הכתוב. תורה תמימה שם. ועוד.

וי"ל אשר מונה מן החמור וקשה אל הקל.

קלד

[לאחר ש"פ בראשית, כ"ז תשרי, תשי"ט]

מענה להמניחים שכתבו "שאלה בד"ה תורה צוה וד"ה צור תעודה" (מצילום כתי"ק – ריש תוי"מ התועדויות חכ"ד (תשי"ט ח"א)):

[1] במכתבם כתבו: "בד"ה צור תעודה נתבאר ענין אמ"ר בכל המדריגות. ונתבאר אשר במק"מ מבואר אשר בחי' רקיע הוא בהעלאת מ"ן ובחי' אור מים הוא בהמשכת מ"ד, אמנם כפי המבואר בלקו"ת הנה כל הגי' בחי' ישנם בין בהמשכת מ"ד ובין בהעלאת מ"ן, ונתבאר בחי' רקיע בעבודה שהוא ביטול מציאות המקבל (ובחי' אור מים שניהם בהעבודה שלמעלה מטו"ד), ובזה יתורץ הקושיא שבתחילת המאמר במ"ש לע"ל ומלאה הארץ גוי' כמים לים מכסים, והרי התכלית הוא שיומשך עד בבחי' רקיע, והתירוץ על זה הוא לפי שלעתיד יזדכך המטה כו'. גם נתבאר ההפרש בין גליא דתורה לפנימיות התורה כמבואר בקוני' עה"ח, דלהיות אשר גליא הוא בחי' אירוסין שחסר הקליטה לכן צריך לחומה כו"י.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) על מה שכתבו: "כפי המבואר בלקו"ת כו"י – מחק תיבת "בלקו"ת", וכתב:

בע"ח

(ב) על מה שכתבו: "ובזה יתורץ הקושיא שבתחילת המאמר כו"י – מחק את התיבות "ובזה יתורץ", וכתב:

[הקושיא שבתחילת המאמר כו']

[2] במכתבם כתבו: "אין זוכרים מהו התירוץ שמצד זיכוך המטה יהי בבחי' מים, אם הכוונה שלא יצטרך להעבודה דרקיע (וזהו ג"כ ההמשך למשנית אח"כ אשר בגליא דתורה צ"ל חומה, שהוא דוגמת שעכשיו צריך העבודה דרקיע, משא"כ בפני התורה שהוא ע"ד לע"ל) או שהתירוץ הוא שההמשכה תהי' בבחי' מים, ואינו מובן למה, ומה זה שייך לענין זיכוך המטה (ואין זה שייך לענין החומה שצריך בגליא דתורה)".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[שמצד זיכוך המטה] ת[הי'] ד'י' ההגשמה דההשפעה עד [בחי' מים]

ומחק את מה שכתבו "אם הכוונה שלא יצטרך כו"י".

[3] במכתבם כתבו:

"בענין בחי' אמ"ר כמו שהוא לפה"צ נתבאר בד"ה צור תעודה, דבחי' רקיע הו"ע ששיער בעצמו כו' והו"ע תיכף שעלה ברצונו מיד נתהוו, דזהו בחי' רקיע, והנה רצון לאיזה דבר אינו שייך כ"א כאשר ישנו בתחלה ענין דבר ההוא, והוא בבחי' כללות האור שבגילוי, בחי' מים, ועצם האור – בחי' אור.

כפי שזוכרים, הנה בד"ה תורה צוה נתבאר קצת באו"א, ומשמעות הלשון הי' אשר ענין תיכף שעלה ברצונו מיד נתהוו הוא למטה מבחי' שיער בעצמו. איך הי' הלשון בענין בחי' אמ"ר קודם הצמצום?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) סימן בעיגול את הקטע: "בענין בחי' אמ"ר כמו שהוא לפה"צ נתבאר בד"ה צור תעודה כו"י, וכתב:

כ"כ בד"ה ביום הח' שילח – רע"ח

(ב) סימן בעיגול את הקטע: "כפי שזוכרים, הנה בד"ה תורה צוה נתבאר קצת באו"א, ומשמעות הלשון הי' כו"י, וכתב:

כ"מ בכמה מאמרי אדמו"ר מהר"ש.

(ג) וכתב:

ואין סתירה – כי אמ"ר כולם ישנם בסדר ההשתל' עצמו, או בצירוף מה שלמע' מהשתל'.

ומעין זה שספי' הכתר לפעמים במנין הספי' ולפעמים – לא.

[4] במכתבם כתבו: "בד"ה תורה צוה הקשה שלכאורה זה סותר למשנת"ל (ד"ה ושאתם) בענין רקיע כעין הקרח הנורא, שהוא למעלה מבחי' מים, ונתבאר שיש חילוק בין אם הוא לגבי המדריגות שלמטה

ממנה או לגבי למעלה ממנה. וכמו בחי' בינה דאצי' שהיא בחי' התחתונה ברקיע לגבי חכמה וכתר, אבל היא מקפת (בחי' עליות שברקיע לגבי ז"א), וכן גם באצי' יש בחי' רקיע שלמעלה מאצי' והוא בחי' הכתר".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "בחי' עליות שברקיע", וכתב:

[וכמו בחי' בינה דאצי' שהיא רקיע] ב[בחי' התחתונה לגבי חכמה וכתר, אבל היא] **רקיע** [מקפת לגבי ז"א, וכן גם באצי' יש בחי' רקיע שלמעלה מאצי' והוא בחי' הכתר]

[5] במכתבם כתבו: "הנה בתחילה הי' הלשון שכתר הוא בחי' אור, והרי בחי' עליונה שברקיע הוא למעלה מבחי' אור, וכמו שהי' הלשון בד"ה צור תעודה רקיע כעין הקרח הנורא שממנו נמשכים אמי"ר בבי"ע, ואיך אומרים על כתר שהוא בחי' רקיע? ואם הכוונה שבחי' ח"ס שבכתר הוא בחי' אור, ועצם הכתר הוא בחי' רקיע, וכן גם למעלה יותר ישנו בחי' אור התחלת ההמשכה שבמדריגה זו, ובחי' רקיע שלמעלה ממנה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק תיבת "ועצם", וכתב:

[שבחי' ח"ס שבכתר הוא בחי' אור] **וכתר שב**[כתר הוא בחי' רקיע] **ואויר – אור יו"ד**

[6] במכתבם כתבו: "בזכרון אחדים אשר הי' הלשון (בד"ה צור תעודה) אשר עצם האור הוא בחי' אור העצמות (אשר כל הגבוה ביותר יורד למטה יותר ולכן נמשך ע"י העבודה דרקיע, ביטול המקבל, דוקא) הוא בחי' עליונה שברקיע. – אם הי' לשון זה?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[עצם האור הוא בחי' אור] **וכמו שהוא כלול ב**[העצמות (אשר כל הגבוה ביותר יורד למטה יותר ולכן נמשך ע"י העבודה דרקיע, ביטול המקבל, דוקא) הוא בחי' עליונה שברקיע]

הנ"ל מתבאר גם בד"ה חייב אדם לברך – תרל"ח פכ"א ואילך. יעו"ש.

קלה

[י"ב מרחשון, תשי"ט]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: ". . הציע לי נסיעה לארגנטינה הלוך ושוב. כעת חידוש הוא כי בכלל נותנים כעת רק לנסיעה אחת ולא לבי' צדדים. . והנני לשאול באם לעשות נסיעה זו כי בהיותי שם על אתר אוכל לברר בהנוגע להעסק שהתחלתי בו" ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 104):

בכל ההצעות לפרנסה שכתב משם או בכאן (לפני הנסיעות לשם) ביאר ובפרטיות ע"ד הרווחים הבטוחים והגדולים, ושכלל היותר תלוי רק בזמן וכו' וכו' והנה זה כשנתיים ובפנ"מ לא בא דבר! אף לא ענין א' מכהנ"ל! [מה בהנקניקים שכתב שחלק מהם כבר הגיעו לכאן?]

ובטבע אפ"ל הסיבות: א) שאצט אפ עניני עסק מיט צופיל מרה לבנה. ב) צ"ל השתדלות יותר ויגיעה מסודרת יותר. (הא' נראה גם בהערכת ... שובה ישראל – אלא שבוזה הוא מעלה), וצריך באגרעניצען הנ"ל אלהבא (ע"י התייעצות עם מומחים בעסק הנ"ל וכיו"ב).

קלו

[כ"ו מרחשון, תשי"ט]

מענה לר' זאב שילדקרויט – מזכיר "צעירי אגודת חב"ד" בניו הייווען – על מכתבו (להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" בניו יארק), בו כתב: "ביום אחרי התפלה הי' קידוש בין חברינו בבית ר' דוד דייטש שיחי', והחלטנו לעשות סדר בליל א' מימי השבוע חוץ מלמוד בש"ק לפני התפלה. ואנא לברר ולבקש עצתו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א מה צריכים ללמוד בנגלה איזה מסכת ושלחן ערוך (מסכת והלכות בש"ע) ובאם ללמוד באותו הלילה ג"כ איזה סדר חסידות ובמה ללמוד. בש"ק לומדים עכשיו קונטרס קה. ונא להודיענו "בהקדם האפשרי" (מצילום כתי"ק – תשורה שוחאט בדרי"ח כסלו תשי"ע ע' 20):

על מה שכתב: "מה צריכים ללמוד בנגלה איזה מסכת ושלחן ערוך (מסכת והלכות בש"ע)", כתב:

ממס' הקטנות (בכמות) ומהלכות הצריכות

קלז

[כ"ח מרחשון, תשי"ט]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" סניף מאנטרעאל על מכתבם (להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" ניו יארק), בו כתבו: "מתאים להחלטת הכנוס ללמוד המאמרים של כ"ק אדמו"ר שליט"א דשנה זו, הנה בהשעור הקבוע ביום א' דשבוע הוסדר ללמוד המשך ר"ה ש.ז. ולערכו הנעלה של הלמוד נתוספו מספר המשתתפים בהשעור. בכדי לאפשר את הלמוד ברבים, העתקנו ההנחות דש"פ נצבים ור"ה בכמה טופסים שיהי' די למספר המשתתפים, והננו בזה לבקשם שיואילו מטובם להמציא לנו ההנחה של המאמר דש"ת ד"ה אר"ש בר נחמני וד"ה חסידים הראשונים

שנאמר בימים הראשונים דחג הסוכות. – שאר המאמרים דחודש תשרי נמצאים במחננו" (מצילום כתי"ק – תשורה פישער ו' תמוז תש"ס ע' 43):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול תיבת "ההנחות", וכתב:

מלאות שגיאיות – הנוגעות גם בעיוות התוכן – והאומנם כבר למדו כל תורת דא"ח שבדפוס ושבתב המוגהים ולא נשאר אלא הנ"ל!

קלח

[ר"ח כסלו, תשי"ט]

מענה להתעסקים בהדפסת ספר "שערי יהודה" – חידושי הרב יהודה עבער הי"ד (פתח-דבר לסי' "שערי יהודה" (ע' 10)):

בטח תהי' ההדפסה והכריכה בזריזות. ויה"ר שתהי' אח"כ ההפצה בהצלחה. ואפריין (עיי' סד"ה ב' גינות – להצ"צ) נמטי' לכל אלו שהשתדלו וישתדלו בעתיד בכל השייך להנ"ל.

קלט

[ב' כסלו, תשי"ט]

מענה לר' ישראל מאיר אלטיין בקשר לתלמיד בבית הספר בפיטסבורג שאינו מרוכז בלימודים, ומשוטט במחשבתו וכו' (תשורה באטלער ו' תשרי תשע"ח ע' צג):

על התיבות: "משוטט במחשבתו וכו'", כתב:

מהמועיל ביותר בזה (1) חברותא טובה. (2) שיהי' לבו חפץ בלימודיו (ע"י צירוף סיפור המענין, פרס, וכיו"ב).

קמ

[מוצש"ק תולדות, ג' כסלו, תשי"ט]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו:

"בשם הנאספים בהתועדות מלוה מלכה של צעירי אגודת חב"ד במוצאי ש"ק פ' תולדות אנו פונים בזה לכ"ק אדמו"ר שליט"א בבקשתינו הלבבית לקבל ליום י"ד כסלו, תשי"ט – יום מלאות שלושים שנה

לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרבנית שתליט"א לאויוש"ט – את מתנתינו, והיא: החלטתינו להוציא לאור על חשבוננו את:

(א) הוצאת התניא השלימה – אם מוכנה לדפוס.

(ב) מאמרי דרושי חתונה תרפ"ט וחלק משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין נשואין: (א) ביאור לד"ה לכה דודי תרפ"ט – י"ג אלול תשי"ד. (ב) מנהגי נשואין – י"ד כסלו תשי"ד, בצירוף עוד מנהגי נישואין הנמצאים בשיחות שונות. (ג) חלק השיחות המבארים דרכי ההנהגה קודם ואחרי הנישואין. (ד) חלק משיחות בעניני נישואין שנדפסו כבר בליקוטים לפרשיות השבוע. (כל זה (לבד מה שנדפס כבר) מחזיק כ"י עמודים (דאבעל-ספייס) לערך).

(ג) לקוטי שיחות שיוצאים לאור לפרשיות השבוע – חגה"ש תשח"י – חגה"ש תשי"ט.

– באם קשה לכ"ק אדמו"ר שליט"א מצד איזה סיבה להוציא לאור את כל הני"ל, יואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לבחור דבר אחד מהני"ל או ענין אחר אשר ימצא לנכון ולהוציא לאור על חשבוננו –

ויחד עם זה מביעים אנו את תפלתנו כי יחזק השי"ת את בריאותם ויארץ ימיהם ושנותיהם בטובה ומתיקות וינהיג את כל ישראל בכלל ואת אנ"ש בפרט בהצלחה מרובה עד בוא משיח צדקנו בב"א.

ברור הדבר אשר רבים מאנ"ש שלא נוכחו בהתועדות משתתפים ג"כ בבקשה זו".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (מצילום כתי"ק – נדפס לעיל. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות ר' שניאור זלמן יצחק יהושע שי' חאנין וזכות הרבים תלוי' בו):

[1] סימן בעיגול את מה שכתבו: "מחזיק כ"י עמודים (דאבעל-ספייס) לערך", וכתב:

מהיר

כ"ז וגם מה שנדפס כבר – להמציאם באם אפשר.

[2] סימן בעיגול את מה שכתבו: "לקוטי שיחות שיוצאים לאור לפרשיות השבוע – חגה"ש תשח"י – חגה"ש תשי"ט", וכתב:

[לקוטי שיחות שיוצאים לאור] ע"י צאגו"ח [לפרשיות השבוע – חגה"ש תשח"י – חגה"ש תשי"ט]

שהרי, כנ"ל, זהו יו"ל ע"י צאגו"ח וענינם

קמא

[לאחר יו"ד כסלו, תשי"ט]

מענה להנהלת ישיבת תו"ת המרכזית שכתבו "הצעות בדבר קבוצת התלמידים שיי שקבלו על עצמם להוסיף בלימוד הדא"ח" (קובץ הערות וביאורים אהלי תורה חג הסוכות תשע"ט (גליון איקנא) ע' 5-6):

[1] במכתבם כתבו: "המאמרים שילמדו בזמן הנוסף ילמדו כל הקבוצה אותם המאמרים. דברנו עם התי' איזה מאמרים הם רוצים ללמוד בזמן הנוסף, והציעו: (א) מאמרי כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, או ההמשכים או ספר המאמרים תרכ"ט. (ב) המשכים קטנים של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. ואנו שואלים את דע"ק שליט"א בזה. (רוב תלמידי הקבוצה לומדים כעת בזמני סדרי הישיבה המשך ר"ה תשי"ג)".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

במקום שלבם חפץ יותר.

[2] במכתבם כתבו: "בכדי שירכשו ידיעות בדא"ח ולא יעמדו על ענין אחד זמן רב יותר מכפי הנצרך, אם כדאי לקבוע להם בכל שבוע, כמה הם צריכים ללמוד (אפלערנען) במשך השבוע ולהיות בקי בזה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול קטע זה, וכתב:

לאחרי שיראו מהלך הלימוד משך איזה שבועות יתבוננו בזה.

[3] במכתבם כתבו: "על תלמידי הקבוצה, ביחוד, לדעת את המאמרים הנאמרים בשבת מברכים ויומא דפגרא".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק קטע זה.

[4] במכתבם כתבו: "אם כדאי לסדר אשר תלמידי הקבוצה יחזרו בע"פ את המאמרים שלומדים בזמן ההוספה, או ברבים בועש"ק שעה 7.30 קודם תפלת ערבית, או בליל ה' שעה 11.30 בפני תלמידי הקבוצה. (בקבוצת הנגלה סודר אשר בכל מוש"ק אומר א' התל' שיעור)".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "אם . . את . . אם", וכתב:

[כדאי לסדר אשר] אחד מן [תלמידי הקבוצה יחז] [וע"פ] איזה ענין מן [המאמרים שלומדים בזמן ההוספה] בתוספת הסברה מהמבואר בזה במ"א בדא"ח וכיו"ב [ברבים בועש"ק שעה 7.30 קודם תפלת ערבית, או בליל ה' שעה 11.30 בפני תלמידי הקבוצה. (בקבוצת הנגלה סודר אשר בכל מוש"ק אומר א' התל' שיעור)]. **לסדר תור בזה.**

קמב

[אור לכ"ז כסלו, ג' דחנוכה, תשי"ט]

מענה להנהלת "צעירי אגודת חב"ד" שכתבו: "בקשר עם הדפסת ספר "ליקוטי שיחות", אנו שואלים, אם אפשר להתחיל בהדפסת השיחות (שכבר יצאו לאור) כמו שהם, ולסדרם בשני טורים" (מצילום כתי"ק – נדפס לעיל. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות ר' שניאור זלמן יצחק יהושע שי' חאנין וזכות הרבים תלוי בו):

הרי צ"ל ענין שלם – ומה תועלת בהתחלה כשאח"כ יוצרכו לחכות עם הסיום וההו"ל כמה חדשים.

קמג

[עשירי בטבת, תשי"ט]

מענה לר' דובער יוניק שכתב ע"ד הצעת פרנסה שקיבל (מהעתקה. המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות משפחת הנמען וזכות הרבים תלוי בהם):

אם ישרה בעיני זוגתו תחי'

ויהי' בשעה טובה ומוצלחת

קמד

[ח"י טבת, תשי"ט]

מענה להתי' יצחק מאיר גורארי' שכתב: "היום יתמלאו לי בעזה"י י"ח שנה, והנני מבקש ברכת כ"ק אד"ש להצלחה בכל הפרטים ולבריאות הגוף. בהזדמנות זו הנני רוצה לפשוט כמה ספיקות שיש לי בכמה דברים שאמר כ"ק אד"ש אלי. ולכאורה הם כרוכים זה בזה. . . לכן הנני מבקש את כ"ק אד"ש להסביר לי שלשה דברים הנ"ל, אם זה מה שכתבתי הוא נכון, הנני מבקש כ"ק אד"ש לאמר לי מה לעשות יותר בפרטיות. ואם טעיתי בפירוש דברי כ"ק אד"ש לאמר לי מה לעשות" (תשורה גורארי' יו"ד כסלו תשע"ב ע' 15-16):

[1] במכתבו כתב: "א. איך מגיעים, ומה עושים, שיורגש שהווי' נצב עליו וכו'". בהמשך מכתבו כתב: "והדרך להגיע – שיוחקק במוחי שהווי' נצב עליו וכו' – לפי השערתי עד עתה חשבתני שזהו ע"י שאחשוב קודם התפלה בהענינים המובאים שם בתניא פרק מ"א וכן בתפלה לחשוב בהפסוקים שיכולים להביא לידי יראה. ומזה יבוא שכל היום ישאר רושם שהווי' נצב עליו. זהו מה שחשבת"י".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן חץ מהתיבות "איך מגיעים כו"ם להתיבות "והדרך להגיע . . לפי השערתי כו"ם; מחק את התיבות "חשבתי ש", וסימן קו תחת התיבות "זהו ע"י שאחשוב" "בהענינים המובאים שם בתניא פרק מ"א וכן בתפלה לחשוב בהפסוקים שיכולים להביא לידי יראה".

[2] במכתבו כתב: "אבל כ"ז לא פעל עלי מאומה. מפני שהתבוננות אמיתי המביאה לידי יראה אינו יודע מה היא. וממילא כיון שלא חשבתי אודות עצמי, ושהו"י נצב עליו וכו' עדיין לא נחקק בתוכי, ממילא אינו טוב מבי הצדדים".

על התיבות "אבל כ"ז לא פעל עלי מאומה", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

א"א שלא יפעול, ואם שלאח"כ לפעמים הלעו"ז חוזר – כבר מבואר זה בתניא, ובתו"א ד"ה היינו כחולמים ובכ"מ.

[3] במכתבו כתב: "כ"ק אד"ש צוה עלי שבכל פעם שאזכור שהנני עושה דבר שאינו כדבעי, אחזור על הדברים דהו"י נצב עליו וכו', אבל אם הייתי זוכר את זה וודאי הי' טוב, אבל לדאבוני, אינני זוכר את זה כל היום. וממילא אינני מעכב את עצמי מלעשות מה שאינו כדבעי".

על התיבות: "אבל לדאבוני, אינני זוכר את זה כל היום", כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

ככל שיתרגל יותר בהתבוננות הנ"ל – יגדל חלק היום שיזכור את זה

[4] במכתבו כתב: "ב. מהו השיעור שכ"ק אד"ש אמר לי שלא להתבונן במצבי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

עד שיחדל לגרום עליו עצבות ומרה שחורה

[5] במכתבו כתב: "ג. מהו ההתבוננות שקודם התפלה, ובתפלה עצמה, המוטלת עלי".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

מבואר בתניא, בקונטרס התפלה ובכ"מ.

[6] על כללות המכתב, כתב:

בכהנ"ל – העיקר חסר: שתלמיד תו"ת צריך לשמור סדרי הישיבה, ללמוד בהתמדה ושקידה וכו'.

[וראה בהמשך לזה – מכתב ה' אייר תשי"ט (אגרות-קודש חי"ח ע' שנו)].

קמה

[אור לייט טבת, תשי"ט]

ממענה לר' דובער בוימגארטען ("כפר חב"ד" גליון 888 ע' 124-127):

[1] במכתבו כתב: "כאן כולם מרגישים שיש חוסר בישיבה וכולם רוצים לייסד ישיבה, רק שחסר להם ר"מ או מגיד-שיעור בגמרא. ולייסד מוסד כזה לא יעלה בקישויים ולדעתי יכולים לסדר ישיבה לפי דרכנו ורוחנו בכל הפרטים, והנני תאב לשום את השם "אהלי יוסף יצחק" באחד המקומות בבואנוס איירס מקום תעמולתי זה זמן רב".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת תיבת "השם", וכתב:

(4) אפשר לדון רק לאחרי שיהי' ענין של קיימא משך זמן. ויתברר אם תהי' מחלוקת וכו'.

[2] במכתבו כתב: "בטח ירצה אד"ש לשלוח שמורה לשובה ישראל בשנה זו כמו בשנים הקודמים, וכבר כתבתי לכ"ק אד"ש בתמוז כשנסענו לקצור החטים שאולי יהי' יותר בזול שלוח החיטים לשם שיאפו שם ולא יעלה המחיר אפי' חלק עשירית ממה שעולים המשלוח דהשמורה?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(5) בטח הרב עקשטיין שי' יאפה גם השנה כמו מלפנים. ומהו ההכרח בשילוח זה.

[3] במכתבו כתב: "ישנה עיר בארגנטינה במחוז סענטא פע הנק' משרוויל וזה יסד שם בארון הירש, וישנם הרבה יהודים ביהכנ"ס נוסח אר"י. . . הי' ראוי לבקר שם ולעורר היהודים דשם ואפשר יכולים למצוא איזה כתבים וכו'. ע"כ כשייטב הביקור בעיניו הק' אבקר שם. ברכבת נוסעים י"ב שעות, ובאוורון ב' שעות".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(6) נכון במאוד והוצאות הנסיעה מב.א. לשם וחזרה ודהשהי' שם כמובן על המ.ל.ח.

[4] במכתבו כתב: "ישנו איש א' שו"ב יוסף מרדכי בן שרה פרוכטער שאומר ששימש הרבה כ"ק אד"ש בפאריז אחר המלחמה וביקש שאזכירו לטובה שיפקוד בזחור"ק שזה כמה שנים אחרי חתונתו ועדיין לא נפקד".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(7) אולי כוונתו לגיסי שליט"א אזכירו על הציון וכן (11) (8)

[5] במכתבו כתב ע"ד המשך לימודיהם של שניים מתלמידי הישיבה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(9) להמשיך ככל האפשרי.

קמו

[לאחר ש"פ משפטים, כ"ט שבט, תשי"ט]

מענה להמניחים על שאלתם במאמר ד"ה ויראו את אלקי ישראל דש"פ משפטים (מצילום כתי"ק – ריש תו"מ התועדויות חכ"ה (תשי"ט ח"ב)):

[1] במכתבם כתבו: "בד"ה ויראו את אלקי ישראל נתבאר בענין הכלים דאצ"י אשר הם עצמם בל"ג ורק שפועלים הגבלה בבי"ע. ונתבאר משל מכח התנועה והכתיבה, אשר הוא כח בל"ג, שיכול לכתוב אותיות עד אין קץ, אך המשכת האותיות בפועל, שכל אות ואות הוא מפורט ומוגבל, הרי זה מכח הגבול דוקא. וא"כ הרי גם כח הגבול הוא בל"ג, והי' לשון בזה: שכל הגבול עצמו הוא הבל"ג, שהרי ענינו של כח התנועה אינו לכתוב סתם שרטוטים כ"א אותיות מפורטים, שזהו ע"י כח הגבול דוקא, וא"כ הרי כח הגבול עצמו הוא הבל"ג.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[בד"ה ויראו את אלקי ישראל נתבאר בענין הכלים דאצ"י אשר הם עצמם בל"ג ורק שפועלים הגבלה א] וג"ז רק ב[בי"ע. ונתבאר משל מכח התנועה והכתיבה, אשר הוא כח בל"ג, שיכול להניע תנועות או לכתוב אותיות עד אין קץ, אך המשכת א צורת והגבלת כל תנועה או [אותיות מפורטות], שכל אצ"י תנועה [ואות הוא מפורט] הם באופן מסוים [ומוגבל, הרי זה מכח הגבול דוקא. וא"כ הרי גם כח הגבול הוא בל"ג] כיון שמגביל [והי' לשון בזה: שכל הגבול עצמו הוא הבל"ג] הוא בלי גבולי [שהרי ענינו של כח התנועה אצ"י] או הכתיבה הבע"ג הוא להניע או [לכתוב סתם שרטוטים מייא] תנועות או [אותיות מפורטות] מסוימות [שזהו ע"י כח הגבול דוקא, וא"כ הרי כח הגבול עצמו הוא א] הוא [בל"ג], אלא שהוא כח המגביל", דלא ככח הבע"ג.

(* כמדומה ברור – שהוזכר באמירת המאמר לעיין לקו"ת שה"ש ד"ה מה יפו פעמיד – (נמצא ג"כ בסו"ס דרמ"צ (בשינויים)).

ועייג"כ המשך מים רבים פ"ל ואילך. דרוש ג' שיטות.

[2] במכתבם כתבו: "מהו הכוונה שכל הגבול הוא בל"ג. אם שהוא בל"ג בכמות שהרי הוא כותב אותיות מפורטים (שהוא מצד הגבול) בלי גבול. או שהוא בל"ג בענינו, היינו שאין ענינו ענין הגבול כ"א ענין הבל"ג,

דמאחר שענינו של כח התנועה שהוא כח הבלי"ג הוא לכתוב אותיות מפורטים והוא ע"י כח הגבול דוקא, א"כ הרי כח הגבול הוא אחד מעניניו של כח הבלי"ג. וכמו"כ הוא גם בבחי' הכלים שאין ענינם ענין לעצמו, כ"א הוא בשביל ענין האור, אשר מציאות האור הוא ע"י הכלים דוקא, וכמשנת"ל בענין הג' פעולות שבאור שנעשה ע"י הכלים".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "או שהוא בלי"ג בענינו, היינו כו", והשאיר את התיבות "אם שהוא בלי"ג בכמות כו".

קמז

[ט"ו אד"ר, תשי"ט]

מענה לר' משה פינחס הכהן כ"ץ ששאל במש"כ במאמר ד"ה איתא במדרש תהלים (סה"מ תשי"ח ע' 272 ואילך): "ולכן כתיב ויקץ כישן הוי' וכתוב עורה למה תישן הוי'", והרי בפסוק נאמר בשם אדנות (תשורה גראנער יו"ד תמוז תשע"א ע' 16. אגרות-קודש ח"י"ח ע' רכב):

בזח"ג רצג, ב (ועוד בכ"מ בזח"ג) איתא אשר [בענין ויקץ כישן הוי'] הוא בשם הוי' ולא אד' וכ"מ בתניא פי"ט (מדבארו על חכ' שבנפש)

ומפי' הענינים בזח"ג שם ומס' הליקוטים להאריז"ל לתהלים סי' מד מוכח דגם [בענין למה תישן הוי'] הוא בשם הוי' (מדפרשו על דורמיטא דז"א).

קמח

[אד"ש, תשי"ט]

מענה לר' אוריאל צימער שכתב ע"ד ביקור אני"ש דירושלים עיה"ק – אצל הרב ישראל משה דושינסקי ראש ישיבת דושינסקיא, והרב אברהם יצחק קאהן האדמו"ר דתולדות אהרן – בהמשך לביקורם ב"יחידות" אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת שהותם בארצות הברית (תשורה לאופר ה' אד"ר תשע"ד ע' 63):

המסרו המדובר ע"ד ההכרח, ועתה ביחוד, דלימוד החסידות בקביעות וכמובן גם בישיבותיהם? אם הושמט או שקיצרו (כי דובר באריכות) צריך ליצור הזדמנות שיוכלו לשאלם הדובר על זה, ומה, ובפרטיות, וכו' וכו'.

קמט

[ר"ח ניסן, תשי"ט]

מענה לר' מאיר איטקין שכתב שמציעים לו דירה בשכונת קראונהייטס ברחוב פרעזידענט וראדזשערס, "ומבקש עצת וברכת כ"ק שליט"א בכל הפרטים בגו"ר". במכתבו כתב בין השאר ע"ד גוי המתגורר בבנין בסמיכות לדירה המוצעת (מצילום כתי"ק – תשורה איטקין כ"ו תשרי תשס"ח ע' 38):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את מה שכתב ע"ד הגוי המתגורר בסמיכות, וכתב:

היש לחשוש למהותו, לב"ב?

קנ

[ב' אייר, תשי"ט]

מענה לר' דובער בוימגארטען ("כפר חב"ד" גליון 888 ע' 127-128):

[1] במכתבו כתב: "בנוגע למסיבת שבת שעבר בכי טוב, אם כי רוצים להזמין יותר קטנים כי גדולים קשה צו האלטן. גבי . . . רצתה שבעד הממתקים ישלמו שם במקום לשלם מהסענטראל אפיס, ואמרתי דעתי שבאם היא בעצמה תתן הכל יכול להיות, משא"כ כמו שהיא חפצה לסדר שבכל שבוע תתן אם אחרת זה לא יתכן כי הרי אחרים לא יחפצו ליתן ועי"ז יבטלו את בניהם מלבא עוד, וגם אותן שיתנו יבואו ויתערבו בעניני חינוך וכו' – הנכון?".

על מה שכתב: "הנכון?" – כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את האות "ה" וסימן-השאלה, והשאיר תיבת "נכון"; ועל כללות השאלה כתב:

?

[2] במכתבו כתב: "הרב . . . עודנו מתענין בלימוד הדא"ח כמקודם, למדנו יחד ג' שעות המאמר ונקדשתי דפי אמור בטוב ובהסבר ולא גמרנוהו (ולא עלה על דעתי שיהי' התוועדות ביום ש"ק זה והנחתי חיי עולם ועסקתי בחיי שעה) . . .".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "עולם . . . שעה", וכתב:

[והנחתי חיי]ם פריטים [ועסקתי בחיי]ם כללים

[3] במכתבו כתב: "על מכתביי הקודמים לא השיב לי כלל כ"ק אד"ש . . . לפי דעתי לרכוש זה ענין גדול שבו ועל ידו יוכל הענין של צא"ח להתפשט

שהוא אינו מחזיק זה בסוד כלל . . ואמר בפירוש שזה למדנו היום בחסידות והראה באצבעו עלי וכן אולי יגיע גם לתלמידותיו ב"שטערן קאלעדזש" שהרי הוא זעהר אן ערנסטער . . אבל מכיון שראיתי שכ"ק אד"ש לא ענה ע"ז כלום וגם בשבת זו העבר ע"ז אריינגעפאלען וחסרתי להיות נוכח בהתוועדות, אולי אין זה הכוונה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן חץ מהתיבות "לרכוש זה ענין גדול" להתיבות "יגיע גם לתלמידותיו"; ועל מה שכתב "וגם בשבת זו העבר ע"ז אריינגעפאלען וחסרתי להיות נוכח בהתוועדות", כתב:

מפיתויי היצר.

קנא

[אור לי"ז אייר, תשי"ט]

מענה לר' דובער בוימגארטען שכתב: "ונא אל יחר לפני כ"ק אד"ש כשהנני שואל האם להיות ש"ק זו בקראון הייטס לפי שאומרים שגם בש"ק זו יצא להתוועד עם העולם ולהיות שיתכן התוועדות הרי זה להוסיף בלימוד וכו' און מיר ווילט זיך מערער להיות בחצרות קדשנו, ואולי להגיד לי במה וועל איך בעסער אויספירן כוונתו הקי"י ("כפר חב"ד" גליון 888 ע' 128):

בש"ק הבע"ל בטח ימשיך בשיעוריו בקאנטרי ולפלא הספק בזה.

קנב

[תמוז, תשי"ט]

מענה לר' דוד ראסקין ששאל – בהמשך לפטירת גיסו ר' דוד בראוומאן ע"ה, שלא השאיר אחריו בנים – האם תאמרנה הבנות קדיש (תשורה מונדשיין י"ד מנ"א תשע"ג ע' 7):

כבר עניתי

[ראה מכתב ד' תמוז תשי"ט (לר' יעקב יוסף ראסקין) – תשורה שם].

קנג

[ו' מנ"א, תשי"ט]

מענה להרב מרדכי מענטליק על שאלתו בהמדובר בהתועדות י"ג תמוז: "בשיחת שמח"ת תשח"י . . . כל המעלי"ע דשבת וגם תוספות שבת הוא גדר נקודה אחת . . . ראוי על זה מדברי המכילתא . . . אמנם בהשיחה דיי"ג תמוז השתא נתבאר ג"כ בענין הנ"ל בשם הראגאטשאווער והובא ג"כ המכילתא ונתבאר אשר אם לא הי' לימוד מהפסוק היינו חושבים שהוא גדר נקודה ועל זה מגלה לנו הפסוק שהוא גדר מצורף" –

ראה אגרות-קודש ח"י"ח ע' תפב.

קנד

[ו' אלול, תשי"ט]

מענה לא' התמימים שנסע במשך זמן הקייץ בשליחות המל"ח – שכתב ע"ד הספקות שלו בתכלית ההשפעה על יחידים, בהתאם למיעוט המתעסקים בהשפעה, ובמילא למיעוט המושפעים (תשורה חדקוב כ"ט סיון תשס"א ע' 59):

כמה אפשריות – וכלן אמתיות – ישנן בהנ"ל. ואחדות מהן: (א) לפעמים מצליחים לעורר את השומע באופן – שיעשה טופח על מנת להטפח ויעורר הנק' chain reaction. (ב) מצליחים יותר שפוגשים איש שהוא בעל כחות נעלים ביותר, וכשפועלים עליו שינוי – עושה בכחות שלו. בדוגמת ניצוץ קטן שמספיק להבעיר אש גדולה ביותר באם מגישים אותו לחבית של אבק-שריפה (powder) וראה יבמות סב, ב. 24,000 תלמידים כו' והי' העולם שמם עד שבא כו' והם כו'. (ג) מלבד כהנ"ל הפס"ד (רמב"ם תשובה פ"ג ה"ד): עשה מצוה א' הרי הכריע כו' כל העולם כלו כו'.

קנה

[אלול, תשי"ט]

מענה להתי' נפתלי הכהן ראטה (מצילום כתי"ק – קונטרס "מכתבים ומענות" ע' 5. "בית משיח" גליון 985 ע' 23):

[1] במכתבו כתב ע"ד הצלחת "ישיבת הערב" בירושלים עיה"ק, וע"ד הפצת ספרי החסידות.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

(1) ת"ח על הבשוי"ט. המתכוננים שם כדבעי למבצע ד"מ?

[2] במכתבו כתב ע"ד השתתפותו בשיעורי הר"מ בנגלה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

(2) בטח משתתף גם בלימודי החסידות – שהרי תורה תמימה צ"ל.

[3] במכתבו כתב שמנצל את זמנו הפנוי לכתיבת מכתבים לתלמידיו שבירושלים עיה"ק.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

בודאי לא יקמץ בזה. ויכלול – נקודות עכ"פ – מהשיחות ומאמרים.

[4] במכתבו שאל האם לכתוב לאי מראשי ישיבת "חברון" בירושלים עיה"ק ע"ד הנעשה בחצרות קדשנו.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א :

(4) פשוט שנכון הוא. וכנ"ל [ויכלול – נקודות עכ"פ – מהשיחות ומאמרים].

[5] על כללות המכתב, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א :

(5) אזכיר עה"צ.

קנו

[קייץ, תשי"ט]

מענה להחתן התי' נחמן סודאק על מכתבו – בהמשך למענה שקיבל, שהסתדרותו אחר החתונה תהי' באירופא, והחתונה תהי' בלונדון. במכתבו כתב, שהוא והכלה ומשפחתה נמצאים כולם בניו יארק, ורוצים שכ"ק אדמו"ר שליט"א יסדר קידושין ('כפר חב"ד" גליון 535 ע' 26) :

מנהג ישראל לעשות החתונה במקום דירת הורי הכלה, ז.א. בלונדון, וגם עליהם לעשות כן.

קנז

[קייץ, תשי"ט]

מענה להנהלת מוסד חינוך "אהלי תורה" בשכונת קראונהייטס שכתבו ע"ד פתיחת "דיי קעמפ" בזמן הקייץ (תשורה ישיבת "אהלי תורה" ח"י מרחשון תשנ"ט ע' 19):

נכון הדבר במאד מאד. יעוין בלקו"ת בענין טובה הארץ מאד מאד.

קנח

[תשי"ט]

ממענה לר' דובער בוימגארטען ("כפר חב"ד" גליון 910 ע' 104):

[1] במכתבו כתב – בקשר לאחת הקהילות בבואנוס איירס: "בפעמים הראשונות הייתי מתארח אצלם, אבל עכשיו עלי לברר האם להתעסק עמהם ועי"ז להיות מוגבל מלהתעסק עם אחרים או לכתחילה לא אתקשר עמהם ואשתדל להסתדר עם ספרדים אחרים?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(2) לא יגביל א"ע – עד שיברר המצב שם על אתר בהווה.

[2] במכתבו כתב: "בתי... תי עוסקת במעוננו בקירוב בנות גילה לתומ"צ והי' הצלחה וקירבה איזה נערות. אך הנערות כמנהג העולם מתהלכות עם בחורים בני יד-טו-טז והדומה, ואמה תי' בראותה שבתי תי' הולכת עם חברותי' והן עם הבחורים אמרה שזה לא נראה בעיניי... בתי פסקה להתהלך עם חברותי' לגמרי".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "לא נראה בעיניי", וכתב:

זהו עפ"י שו"ע.

[3] במכתבו כתב: "וא"כ שאלה לי אמה מה תעשה אולי אסור להגיד לה ככה ועי"ז מונעים אותה מלהשפיע על חברותי' ולאידך גיסא מי יודע אפשר שע"ז תוכל להתקלקל?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות: "וא"כ שאלה... אולי אסור להגיד לה ככה ועי"ז מונעים אותה מלהשפיע על חברותי'", וכתב:

בזמן שאינן הולכות עם בחורים.

קנט

[תשי"ט]

מענה להת' משה לאזאר שכתב (באמצעות המזכיר): "ביקש למסור שיש לו הזדמנות לקנות קאר מש.א. שי פאפאק עבור \$1100. הקאר הוא במצב טוב 51 4 Door Ford'. צריך לקאר לסייע בעבודתו עבור גן ישראל ואהלי תורה, ושואל אם לקנות הקאר הנ"ל" (תשורה אבערלאנדער ח' תמוז תשע"ו ע' יח):

באם הנ"ל מקח פחות מעט עכ"פ ממקח השווה.

קס

[תשי"ט]

מענה בקשר להגהת השיחות (מהעתקה). המענה מתפרסם בזה לראשונה באדיבות א' מאנ"ש שי וזכות הרבים תלוי' בו):

[. . .] ג) הוכחה עד כמה אנ"ש הם "פאָרקאכט" ונוגע להם כל ענין הו"ל דהנ"ל – שבמשך כל השנה, לא הי' מי שיתעסק בבחירת החומר ובהערכת הרשימות – לבד ג'-ד' אברכים – בחורים, ולולא ג'-ד' אלן – וואלט דער גאנצער ענין געשמאק געשלאפען.

ד) לברר לעצמי ולאנ"ש יותר ברור את כהנ"ל, יחס אנ"ש – הזהרתי לפני כו"כ חדשים שבאם לא ישופר הסגנון – תומשך ההופעה רק עד גמר השנה (שכבר אין לי ברירה בזה, ובעצמי משתדל לשפר הסגנון, עכ"פ במקצת), ולא נוסף אף אחד שע"י אזהרה זו עכ"פ, יעזור לג'-ד' הנ"ל בהנ"ל.

ה) לשנה הבע"ל – יכולים להשתמש בהחברות דאשתקד במקצת. והעיקר – במאמרי (ושיחות) רבותינו שכתבים (ולא מהנחות). ואז אין מקום לכהנ"ל.

כי ו) אין ענינם של ג-ד אלן להתחנן אצל אחרים – כ"א אדרבה. ובאם אלן האחרים אין מכירים מה טובתם באמת – אין זכין לאדם בעל כרחו.

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א